

VAASAN YLIOPISTO

Markkinoinnin ja viestinnän yksikkö

Viestinnän monialainen maisteriohjelma

Reeta Laitinen

Kiinan kuvaus ja suomalaisuuden rakentuminen suomalaisten
kirjeenvaihtajien verkkoartikkeleissa

Digitaalisen median pro gradu -tutkielma

Vaasa 2018

SISÄLLYS

TAULUKOT	2
TIIVISTELMÄ	3
1 JOHDANTO	5
1.1 Tavoite	6
1.2 Aineisto	8
1.3 Menetelmä	9
2 ULKOMAANJOURNALISMI	12
2.1 Kirjeenvaihtajat	13
2.2 Ulkomaankirjeenvaihtajat Kiinassa	15
3 REPRESENTAATIO MERKITYSTEN TUOTTAJANA	18
3.1 Diskurssi vallan välineenä	19
3.2 Kollektiivinen identiteetti yhdistävänä ja erottavana ominaisuutena	21
3.2.1 Kansallinen identiteetti	23
3.2.2 Suomalainen kansallinen identiteetti	25
3.2.3 Media kollektiivisen identiteetin rakentajana	28
3.3 Toiseus	30
3.3.1 Länsi idän määrittelijänä	32
3.3.2 Lännen ja Kiinan eroavaisuudet	33
3.3.3 Media toisen representoijana	34
3.3.4 Stereotyyppinen kuvaus	36
3.3.5 Eksoottisuus	38
3.3.6 Orientaalisuus	39
3.4 Binaariset vastakohtaparit eroavaisuuksien osoittajina	41
4 KIINAN REPRESENTAATIO JA KANSALLISEN IDENTITEETIN RAKENTUMINEN KIRJEENVAIHTAJIEN ARTIKKELEISSA	47

4.1 Kiinaa kuvaavat diskurssit	48
4.1.1 Toiseus	49
4.1.2 Suurvalta	54
4.1.3 Demokratian vastaisuus	58
4.1.4 Ongelmaisuus	61
4.1.5 Kontrolli	64
4.1.6 Kollektivistisuus	67
4.1.7 Modernisuus	68
4.1.8 Salaperäisyys	69
4.1.9 Suomalaisen kansallisen identiteetin rakentuminen diskursseissa	70
4.2 Binaariset vastakohtaparit Suomen ja Kiinan välillä	74
4.2.1 Kiinan sensuuri, yksipuoluejärjestelmä, järjettömyys ja valvonta	76
4.2.2 Kiinan suurvalta, saasteet ja peittely	77
4.2.3 Suomalaisen kansallisen identiteetin rakentuminen vastakohdissa	79
4.3 Yhteenveto	80
5 PÄÄTÄNTÖ	83
LÄHTEET	92
TAULUKOT	
Taulukko 1. Kiinaa kuvaavat diskurssit kirjeenvaihtajien verkkoartikkeleissa	49
Taulukko 2. Yleisimmät binaariset vastakohtaparit Suomen ja Kiinan välillä kirjeenvaihtajien verkkoartikkeleissa	75

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän yksikkö**

Tekijä:	Reeta Laitinen
Pro gradu -tutkielma:	Kiinan kuvaus ja suomalaisuuden rakentuminen suomalaisten kirjeenvaihtajien verkkoartikkeleissa
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Koulutusohjelma:	Viestinnän monialainen maisteriohjelma
Suuntautumisvaihtoehto:	Digitaalinen media
Valmistumisvuosi:	2018
Työn ohjaaja:	Merja Koskela

TIIVISTELMÄ:

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, miten suomalaiset kirjeenvaihtajat representoivat eli kuvaavat Kiinaa verkkoartikkeleissaan ja mitä se kertoo suomalaisuudesta. Toisen maan representaatiosta heijastuu yleensä representoijan kansallinen identiteetti, minkä otan huomioon tutkimuksessani. Kansallinen identiteetti on yhteisöön kytköksissä oleva minuuus, joka ilmentää itseään eronteolla muihin yhteisöihin. Tutkimuskysymykseni ovat: minkälaisien diskurssien kautta Kiinaa kuvataan, mitä Suomen ja Kiinan välisiä vastakohtia teksteistä löytyy ja mitä tulokset kertovat kansallisen identiteetin näkökulmasta katsoen. Selvittääkseni vastaukset kysymyksiin käytän tutkimusmenetelmänä diskurssianalyysia ja Lévi-Straussin teoriasta soveltamaani erottelua binaarisiin vastakohtapareihin. Lévi-Strauss käytti binaarisia vastakohtapareja tutkiessaan myyttejä, sillä hän uskoi vastakohtien kertovan kulttuurisesti tärkeistä eronteista. Vastakohtapareja on myöhemmin käytetty myös tutkittaessa länsimaisen identiteetin suhdetta itämaiseen.

Analysoin tutkimuksessani kirjeenvaihtajien laatimia verkkoartikkeleita. Tutkimusaineisto sisältää yhteensä 30 Aasian-kirjeenvaihtajien kirjoittamaa artikkelia Ylen ja Helsingin Sanomien verkkosivuilta. Aineisto on ajalta 25.11.2017–28.3.2018. Ulkomaankirjeenvaihtajien artikkelit ovat otollisia tämänkaltaiseen tutkimukseen, sillä ihminen tulee entistä tietoisemmaksi kansallisesta identiteetistään ollessaan ulkomailla. Kirjeenvaihtajilla on ulkomaisten tapahtumien uutisoinnin lisäksi vastuuta siitä, minkälaisen kuvan he antavat kohdemaasta kotimaansa yleisölle.

Tutkimustulokset osoittivat, että suomalaiset kirjeenvaihtajat representoivat Kiinaa kriittisesti ja erilaisena kuin Suomi. Kiinaa kuvattiin toisena, suurvaltana, demokratian vastaisena, ongelmalsena, kontrolloivana, kollektivistisena, modernina sekä salaperäisenä. Artikkeleista löytyi runsaasti vastakohtapareja Suomen ja Kiinan väliltä. Yleisimmät vastakohtaparit olivat (Suomi/Kiina): sananvapaus/sensuuri, pieni maa/suurvalta, demokratia/yksipuoluejärjestelmä, puhdas ilma/saasteet, avoin/peittelevä, järjellinen/järjetön ja yksilön vapaus/valvonta. Suomalaisuus rakentui teksteissä erontekona Kiinaan ja siten, että tuotiin esiin suomalaisia arvoja ja piirteitä, kuten demokratia, ihmisoikeudet, alamaisuus, rauhallsuus, rehellisyys ja horisontaalinen individualismi.

AVAINSANAT: ulkomaankirjeenvaihto, kansallinen identiteetti, Kiina, diskurssi, representaatio, binaarinen vastakohtapari

1 JOHDANTO

Ulkomaankirjeenvaihtajat eli ulkomailta raportoivat toimittajat ovat tärkeä osa ulkomaan uutisointia. Kirjeenvaihtajilla on erinomainen mahdollisuus tuoda teksteissään esille vieraan kulttuurin monimuotoisuutta ja löytää eri kulttuurien väliltä samankaltaisuuksia sekä eroja. Heidän on myös mahdollista murtaa stereotypioita ja saada kuuluville tavallisten kansalaisten ääni valtion johtajien rinnalle. Kirjeenvaihtajat vaikuttavat ihmisten tietämykseen ulkomaista, osallistuvat maan kuvan muodostamiseen ja voivat tuoda kaukaisen toisen lähemmäs lukijoita (Wright 2011: 286; Archetti 2014: 586–587). Ulkomaita käsittelevät verkkoartikkelit ovat internetissä kaikkien luettavana, ja ihmiset jakavat uutisia sosiaalisessa mediassa, jolloin tietyt representaatiot näistä maista leviävät suurelle yleisölle.

Nykyään tiedon kulkiessa internetissä nopeasti kansainväliselle yleisölle kirjeenvaihtajien tehtävänä uutisoinnin lisäksi on korostunut eri näkökulmien, mielipiteiden ja taustojen tarjoaminen (Archetti 2012: 851). Kirjeenvaihtajien uutisaiheet vaihtelevat kulttuurittain, sillä kiinnostuksen kohteet ovat erilaisia (Archetti 2014: 590). Suomalaiset kirjeenvaihtajat käsittelevät kohdemaidensa tapahtumia suomalaisesta näkökulmasta, joka eroaa enemmän tai vähemmän esimerkiksi kansainvälisten uutistoimistojen tai maan paikallisen median uutisoinnista. He keskittyvät kansainvälisesti merkittävien tapahtumien ja ilmiöiden uutisoinnin lisäksi aiheisiin, jotka kiinnostavat suomalaista lukijakuntaa, ja selittävät tapahtumat suomalaisille tuttujen merkitysten kautta samalla ylläpitäen tietynlaista arvopohjaa. Uuden näkökulman lisäksi kirjeenvaihtaja kuitenkin väistämättä tuottaa artikkeleissaan erontekoa kotimaansa ja kohdemaansa välillä. Tämä on luonnollista, mutta erottelussa *meihin* ja *heihin* on myös riskinsä. Liika eronteko voi vieraannuttaa kotimaan lukijakuntaa kohdemaan kansasta ja aiheuttaa ylemmydentunnetta tai jopa vihamielisyyttä.

Suomalaisia kirjeenvaihtajia työskentelee ulkomailla sekä freelancereina että vakinaisina toimittajina suomalaiselle uutismedialle. He toimivat paitsi eräänlaisena siltana myös tulkitsijoina ulkomaisten ja Suomen välillä. Kun maailmalla tapahtuu jotain, kirjeenvaihtajat ovat valmiita kuvailemaan suomalaisille tapahtumia paikan päältä. Vieraaseen

maahan ja kulttuuriin sopeutuminen, verkostojen luonti, luotettavien lähteiden löytäminen ja vieraan maan asioiden ja ilmiöiden tulkitseminen koti-Suomeen on haastavaa työtä. Työn vastuullisuus voi tuntua entistä suuremmalta, kun kirjeenvaihtajan velvollisuutena on uutisoida väkiluvultaan maailman suurimman ja Maailmanpankin (2016) mukaan taloudellisesti toiseksi suurimman maan, Kiinan tapahtumista.

1.1 Tavoite

Tutkimukseni tavoitteena on ottaa selvää, miten suomalaiset kirjeenvaihtajat representoivat Kiinaa verkkoartikkeleissaan ja mitä se kertoo suomalaisuudesta. Representoiminen tarkoittaa jonkin asian kuvailemista tai esittämistä (Hall 2013a: 2). Erilaiset representaatiot taas syntyvät eri näkökulmista ja asemista käsin (Fairclough 2000: 168). Ulkomaita käsittelevät kerronnalliset tekstit, kuten matkakertomukset tai tässä tapauksessa kirjeenvaihtajien artikkelit, joissa ihminen kohtaa vieraan kulttuurin ja ympäristön, tuottavat representaation kautta merkityksiä toisesta ja rakentavat samalla omaa kansallista identiteettiä (Rudaityté 2014: 1–2). Otan tutkimuksessani huomioon myös representoijan kansallisen identiteetin näkökulman. *Kansallinen identiteetti* on kollektiivinen identiteetti eli melko vakaa yhteisöön kytköksissä oleva minuus, ja tässä tapauksessa kyseessä on suomalainen kansallinen identiteetti (Anttila 2007: 23, 25). Yhteisöön sidoksissa oleva identiteetti taas ilmentää itseään eronteolla muihin yhteisöihin eli toisiin. Tämä näkyy myös mediateksteissä. (Kivikuru 2000: 44) Esimerkiksi suomalainen tuntee maansa ja kansallisuutensa olevan ainutlaatuinen muihin verrattaessa juuri eroavaisuuksien avulla. Suomalainen näkee siis myös Kiinan erilaisena kuin Suomen.

Päästäkseni tavoitteeseen selvitan vastaukset seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- 1) Minkälaisien diskurssien kautta Kiinaa kuvataan?
- 2) Mitä Suomen ja Kiinan välisiä vastakohtia teksteistä löytyy?
- 3) Mitä tulokset kertovat kansallisen identiteetin näkökulmasta katsoen?

Ensimmäinen kysymys etsii vastausta Kiinan representaatioihin eli esityksiin teksteissä. Artikkeleissa käytetyt kielenkäyttötavat muodostavat Kiinasta tietynlaisen, kokonaisval-

taisen kuvan, joten tutkimalla näitä kielenkäyttötapoja saan selville, miten Kiinaa kielellisesti kuvataan. Toiseksi tarkastelen, mitä maiden välisiä vastakohtia teksteistä on havaittavissa. Kansallinen identiteetti heijastuu toisesta. Tietämys toisesta siihen liitettyine ominaisuuksineen rakentaa eronteon kautta omaa identiteettiä, kuten kansallista identiteettiä. (Rudaityté 2014: 2) Nämä eroavaisuudet siis ilmentävät sitä, miten suomalaisen kirjeenvaihtajan kansallinen identiteetti heijastuu Kiinan kuvauksista. Kolmanneksi käyn vielä läpi Kiinan kuvauksia ja maiden välisiä vastakohtia kansallisen identiteetin näkökulmasta. Selvittämällä vastaukset Kiinan kuvauksiin kielenkäyttötapojen kautta, Suomen ja Kiinan eroavaisuuksiin vastakohtien kautta ja tulkitsemalla tuloksia vielä kansallisen identiteetin näkökulmasta saan tietää, miten suomalaiset kirjeenvaihtajat representoivat Kiinaa artikkeleissaan ja mitä se kertoo suomalaisuudesta.

Kiina on kulttuuriltaan ja yhteiskuntajärjestelmältään erilainen kuin Suomi ja muun muassa maan talouskasvun vuoksi siitä on tullut kansainvälisesti yhä merkittävämpi maa. Kiinaa on kuitenkin kritisoitu lehdistönvapauden puuttumisesta. Freedom Housen vuonna 2015 julkaiseman tutkimuksen mukaan Kiinan hallitus kontrolloi mediaa ja käyttää sitä omiin tarkoituksiinsa. Lehdistönvapausindeksi asettaakin Kiinan kansainvälisessä vertailussa jaetulle sijalle 186, kun taas lehdistövapautta nauttiva Suomi on jaetulla sijalla 3 yhdessä Belgian ja Alankomaiden kanssa. (Dunham, Nelson & Aghekyan 2015: 5, 22–23) Lehdistönvapauden puuttumisen vaikutuksia Kiinassa työskentelevien suomalaisten kirjeenvaihtajien työhön onkin aiemmin tutkittu Heta Hassisen pro gradu –tutkielmassa. Hassisen tutkimus keskittyy kirjeenvaihtajien työprosessiin ja kokemuksiin haastattelujen kautta. (Hassinen 2015) Tässä tutkimuksessa tutkin työprosessin sijaan kirjeenvaihtajien työn tuloksia eli artikkeleita niiden Kiinan kuvausten ja kansallisen identiteetin kautta.

Kiina-kuvaa suomalaisessa mediassa on tutkittu myös aiemmin. Janica Brander (2012) tutkii pro gradussaan Helsingin Sanomien lehtijuttujen ja Suomen Kiinan suurlähetystön verkkosivujen välittämää kuvaa Kiinasta ja kuinka ne eroavat toisistaan. Tutkimus keskittyy journalismia ja tiedotusta ohjaaviin arvoihin. Sen sijaan ainoastaan kirjeenvaihtajien teksteihin perustuvaa Kiina-kuvaa ei ole tutkittu. Lisäksi toimittajan kansallisen identiteetin heijastumista ulkomaan uutisissa ei ole Suomessa tutkittu eronteon kautta.

Aiheita on kuitenkin hyödyllistä tutkia, jotta ymmärtäisimme, kuinka media osallistuu rakentamaan sekä kansallista identiteettiämme että maailmankuvaamme. Vieraan maan representointi ei välttämättä tuo maata lähemmäs meitä, vaan se voi tehdä selkeää eroa *meidän* ja *heidän* välille. Oletuksena tässä on, että kirjeenvaihtajat tuovat esille suomalaista näkökulmaansa ja tuottavat näin erontekoa meihin suomalaisiin ja heihin kiinalaisiin.

1.2 Aineisto

Käytän tutkimuksessani aineistona Yleisradion Aasian-kirjeenvaihtajan Jenny Matikaisen ja Helsingin Sanomien Aasian-kirjeenvaihtajan Katriina Pajarin Kiinaa koskevia verkkoartikkeleita. Aineisto koostuu 15 Ylen artikkelista ja 15 HS:n artikkelista. Keskityn tutkimuksessa artikkeleiden otsikoihin, ingresseihin ja leipäteksteihin jättäen esimerkiksi kuvat ja kuvatestit pois. Koen, että kuvien analysointi ei ole tavoitteen kannalta tarpeellista, vaan kirjeenvaihtajien kirjoittama teksti on oleellisin aineisto, sillä kyseisten artikkeleiden kuvat ovat suurimmaksi osin peräisin uutistoimistoilta tai kuvittajilta, ja ne ovat artikkeleissa tekstiin nähden tiedon kannalta toissijaisia. Valitsen aineistooni vain Kiinasta ja kiinalaisista kertovia artikkeleita, joten jätän tutkimuksen ulkopuolelle Aasian-kirjeenvaihtajien muita maita koskevat artikkelit. Ulkomaankirjeenvaihtajien artikkeleiden suuren määrän vuoksi olen rajannut aineiston aineistonkeruuhetken tuoreimpiin julkaisuihin, jotta tutkimusaineisto on ajankohtainen. Ylen uutisartikkelit on julkaistu 25.11.2017–28.3.2018, ja Helsingin Sanomien kirjoitukset ovat ajalta 30.12.2017–28.3.2018. Aineiston jutut ovat uutisartikkeleita, analyyseja, kolumneja ja blogitekstejä. Ne käsittelevät muun muassa Kiinan politiikkaa, tapakulttuuria sekä yhteiskunnallisia ja ympäristöasioita.

Valitsin aineiston Yleisradion ja Helsingin Sanomien verkkosivuilta, sillä ne tuottavat Suomessa suosittua uutisisältöä. Reuters Instituten kyselyn mukaan Helsingin Sanomien ja Yleisradion verkkosivustot ovat Suomen vuoden 2015 neljän suosituimman uutissivuston joukossa (Newman, Levy & Kleis Nielsen 2015: 39). Tämän lisäksi tärkeä

tekijä aineiston valinnassa oli se, että uutissivustot käyttävät uutisoinnissaan Kiinassa työskentelevien ulkomaankirjeenvaihtajien tekstejä.

Helsingin Sanomat on Pohjoismaiden suurin päivälehti. Se kuuluu Sanoma Oyj:lle, joka on taloudellista voittoa tavoitteleva mediayhtymä. Sanoma pyrkii tuottamaan laadukasta, merkityksellistä ja kiehtovaa mediasisältöä. (Sanoma 2018) Kansallisen mediatutkimuksen (2018) tilastojen mukaan Helsingin Sanomien kokonaiskattavuus oli 1,7 miljoonaa ihmistä vuonna 2017.

Yleisradio eli Yle on verovaroin julkista palvelua tarjoava viestintäyhtiö, jonka toiminnasta määrätään laissa. Ylen tavoitteena on muun muassa vahvistaa suomalaista yhteiskuntaa sekä kulttuuria ja edesauttaa kulttuurien vuorovaikutusta. Yle pyrkii laadukkaaseen, merkitykselliseen ja syvälliseen journalismiin, minkä lisäksi se vakuuttaa tekevänsä maailman ilmiöistä ymmärrettäviä. (Laki Yleisradio Oy:stä 1993; Yleisradio 2017)

1.3 Menetelmä

Tarkastelen Kiinan representaatioita diskurssianalyysin avulla. Koen tämän toimivaksi menetelmäksi, sillä *diskurssit* eli kielenkäyttötavat synnyttävät merkityksiä ja erilaiset merkitykset taas muodostavat kohteen representaation (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 55).

Diskurssitutkimukseni perustuu sosiaalisen konstruktionismin teoriaan, jossa uskotaan kielenkäytön ja sen sisältämien merkitysten ja arvojen rakentavan ympäröivää maailmaa, ilmiöitä ja sitä, miten maailmaa hahmotetaan (Fischer 2003: 124; Pälli 2003: 11). Vastavuoroisesti sosiaalinen konstruktionismi painottaa näkemystä, että ihmiset rakentavat asioiden merkitykset oman kokemuksensa kautta (White 2004: 7). Esimerkiksi ulkomaankirjeenvaihtajien artikkeleiden diskurssit eli kielenkäyttötavat rakentavat lukijoille kuvaa kohdemaasta ja sen ilmiöistä. Se, miten kirjeenvaihtaja hahmottaa ympäröivää maailmaa kulkeutuu suurelle yleisölle, joka taas tulkitsee diskurssit oman maailmankuvansa mukaisesti.

Kieltä käyttäessään ihminen automaattisesti ryhmittelee asioita ja luokittelee ympäröivää maailmaa asioita yhdistävien ja erottavien ominaisuuksien mukaisesti. Tämä koskee luonnollisesti myös ihmisiä. Kielelliset valinnat paljastavat, kuinka henkilö itse identifioituu eli samaistuu tai asettuu johonkin ihmisryhmään ja eristää itsensä toisesta ryhmästä. (Pälli 2003: 13) Esimerkiksi suomalainen kirjeenvaihtaja asettuu teksteissään erilleen kiinalaisista, koska hän identifioituu suomalaiseksi. Tämä näkyy myös artikkelien kielellisissä valinnoissa. Kategoriset nimitykset, kuten *ulkomaalainen*, *viranomainen* tai *kiinalainen*, ovat historiallisia ja kielellisiä konstruktioita, joihin liittyy kulttuurisesti sidonnaisia merkityksiä ja odotuksia (Pälli 2003: 16; Valtonen 2000: 63–64). Esimerkiksi puhuessaan *ulkomaalaisesta* henkilö luokittelee kohteen heti *toisiin* tai *heihin*. Ulkomaalainen ei kuulu *meihin*, koska hän on jostain syystä erilainen kuin me. Tässä tapauksessa eroavaisuuden pääsyy on, että ulkomaalainen on kotoisin toisesta maasta.

Tutkielmassa analysoin yhteensä kolmekymmentä Kiinaa koskevaa Aasiankirjeenvaihtajien verkkoartikkelia. Tarkastelen ensin artikkelien kielenkäyttötapoja etsien Kiinaa kuvaavia diskursseja. Analysoimalla näitä kielenkäyttötapoja saan selville, miten Kiinaa teksteissä kuvataan. Diskurssianalyysin jälkeen sovellan Lévi-Straussin teoriaa binaarisesta erottelusta, eli haen artikkeleista vastakohtapareja Suomen ja Kiinan väliltä. Esimerkiksi artikkeleissa voidaan yhdistää Kiinaan sensuuri ja Suomeen taas sananvapaus. Lévi-Strauss uskoi myyttisten kertomusten auttavan kunkin kulttuurin jäseniä ymmärtämään ja hahmottamaan maailmaa muun muassa pitämällä yllä erontevoja (Kunelius 2009: 166). Aion siis siirtää vastakohtaparien ja erojen etsimisen myynteistä verkkoartikkeleihin. Tämän avulla selvitän, mitä Kiinan ja Suomen välisiä eroavaisuuksia ulkomaankirjeenvaihtajien teksteistä löytyy.

Aloitan siis analyysin lukemalla artikkelit ja kiinnittäen samalla huomiota kielenkäyttötapoihin, joilla kirjeenvaihtajat käsittelevät Kiinaa. Nimeän nämä kielenkäyttötavat eli diskurssit sen mukaisesti, minkälaisen kuvan ne Kiinasta muodostavat. Tämän jälkeen käyn löytämiäni diskursseja yksittäin läpi tuoden esille niiden tapoja muodostaa kyseiset kuvaukset. Ensimmäisen osan lopuksi tulkitsen vielä diskursseja kansallisen identiteetin näkökulmasta tutkimuksen teoriaa soveltaen. Analyysin toisessa osassa etsin ar-

tikkeleista asioita ja ominaisuuksia, joita kirjeenvaihtajat yhdistävät Kiinaan ja suoraan tai epäsuorasti Suomeen. Esimerkiksi artikkelissa voidaan sanoa suoraan, että Kiinassa on tiukka sensuuri ja viitata epäsuorasti Suomen sananvapauteen joko korostamalla sensuurin ongelmaa tai spekuloidamalla, *jos* Suomessa harrastettaisiin samaa. Vastakohtaparien etsimisen jälkeen kokoan ne yhteen, tuon analyysissä esille yleisimmin esiintyneet parit ja käyn niitä yksitellen läpi. Lopuksi tulkitSEN vielä vastakohtapareja kansallisen identiteetin näkökulmasta tutkimuksen teoriaa soveltaen. Analyysin jälkeen olen selvittänyt, miten Kiinaa representoidaan ja mitä se kertoo suomalaisuudesta.

2 ULKOMAANJOURNALISMI

Ulkomaan tapahtumien uutisoimisesta on tullut yhä tärkeämpää nykyisessä globaalissa maailmassa, jossa matkustus ja maahanmuutto ovat lisääntyneet ja poliittiset sekä taloudelliset asiat vaikuttavat yli maan rajojen (Paul 2013: 4). Media on usein tärkein tietolähde tavallisille kansalaisille ulkomaista ja näin ollen sillä on huomattava vaikutus siihen, minkälaisena ihmiset näkevät eri maat ja kulttuurit (Boden 2016: 121). Totuudenmukaisen ja uskottavan kuvan saa usein vain paikan päältä, ja siksi ulkomaankirjeenvaihto on merkittävä osa ulkomaanuutisoimista (Schiller 2010: 7).

Ulkomaankirjeenvaihto edistää laatujournalismia, mutta se on myös kallista. Sanomalehden ulkomaantoimiston vuosittaiset kustannukset voivat nousta noin 200 000 euroon tai enemmän (Reynolds 2010: 8). Saadakseen ulkomaan reportaaseja vähemmillä kuluilla mediaorganisaatiot ovat avanneet yhden toimittajan toimistoja useisiin maihin (Hamilton 2009: 53). Tällaisissa yhden ihmisen ulkomaantoimistoissa kirjeenvaihtajan on oltava moniosaaja: kuvaaja, editoija, äänittäjä ja toimittaja samassa paketissa. Menetely tulee uutistoimistoille halvemmaksi, mutta kirjeenvaihtajalle kaikki tehtävät voivat olla liikaa etenkin akuutin tilanteen sattuessa, jolloin uutinen on saatava nopeasti julkaistua. Tällainen monen työtehtävän samanaikainen hoitaminen voi vaikuttaa myös negatiivisesti tuloksen laatuun. Konfliktialueilla on myös turvallisempaa, kun mukana on toinen henkilö. Avustajan mukanaolo voi jopa pelastaa toimittajan hengen. (Reynolds 2010: 10–11)

Ulkomaantoimistojen määrä on vähentynyt merkittävästi viime vuosina. Esimerkiksi Yhdysvalloissa ainakin 20 sanomalehteä ja muuta mediatoimijaa sulki kaikki ulkomaantoimistonsa vuosina 1998–2011 ja irtisanoivat toimittajia. Syitä tähän on haettu ulkomaankirjeenvaihdon korkeista kustannuksista ja yleisön vähäisestä kiinnostuksesta ulkomaanuutisia kohtaan. Vaikka ulkomaantoimistojen määrän vähentyminen perinteisessä mediassa, kuten sanomalehdissä, on ollut suurta, ovat Internetiin perustetut uutisia tarjoavat verkkosivustot, kuten GlobalPost ja BuzzFeed, perustaneet kymmeniä ulkomaantoimistoja. Lisäksi uutistoimistot, kuten Associated Press eli AP, pitävät laajalti

yllä kansainvälistä ulkomaankirjeenvaihtoa. Esimerkiksi AP:llä on kirjeenvaihtajia yli sadassa maassa. (Livingston & Asmolov 2010: 746–747; Kaphle 2015: 37, 40)

Suuri osa kansainvälisestä uutisoinnista länsimaissa on peräisin uutistoimistoilta, kuten AP ja Reuters, jotka tarjoavat valmiita uutispaketteja. Näiden uutistoimistojen ulkomaan reportaasien käyttö mediassa antaa laajaa näkyvyyttä tietyille länsimaalaisille näkökulmille, joita näiden suosittujen uutistoimistojen tuotantotavat ja vakiintuneet prioriteetit tuottavat. Uutistoimistot ovat päättäneet, mistä aiheista kirjoitetaan ja mistä näkökulmasta. Heidän tekstinsä on siis tehty jo jonkin perusteen mukaisesti. (Paul 2013: 7; Boden 2016: 130) Jos taas uutisorganisaatiot käyttäisivät omien kirjeenvaihtajiensa tekstejä uutistoimistojen välittämien tekstien sijaan, voisi syntyä enemmän erilaisia näkökulmia ja kuvauksia ulkomaan tapahtumista ja ilmiöistä. Näin yleisö saisi muodostaa näkemyksensä ulkomaan asioista useamman erilaisen kuvauksen pohjalta.

2.1 Kirjeenvaihtajat

Ulkomaankirjeenvaihtajilla on tärkeä journalistinen rooli yhteiskunnassa. He auttavat ymmärtämään maailmaa ja tuovat ihmisten tietoisuuteen maailman sotia ja vääryyksiä. Lisäksi kirjeenvaihtajat uutisoivat ulkomaiden hallitusten ja kansalaisten teoista, jotka vaikuttavat myös kotimaan asioihin. (Reynolds 2010: 8)

Ulkomaankirjeenvaihtajat nähdään usein uutisorganisaation toimittajina, jotka ovat matkustaneet ulkomaille asumaan ja uutisoimaan maan asioista tapahtumapaikalta käsin. Tämän kaltaisia kirjeenvaihtajia kutsutaan *perinteisiksi kirjeenvaihtajiksi*. (Hamilton & Jenner 2004: 301–302) Ihmisiltä jää usein huomaamatta, että perinteisillä kirjeenvaihtajilla on tavallisesti kohdemaassa paikallisia avustajia, jotka tekevät paljon töitä auttaakseen kirjeenvaihtajia. Avustajat toimivat esimerkiksi tulkkeina toimittajan ja paikallisten välillä, hankkivat haastatteluja kirjeenvaihtajalle ja taustoittavat tapahtumia. (Bossone 2014: 24–25)

Lyhytaikaisia ulkomaan työmatkoja tekeviä toimittajia kutsutaan *laskuvarjokirjeenvaihtajiksi*. Heillä on usein vähemmän kokemusta ja koulutusta, mutta he tulevat uutisorganisaatioille halvemmaksi kuin vakituiset ulkomaankirjeenvaihtajat. (Hamilton 2009: 52–53)

Ulkomaalaiset kirjeenvaihtajat eli esimerkiksi suomalaiselle sanomalehdelle työskentelevät ulkomaalaiset toimittajat ovat suhteellisen uusi mutta yleistynyt kirjeenvaihtajatyyppe. Sanomalehdille tämä tulee halvemmaksi kuin oman toimittajan lähettäminen ulkomaille, sillä paikallisten toimittajien palkkaaminen kirjeenvaihtajaksi maksaa vähemmän. Lisäksi ulkomaalaisten kirjeenvaihtajien hyviä puolia ovat muun muassa paikallisen kulttuurin tuntemus sekä tieto alueen tapahtumista ja asioista. Heillä on myös suhteita kohdemaassa, ja paikallisina he pääsevät usein paikkoihin, jonne ulkomaalaiset toimittajat eivät pääse. (Hamilton 2009: 52; Reynolds 2010: 9) Kirjeenvaihto ulkomaiseen mediaan on myös mahdollisuus paikalliselle toimittajalle, joka saa näin mahdollisuuden tuoda kansainvälisesti esille asiat ja tapahtumat, joita pitää maassaan tärkeinä.

Ulkopuolisen eli ei paikallisväestöön kuuluvan henkilön näkökulma on kuitenkin myös tärkeä. Ulkopuolinen huomaa usein asioita, joita paikalliset eivät, ja tuo tuoreen näkökulman tapauksiin, joita paikalliset ovat tottuneet käsittelemään vakiintunein tavoin. Ulkopuolinen voi myös olla vapaampi kertomaan todellisista tapahtumista maissa, joissa valtiolla on tiukka kontrolli kansalaistensa teoista ja sanoista. Esimerkiksi Kiinan Sichuanin provinssissa vuonna 2008 tapahtui maanjäristys, joka vei noin 90 000 ihmisen hengen. Aluksi sekä kiinalaiset että ulkomaalaiset toimittajat uutisoivat onnettomuudesta, mutta kun uhrien omaiset alkoivat kysyä kriittisiä kysymyksiä Kiinan hallitukselta, maan viranomaiset kielsivät kiinalaisia uutisoimasta kritiikistä. Tällöin vain ulkomaalaiset saivat kirjoittaa aiheesta. (Reynolds 2010: 9)

Kansalaiskirjeenvaihtajat ovat tavallisia kansalaisia ympäri maailman, jotka teknologian avulla lähettävät viestejä sosiaaliseen mediaan, verkkosivuille tai medialle paikallisista tapahtumista (Hamilton 2009: 53). Kirjeenvaihtajana voi toimia lähes kuka vain, joka omistaa internetillä varustetun kamerapuhelimen (Paul 2013: 2). Varsinkin konfliktialueilla kansalaiskirjeenvaihtajat ovat tärkeitä, sillä he ovat usein ainoa uutislähde. Ongel-

mana tässä kuitenkin on se, että media ei voi olla samalla tavalla varma lähteen luotettavuudesta kuin jos kyseessä olisi ammattitaitoinen ulkomaankirjeenvaihtaja. (Hammer 2014: 22)

Yksi kustannustehokas tapa mediaorganisaatioille tuottaa laadukasta ulkomaanuutisointia on käyttää freelancer-kirjeenvaihtajia. British Broadcasting Corporationin eli BBC:n kirjeenvaihtaja James Reynolds (2010) muistuttaa kuitenkin, että freelancer-kirjeenvaihtajat eivät lähde töihin yhtä hyvistä lähtökohdista kuin vakinaiset ulkomaankirjeenvaihtajat. Esimerkiksi BBC:n vakinaiset kirjeenvaihtajat saavat palkallisen koulutuksen ollessaan lähdössä konfliktialueelle sekä ilmaista traumaterapiaa saapuessaan takaisin. Freelancerit siis tekevät saman työn kuin vakituiset kirjeenvaihtajat, mutta heillä ei ole työpaikan tarjoamaa tukea esimerkiksi loukkaantumisien varalta. (Reynolds 2010: 10)

2.2 Ulkomaankirjeenvaihtajat Kiinassa

Kiinan kaltaisessa nopeasti kehittyvässä maassa ulkomaankirjeenvaihtajilla on tärkeä työ uutisoida maan tapahtumista. Kirjeenvaihtajien määrä Kiinassa on myös kasvanut huomattavasti. Vuonna 1978 Kiinassa työskenteli vain 43 kirjeenvaihtajaa, kun taas vuonna 2013 lukumäärä oli kasvanut noin 700 kirjeenvaihtajaan. Kiina on ollut nopeassa muutoksessa, ja näillä toimittajilla on tärkeä rooli muodostaa Kiinan sosiaalisesta ja poliittisesta todellisuudesta kuva kansainvälisille yleisöille. Se vaatii toimittajalta syvää perehtymistä kulttuuriin ja erilaisten näkökulmien löytämistä miljoonakaupungeista maaseudulle. (Schiller 2010: 6–7; Cheng & Lee 2014: 850)

Ulkomaankirjeenvaihtajat kohtaavat vieraisissa maissa monia haasteita kulttuurieroista paikallisen tuen vähyyteen, mutta Kiinassa hankaluutena on myös valtion tiukka uutis- ja kontrolli. Kiina tunnetusti hallitsee maahan tulevaa mediavirtaa, mutta sillä on myös tiukat säännökset maassa toimiville ulkomaantoimittajille. Kiinan tapahtumista kirjoittavan kirjeenvaihtajan tulee muun muassa saada julkaisulleen lupa kirjoituksen kohteena olevalta yksiköltä tai henkilöltä. Kiinan hallitus pyrkii kontrolloimaan kirjeenvaihta-

jien työtä myös tarkkailemalla, uhkailemalla sekä rajoittamalla toimittajien pääsyä tahtumapaikoille. Hallitus tarkkailee esimerkiksi ulkomaankirjeenvaihtajien sekä näiden paikallisten lähteiden vuorovaikutusta. Jos maan hallitus uskoo näiden kahden toimijan yhteyden olevan maan turvallisuudelle jotenkin vahingollinen, voi hallitus painostaa yhteyden katkaisuun. Tämä lisää ulkomaankirjeenvaihtajien haastetta löytää luotettavia lähteitä ja ylläpitää suhteita heihin. (Cheng & Lee 2014: 850–851) Kiina voi myös hylätä viisumihakemukset sellaisilta toimittajilta, jotka ovat kirjoittaneet juttuja Kiinalle herkkäluonteisista asioista (Boden 2016: 133).

Länsimaisessa mediassa suositaankin Kiinan-vastaisia tarinoita. Tämä näkyy esimerkiksi juttuina tapauksista, joissa kiinalaiset viranomaiset ovat häirinneet toimittajan työskentelyä. (Boden 2016: 133) Länsimaalainen toimittaja nostetaan näin esikuvaksi länsimaisille arvoille ja Kiinaa representoidaan näiden arvojen vastaisena.

Kiinassa työskentelevät kirjeenvaihtajat käyttävät usein lähteinään liikemiehiä ja kehittävät jopa läheisiä suhteita heihin. Virkamiehiä käytetään myös lähteinä, mutta useat virkamiehet eivät ole tottuneita työskentelemään Kiinan valtiota tarkastelevien ja jopa kritisoivien toimittajien kanssa, mikä saa heidät välttelemään ulkomaankirjeenvaihtajia. Kirjeenvaihtajat haastattelevat usein myös tavallisia kansalaisia, mutta valtion virkamiesten puuttuessa haastatteluihin kansalaiset kieltäytyvät vastaamasta kysymyksiin. Vuonna 2012 julkaistun tutkimuksen mukaan 57 prosenttia Kiinassa työskentelevistä kirjeenvaihtajista kokikin lähteiden löytämisen ja ihmisten haastattelun vaikeaksi. Erityisesti kiinalaisten virkamiesten haastattelu on hyvin haastavaa, sillä virkamiehet eivät halua haastattelujen vaarantavan omaa asemaansa. (Cheng & Lee 2014: 852, 857) Tämä saattaa kuitenkin osittain johtua siitä, että länsimainen media hakee usein nimenomaan kriittistä näkökulmaa. Kun länsimainen media antaa kiinalaisille mahdollisuuden käyttää ääntään kotimaataan koskevissa asioissa, kyseessä on yleensä Kiinan valtiota kritisoivat ihmiset, jotka sopivat median omaan agendaan. (Boden 2016: 133) Kun muiden lähteiden löytäminen on haastavaa, on kirjeenvaihtajilla ainakin yksi varma keino saada tietoa. Nimittäin paikalliset uutislähteet ovat erityisen tärkeitä ulkomaalaisille kirjeenvaihtajille, joilla ei ole syvää tuntemusta paikallisesta yhteisöstä. (Cheng & Lee 2014: 850)

Yksi ulkomaankirjeenvaihtajien tärkeimmistä tehtävistä on julkaista uutisia, joita Kiinan sensuroitu lehdistö ei voi kirjoittaa. Usein kiinalaiset toimittajat ovat valtiolta salaa kuitenkin auttaneet ulkomaalaisia kirjeenvaihtajia antamalla heille tietoja tapahtumista ja asioista, joista he itse joutuvat sensuurin vuoksi vaikenemaan. (French 2014: 43) Esimerkiksi Kiinassa ulkomaantoimittajana vuosina 2003–2008 toiminut Howard W. French (2014: 43) kertoo artikkelissaan saaneensa kiinalaisilta toimittajilta tietoja tiiliteollisuudessa tapahtuvasta työntekijöiden orjuuttamisesta. Kiinalaiset toimittajat toivoivat ulkomaankirjeenvaihtajien pystyvän tekemään asiasta kansainvälisen uutisen.

Vielä 1980-luvulla Kiinan-kirjeenvaihtajat esittivät, hallituksen propagandaa myötäillen, romantisoituja kuvia Kiinasta jättäen esimerkiksi ihmisoikeusloukkaukset huomion ulkopuolelle (Song & Lee 2015: 1179). Tällä vuosikymmenellä kuitenkin kirjeenvaihtajat ovat lisänneet tutkivaa journalismia Kiinassa. Varsinkin yhdysvaltalaisen uutisorganisaatioiden kirjeenvaihtajat pyrkivät paljastamaan valtion poliittista taktikointia ja korruptiota, jotta saisivat kriittisillä uutisillaan etulyöntiaseman mediakilpailussa. (French 2014: 43) Pelkästään negatiivisista asioista uutisoiminen vaikuttaa kuitenkin negatiivisesti myös ihmisten mielikuvaan maasta. Journalisti saattaa kirjoittaa positiivisistakin aiheista, mutta niitä ei välttämättä julkaista, jos ne eivät ole tarpeeksi houkuttelevia, uutismedian yleisen linjan mukaisia tai niillä ei ole tarpeeksi uutisarvoa. (Boden 2016: 130–131)

Suurten Kiinaa koskevien paljastusten julkaiseminen ei kuitenkaan ole yksinkertainen asia, ja media-alan yritysten tiedetäänkin pidättäytyneen julkaisemasta arkaluonteisia tietoja. Esimerkiksi Finanssi- ja media-alan yritys Bloomberg L. P.:n uutisosasto oli dokumentoinut Kiinassa erittäin laajan korruptioverkoston maan varakkaimpien liike miesten ja poliitikkojen välillä. Yritys kuitenkin viivytteli korruptiotietojen julkaisemisen kanssa. Asian tultua julki Bloomberg sai paljon kritiikkiä osakseen, ja yrityksen uutisosaston päätoimittaja joutui selittämään, että hän ei halunnut menettää uutisosaston paikkaa Kiinassa uutisen julkistuksen vuoksi. (French 2014: 43–44)

3 REPRESENTAATIO MERKITYSTEN TUOTTAJANA

”He eivät voi representoida itseään, heitä tulee representoida” (Marx 1852: 62).

Representaatiolla tarkoitetaan jonkin esittämistä, edustamista tai kuvailemista. Tarkoituksena on saada asia mieleen kuvauksen, esityksen tai mielikuvituksen avulla. (Kunelius 2009: 12; Hall 2013a: 2) Kieli on olennainen representaatiojärjestelmä. Luodessaan tekstiä ihminen käyttää sellaista kieltä, jonka hän itse valitsee ja johon vaikuttavat sosiaaliset kontekstit, kuten kulttuuri, tilanne ja henkilön mentaaliset mallit. (Halliday 1984: 126; Dijk 2011: 614) Erilaiset representaatiot syntyvät eri näkökulmista ja asemista käsin. Ihminen representoi sosiaalista maailmaa oman itsensä ja omien tekojensa kautta. (Fairclough 2000: 168) Esimerkiksi suomalaisten ulkomaankirjeenvaihtajien teksteissä ilmenevään kielenkäyttöön representaatioineen vaikuttavat muun muassa heidän kokemustensa kautta syntyneet henkilökohtaiset näkemyksensä, suomalainen identiteetti ja artikkelin julkaisevan uutismedian arvot.

Representoimalla tuotamme merkityksiä kielen avulla. Se selkeyttää maailmaa ja auttaa meitä ilmaisemaan monimutkaisiakin ajatuksia maailmasta muille ihmisille niin, että hekin ymmärtävät. Representaatio yhdistää käsitteen ja kielen, ja näin se mahdollistaa viittaukset sekä olemassa oleviin että fiktiivisiin ihmisiin, objekteihin tai tapahtumiin. (Hall 2013a: 3, 14)

Yksinkertaisesti määriteltynä: ”representaatio on prosessi, jonka kautta kulttuurin jäsenet käyttävät kieltä tuottaakseen merkitystä” (Hall 2013a: 45). Tämä määritelmä sisältää olettamuksen, että asiat, tapahtumat tai ilmiöt eivät valmiiksi kannu totuudenmukaista merkitystä itsestään, vaan me annamme yhteiskunnassa tai kulttuurissa niille merkityksen. Näin ollen merkitys on myös alati muuttuvaa. Asioiden merkitykset muuttuvat historian varrella sekä kulttuurista toiseen. (Hall 2013a: 45) Esimerkiksi joissain kulttuureissa hautajaisissa surraan vainajan poismenoa tai toisissa kulttuureissa hautajaisissa juhlitaan vainajan mennyttä elämää.

Yhteiskunnallinen valta vaikuttaa myös representaatioihin ja täten vallitsevaan tietoon. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, mikä on säädetty lailliseksi tai laittomaksi, mitä poliittisia tai tieteellisiä asioita tuodaan julkisuuteen ja mikä nähdään moraalisenä tai moraalitytona. (Hall 2013a: 32, 34) Jossain maassa ateismi on rikos ja ateistit nähdään moraalittomina; toisessa maassa ateismi on suojattu lailla ja ateisteja pidetään yhtä moraalitytona kuin muitakin.

Näkyminen on sidoksissa valtaan ja tietoon. Perustamme tietoamme siihen, mitä olemme nähneet ja näemme sitä, mitä meidän annetaan nähdä. (Lindchi 2013: 167) Eli se, mitä ja miten asioita meille representoidaan ja mitä ei, vaikuttaa tietämykseen. Valtionjohtaja saattaa tehdä näkyviä uudistuksia maahan ja peittää epäonnistumiset, jotta nauttisi kansan suosiota.

Kaikella tiedolla, jota maailmassa sovelletaan, on jonkinlaisia vaikutuksia. Näin ollen tieto on ainakin vaikutuksiltaan todellista, vaikka itse tieto myöhemmin muuttuisi tai todistettaisiin vääräksi. (Hall 2013a: 33) Esimerkiksi suomalaiset kirjeenvaihtajat voisivat kertoa kiinalaisten yritysten tekemän paljon yhteistyötä suomalaisten yritysten kanssa, vaikka kyseessä olisikin todellisuudessa vain pari yritystä. Jos suomalaiset yritykset kuitenkin uskovat tämän ja alkavat ehdottaa yhteistyötä kiinalaisille yrityksille, niin yhteistyö lisääntyy, ja tieto on muuttunut vaikutuksiltaan todeksi.

3.1 Diskurssi vallan välineenä

Diskurssi on tulkinnallinen, abstrakti käsite. Sen voi määritellä lyhyesti kielenkäytöksi sosiaalisessa kontekstissa. (Pälli 2003: 22–23) White (2004: 9) taas painottaa diskursien olevan ihmisen aikaansaamia merkityksen konstruktioita, jotka eivät ole niin sanotusti todellisen maailman löytöjä, vaan ihmisten tuotoksia.

Foucault tutki tiedon tuottamista diskurssin kautta. Hänen mukaansa diskurssi on yhteenkuuluvien lausuntojen kokonaisuus, joka näyttää senhetkisen tavan käyttää kieltä tiettyä aihetta käsiteltäessä tai tavan representoida tietoa aiheesta. Foucaultin mukaan

tietomme asioista on peräisin diskursseista, koska fyysiset asiat ovat olemassa, mutta eivät itsessään merkitse mitään ilman niihin yhdistettyjä merkityksiä. Merkityksensä ne saavat vain diskurssista käsin. Hän näki, että subjekti ei ole välttämätön diskurssin sisältämän vallan tai tiedon toimimisen kannalta. Foucault oli siis eri mieltä Saussuren kanssa, jonka mukaan subjekti tuottaa tietoa. (Hall 2013a: 28–30, 39)

Diskurssi muodostuu teksteistä. Se rakentuu sosiaalisissa käytännöissä ja sen merkityksuhteet rakentavat sosiaalista todellisuutta. (Pälli 2003: 23) Diskurssi rakentaa, muotoilee ja esittää kysymyksessä olevan aiheen tietyllä tapaa ja näin ollen ohjaa tietynlaiseen tulkintaan. Tuodessaan esille tietyt tavat puhua jostain asiasta se rajaa pois muut käsitteilytavat, näkemykset ja toisenlaiset tulkintamahdollisuudet. (Valtonen 2000: 61–62; Hall 2013a: 29; Lindchi 2013: 133, 158)

Diskurssin tuottajilla on tietynlaista valtaa. Diskurssin tuottajalla on mahdollisuus luoda sosiaalista todellisuutta ja vahvistaa diskurssin asema tietona. (Hall 1999: 104) Valta tuottaa uusia diskursseja, uudenlaista tietoa ja tiedon kohteita, kuten *orientalism* eli itämaiden tutkimus ja *orientti* eli itämaat (Hall 2013b: 251). Näin ollen diskurssi ei heijasta objektiivista todellisuutta, vaan perustaa asian jonkin tietyn valtasuhteen mukaisesti (Lindchi 2013: 158). Esimerkiksi Kiinan viranomaiset saattavat puhua internetin sensuurista tapana suojella kiinalaista kulttuuria, kun taas ihmisoikeusjärjestöt voivat puhua siitä tiedon ja vapaan keskustelun rajoittamisena (Taussi 2015).

Foucault painotti myös diskurssin, representaation ja tiedon yhteyttä historiaan. ”Totuudet” muuttuvat eri ajanjaksojen aikana. (Hall 2013a: 31) Esimerkiksi muinoin maapallon uskottiin olevan litteä, jolloin maapallosta ja kaikesta siihen liittyvästä puhuttiin eri lailla kuin sen jälkeen, kun maapallon todistettiin olevan pallomainen.

Tietämys ja siten myös puhetapa asioista muuttuu historian lisäksi myös eri kulttuureissa (Hall 2013a: 32). Esimerkiksi vanhuksen muuttaminen vanhainkotiin on Suomessa normaalia, mutta Kiinassa se nähdään häpeällisenä. Eri diskurssit ”taistelevat” toisiaan vastaan ja niiden valtasuhteet ovat muuttuvia, varsinkin näin muuttuvassa maailmassa, jossa kulttuurien väliset suhteet vaihtelevat (Cao 2011: 14).

Myös kansakunta, kuvitteellinen yhteisö, saa muotonsa suoranaisesti diskursseissa. Esimerkiksi kansallinen historia, kirjallisuus ja media esittävät kansasta kertomuksia, diskursiivisia kokonaisuuksia, jotka vaikuttavat yhteisön jäseniin. (Valtonen 2000 62–63)

Suurin osa diskurssista syntyy epäsuorasti kirjoittajan tai puhujan mentaalisten mallien, eli aikaisempien kokemusten ja huomioiden muodostamien psyykkisten mallien, kautta. Nämä eivät näy suoraan tekstissä, mutta ovat pääteltävissä näkyvästä tekstistä. Diskurssin ymmärtämiseen taas vaikuttavat, paitsi lukijan mentaaliset mallit, myös tekstin konteksti. (Dijk 2011: 614) Esimerkiksi sama kaunokirjallinen ote saa eri merkityksen, jos se on julkaistu novellikokoelmassa tai propagandamainoksessa.

3.2 Kollektiivinen identiteetti yhdistävänä ja erottavana ominaisuutena

Tarkastelen tässä identiteettiä samuutena. Tämä tarkoittaa kahden ilmiön samanlaisuutta tai ilmiön sisäistä yhtenäisyyttä (Kaunismaa 1997: 221). Ihmisen identiteetti on aina kytköksissä yhteisöön (Kivikuru 2000: 26). Klassisissa identiteettiteorioissa identiteettiä kutsutaankin *kollektiiviseksi minuudeksi*. Tämän jälkeiset teoriat sen sijaan korostavat yksilön ja yhteiskunnan välisen vuorovaikutuksen muodostavan identiteetin. (Valtonen 2000: 56) Yhteisö ja sen historia muokkaavat yksilön identiteettiä, mutta myös erilaisia identiteettejä heijastavat yksilöt tekevät historiaa ja näin muokkaavat yhteisöä (Berger & Luckmann 1994/1966, 196–202).

Ihminen on sosiaalinen olento. Yhteisöllisyys ja sosiaalinen toiminta ovat luonnollinen osa ihmisen olemusta. Tätä yhteisöllisyyttä ilmentää ominaisuus, jota kutsutaan kollektiiviseksi identiteetiksi. Kollektiivisessa identiteetissä identiteettiin liittyviä ominaisuuksia annetaan yhteisölle. Nämä yhteisölliset ominaisuudet, kollektiiviset identiteetit, toteutuvat ihmisessä ja hänen arkielämässään. Näin ollen identiteetteihin vaikuttavat sekä historia että aiemmat kokemukset. (Kaunismaa 1997: 221; Kivikuru 2000: 13, 35)

Tutkijat korostavat näkemystä, jonka mukaan kollektiiviset identiteetit ovat konstruoituja, rakennettuja, eivätkä näin ollen luonnollisesti syntyneitä (Kivikuru 2000: 20). Tutkijat tuovat vahvasti esille myös identiteetin prosessuaalisuutta, eli että erilaisia identiteettejä on pidettävä yllä ja muutettava vaihtuvien olosuhteiden mukaisesti (Saukkonen 1999: 48–50).

Schlesinger (1997: 68) on myös tutkinut kollektiivisia identiteettejä. Hän sanoo kollektiivisen identiteetin rakentuvan ja uusintuvan tietoisien yhteisöjen tarjoamista merkeistä ja merkityksistä. Identiteetin rakentaminen on myös jatkuva prosessi, jossa tapahtuu ajan myötä kollektiivista muistamista ja unohtamista. Muutokset eivät tapahdu nopeasti, vaan vähitellen, ja kyseessä voi olla hienovaraista tai vähän voimakkaampaa kehitystä (Kivikuru 2000: 27; Valtonen 2000: 61). Se, mikä nähdään esimerkiksi etnisenä tai kansallisena, on ajan mittaan tapahtuneiden valintaprosessien tulos. Schlesinger tuo esille myös kollektiivisen toimintaprosessin, joka pyrkii sekä sitomaan yhteen oman yhteisön että eristämään muut. Alueelliset, kollektiiviset identiteetit ovat perinteisesti kehitetty tietyillä maantieteellisillä alueilla asuvien yhteisöjen keskuudessa. Samalla alueella asuvat ihmiset ovat ajatelleet kuuluvansa yhteen. Kollektiiviset identiteetit voivat kuitenkin kehittyä myös maantieteellisten alueiden niitä sitomatta, kuten erilaiset siirtolaisidentiteetit. (Schlesinger 1997: 68)

1980-luvun alusta lähtien on yleistynyt ajatus, että identiteetit ovat sidottuina enemmän aikaan kuin paikkaan. Esimerkiksi samaa sarjaa katsovat ja ihailevat ihmiset voivat tuntea suurempaa yhteisyyttä keskenään kuin samassa kerrostalossa asuvan henkilön kanssa. Kuitenkin kansallistason yhteenkuuluvuuden tunne perustuu aina paikkaan. (Kivikuru 2000: 31) Kivikurun (2000: 31–32) mukaan kokemus paikasta voidaan saada välittömästi, joskus se tulee menneisyyden välittämänä, kuten tunne synnyinkaupungista. Esimerkiksi sanoilla ”koti” ja ”perhe” on tärkeä merkitys kollektiivisille identiteeteille. Yhteys niihin on luonnollinen. (Anderson 1983: 143)

3.2.1 Kansallinen identiteetti

Kansallinen identiteetti on poikkeuksellinen kollektiivinen identiteetti, joka on muodostunut historian aikana erottamaan kansallisvaltioiden kansalaisten arvoja ja uskomuksia muista kansoista. Se perustuu keskinäiseen ymmärrykseen poliittisesta, kulttuurisesta ja alueellisesta rajasta. Siihen, että tietyllä alueella elävät ihmiset tunnustavat olevansa erilaisia kuin muilla alueilla asuvat. (Billig 1995: 61; Valtonen 2000: 57)

Kansakunnat eivät siis ole luonnollisia ryhmittymiä, vaan historian varrella rakentuneita kulttuurisia ja usein kieleen perustuvia instituutioita (Valtonen 2000: 56). Kukaan ei hallitse eri kansakunnan ja sen kulttuurin merkkejä ja käsitteitä syntyessään, vaan lapset oppivat ne muilta jäseniltä. Samaan kulttuuriin kuuluvat ihmiset jakavat myös pääosin saman käsitteellisen ja kielellisen maailman. Eroista kansojen välillä kertoo esimerkiksi, että jonkin kansan kielessä voi olla käsitteille sanoja, joille ei ole täydellistä vastinetta tai vastinetta ollenkaan toisen kansan kielessä. (Hall 2013a: 8–10) Esimerkiksi suomen kielessä on sanoja, joille ei ole englanniksi täydellisiä vastineita, kuten ”löyly” (eng. *steam* eli höyry tai *heat* eli kuumuus) ja tähän liittyvä verbi ”heittää löylyä” (eng. *throw water on the heated stones* eli heittää vettä kuumennetuille kiville) sekä ”tarjeta” (eng. *be warm enough* eli olla tarpeeksi lämmin tai *stand the cold* eli kestää kylmyyttä). Merkitys voi myös helposti muuttua käännettäessä yhtä kieltä toiselle kielelle (Hall 2013a: 10).

Kansalaisuus on ihmisen kollektiivinen identiteetti ja yhteisöllisyys, joka näkyy henkilön arvoissa, asenteissa ja käytöksessä. Kansalliseen identiteettiin yhdistetään kansalaisen oikeuksia, kuten äänestämisen ja ihmisoikeudet, mutta myös ominaisuuksia, joita kansalaiset ajattelevat identiteettiin kuuluvan. Kansallinen identiteetti ei siis ole osa meitä vielä syntyessämme, vaan kansallinen identiteetti, siinä missä muutkin identiteetit, muovautuu erilaisten kulttuuristen representaatioiden mukana. (Kivikuru 2000: 25, 35; Valtonen 2000: 56, 58, 61)

Kansallinen identiteetti on kuitenkin moniselkoinen käsite. Siitä voidaan puhua valtioidentiteettinä, jos tarkoitetaan valtion poliittiseen järjestelmään tai kansainväliseen

asemaan sitoutumista. Kansallisella identiteetillä voidaan viitata myös kansallisen kulttuurin yhteisöllisyyteen tai siihen, kuinka yksilö identifioituu kansalliseen yhteisöön. (Kivikuru 2000: 23)

Kansalliseen identiteettiin kuuluu erilaisiin ominaisuuksiin perustuvia identifioitumisia myös kansan sisällä. Esimerkiksi eri sosiaaliryhmiin tai ikäryhmiin kuuluvien henkilöiden kansallinen identiteetti voi koostua osittain eri ominaisuuksista. Samoin kansan sisällä elää erilaisia kulttuuri-identiteettejä, joihin yksilö voi tuntea yhteenkuuluvuutta, kuten Suomessa suomenruotsalaiset. (Kivikuru 2000: 23) Vahva kansallisvaltion kuulumisen tunne on kuitenkin kansallisen identiteetin ytimenä, ja se pitää eri kulttuuri-identiteetteihin ja ideologioihin tukeutuvat ihmiset yhteisönä (Valtonen 2000: 57). Kulttuuri-identiteetissä moninaisuus ja monipuolisuus nähdään rikkautena. Sen sijaan kansallisen identiteetin perusta on yhtenäisyydessä, eli identiteetti rakentuu eräänlaisena kompromissina pienimmän yhteisen nimittäjän varalle. Tämä nimittäjä voi olla tietty alue, mutta varsinkin Euroopassa myös kielellä on suuri vaikutus. (Kivikuru 2000: 24, 27)

Kansallisvaltioprosessiin kuuluu paikkaan sitoutuminen, kollektiivisuuden etsintä, yhteiset arvot ja eronteko *meidän* ja *heidän* välillä, eli kuka kuuluu joukkoon ja kuka on ulkopuolinen. Eri yhteisöissä tätä erontekoa sekä samalla omaa yhteisöllisyyttä on vahvistettu näkyvin, elämäntapaan liittyvin keinoin, kuten käytöstavoilla ja vaatetuksella. Jotkin näistä elämäntapaa symboloivista keinoista saattavat kuitenkin myös siirtyä ajan kanssa yhteisöltä toiselle. Näin on käynyt muun muassa ruokalajien käytön kanssa. (Kivikuru 2000: 13–14, 19) Esimerkiksi suuri osa suomalaisille perinteisistä jouluruoista on alun perin saapunut ulkomailta Suomeen.

Toteuttaessaan yhteisön hyväksymiä tapoja ja sääntöjä ihminen tuntee vahvemmin olevansa osa yhteisöä. Tässä on kyse muun muassa turvallisuuden tunteesta ja elämän hallinnasta. Ihminen tietää paikkansa ja on hyväksytty yhteisönsä silmissä. Tähän liittyy kaikkia identiteettejä koskeva ulottuvuus. Vaikka identiteetti rakentuukin osittain itseymmärrykseen tukeutuen, se ei jää pysyväksi ilman, että myös yhteisön ulkopuoliset tunnustaisivat sen. (Kivikuru 2000: 19, 33)

Kansallinen kulttuuri pyrkii säilyttämään ennallaan sille ominaiset arvot, asenteet, tavat ynnä muut piirteet jäljittelevän käyttäytymismallin avulla. Yhteisön jäsen oppii kulttuurin tavoille matkimalla muita jäseniä. Omalle kulttuurille vieraat piirteet, jotka eivät sulaudu kulttuuriin vaan eroavat siitä, pyritään torjumaan koskemattomuuden vaalimiseksi. (Tarasti 1996: 201, 208) Esimerkiksi Suomessa ostoksista tinkimistä kaupassa, kengillä kävelyä toisen kodissa tai poskisuudelmilla tervehtimistä ei katsota kovin hyvällä, vaan se aiheuttaa joko hämmennystä tai jopa ärtymystä, ja nämä vieraat tavat pyritään kitkemään.

Omassa yhteisössään ihminen ei välttämättä kiinnitä huomiota kansallisen identiteetinsä piirteisiin, mutta yhteisön ulkopuolella tunne sen ainutlaatuisuudesta vahvistuu. Ollessaan ulkomailla esimerkiksi suomalainen tulee entistä tietoisemmaksi omasta kansallisesta identiteetistään ja kiinnittää huomiota ensisijaisesti asioihin, jotka eroavat omasta kulttuuristaan ja periaatteistaan. Näin ollen myös, kun suomalainen kirjoittaa henkilökohtaisista kokemuksistaan ulkomailla, teksteissä ilmentyy henkilön yksilöllinen arvomalli, hänen yhteisönsä kollektiivinen arvomalli ja se, miten nämä yhdistyvät paikallisen, hänelle entuudestaan vieraan kulttuurin arvomalleihin. (Tarasti 1996: 190, 223; Ollila 1998: 128) Tämän kokevat luonnollisesti myös ulkomaankirjeenvaihtajat kohde- maissaan. Suomalainen kirjeenvaihtaja kiinnittää huomiota asioihin, jotka ovat kohde- maassa eri tavalla kuin Suomessa – hyvässä ja pahassa. Heidän kirjoituksiinsa heijastuvat ne arvot ja asenteet, jotka he ovat Suomessa omaksuneet.

3.2.2 Suomalainen kansallinen identiteetti

Suomen kansallinen identiteetti yhdistetään 1800-luvulla vahvistuneeseen nationalistiseen liikkeeseen. Silloin lähinnä ruotsinkieliset oppineet alkoivat kiinnostua suomenkielisten talonpoikien elämästä ja kulttuurista, ja he perustivat tavallisen kansan käsitteen talonpoikien tapojen ja ominaispiirteiden ympärille. Keski- ja yläluokkaiset oppineet kuitenkin korostivat omaa haluttua näkemystään talonpojista ja jättivät huomiotta muun muassa talonpoikien korkean kuolleisuuden ja epätasa-arvoisen elämän. 1800-luvun lopulla Suomen kansallista identiteettiä vahvistettiin rituaalien ja symbolien avulla. Näihin aikoihin muun muassa julkistettiin Suomen lippu, julistettiin kansallisia juhla-

päiviä ja vietettiin kulttuuria ja suurmiehiä juhlistavia tapahtumia. (Ollila 1998: 128–129, 131) Zacharias Topelius, yksi suomalaisuutta korostavista 1800-luvun merkkihenkilöistä, kirjoitti suomalaisista:

-- jos matkustamme ulkomaille ja tapaamme siellä maanmiehiämme eri osista maastamme, niin huomaamme, että he ovat monissa asioissa toistensa kaltaisia. Ja jos muukalainen matkustaa Suomessa, niin havaitsee hän tämän maan asukkaiden olevan paljon toistensa luonteisia. (Topelius 1981/1875: 124)

Topeliuksen alun perin vuonna 1875 julkaistulla Maamme-kirjalla (ruots. *Boken om vårt land*) on ollut suuri vaikutus siihen, minkälaisena suomalaiset näkevät maansa, kulttuurinsa ja itsensä osana kansaa. Kirjaa käytettiin säännöllisesti koulussa 1900-luvulla aina 1960-luvulle saakka. (Ollila 1998: 130) Topelius huomioi, että vaikka Suomea asuttavat erisukuiset kansat, eli hämäläiset, karjalaiset, ruotsinsukuiset ja pienemmät vähemmistöt, heitä on yhdistänyt lapsesta asti sama maa, laki ja elämän edellytykset. Topelius kuvailee Suomen kansaa yleisesti historiansa perusteella ahkeraksi, rauhalliseksi, urhoolliseksi, sitkeäksi ja vapautta rakastavaksi kansaksi, joka on tehnyt karusta ympäristöstä asuttavan, pitänyt pintansa eri hallitsijoiden alla jopa sorron aikoina, eikä ole kokenut itseoikeutusta valloittaa ja alistaa muita kansoja. (Topelius 1981/1875: 124, 126)

Suomalainen identiteetti on vahvasti sitoutunut valtioon. Sitoutuminen tapahtui jo suomalaisen kansakunnan luomisvaiheessa, jossa yhtenäisyyttä haettiin asettamalla kansallis-valtiollinen kokonaisuus yksilöiden edelle (Anttila 1993: 108). Valtio nähdään tuttu- ja turvallisenä, kansan isoveljenä, joka auttaa tarpeiden ja ongelmien kanssa (Kettunen 1987: 242; Kivikuru 2000: 24). Toisin on esimerkiksi anglosaksisessa yhteiskunnassa, jossa suuri valtio ja pieni ihminen asetetaan ikään kuin vastakkain. Vaikka suomalaiset muiden perifeeristen kulttuurien tapaan kokevat vahvaa näyttämisen tarvetta, tuntee kansa kuitenkin tietynlaista alamaisuutta ja hakee oikeutusta olemassaololleen. Osittain tätä voisi selittää edellä mainitulla valtiokansalaisen ideologialla, mutta vaikutusta alamaisuuteen voi olla myös sillä, että Suomi oli pitkään osana Ruotsia ja Venäjää. Tämä historia ja alamaisuuden tunne selittävät osaltaan myös suomalaisten ristiriitaista

näkemyistä ulkomaalaisiin ihmisiin ja asioihin. Toisaalta *heidät* nähdään eksoottisina ja heille annetaan arvoa, toisaalta taas *heitä* syrjitään. Syrjimistä ja oudoksumista tapahtuu varsinkin silloin, jos ulkopuolinen tulee suomalaisen elämismaailmaan. Tätä erontekoa selittää kuitenkin myös se, että suomalaiset eivät ole tottuneet näkemään *heitä* vielä paljon omassa elämismaailmassaan. (Kivikuru 2000: 24–25) Suomessa maahanmuuttajia on alettu nähdä kasvavissa määrin vasta viimeisen parin vuosikymmenen aikana, kun taas suurella osin muuta Eurooppaa väestön monimuotoisuuteen on jo totuttu useiden vuosikymmenten aikana. Huomionarvoista on kuitenkin, että vuoden 2012 Eurobarometrin mukaan suomalaisten asenteet valtaväestöstä poikkeavia, kuten maahanmuuttajia kohtaan ovat EU:ssa keskimääräistä myönteisempiä. (Alitolppa-Niitamo, Fågel & Säävälä 2013: 5, 22)

Suomalaisessa kansallisessa identiteetissä painottuu kollektiivisen minuuden kyky rakentaa yhteisyyttä. Tähän yhdistämiseen kuitenkin kuuluu myös erottaminen. Ei ole *meitä* ilman *heitä*, muita kansoja. Yhteisyyden kokemiselle on tärkeää, että havaitaan erot ja asetetaan rajat meidän ja heidän välille. Erontekoa tapahtuu siis luonnollisesti myös suomalaisessa yhteiskunnassa, vaikka julkisuudessa yhtenäisyyttä korostetaankin erottelua selkeämmin. (Kivikuru 2000: 26; Valtonen 2000: 51)

Suomalaisessa kansalaisuudessa kansallinen identiteetti korostuu enemmän kuin kulttuuri-identiteetti. Kansan sisäisiä eroja tasoitetaan ja suomalaisuutta yhdennetään (Valtonen 2000: 63). Tämä on tyypillistä muista hieman eristyneille, perifeerisille yhteisöille, joiden identiteetti perustuu vahvasti rajan tunteeseen ja siihen, että he ovat omanlaisiaan (Kivikuru 2000: 27). Suomalainen identiteetti näyttäytyy näin sulkeutuneelta (Saukkonen 1999: 290).

Tietyn kulttuurin määrittelyssä on tärkeää se, kuinka se erottuu muista kulttuureista ja missä menee raja. Suomalaisen kulttuurin rajat ovat selvät. Suomelle tyypillisiä ja muista erottavia asioita ovat muun muassa maantieteellinen eristyneisyys, kieli ja tavat. (Tarasti 1996: 197–198) Suomalaisilla on muun muassa samankaltaiset arvot kuin länsi-Euroopan maiden kansoilla, mutta samankaltaiset kommunikointitavat kuin aasialaisilla. Suomalaiset uskovat tieteelliseen totuuteen ja arvostavat totuuden kertomista, vaikka

totuus olisikin epämiellyttävä. (Lewis 2005: 67–68) Suomalaisilla ei ole yhtä vahvat perinteet kuin kiinalaisilla, eivätkä perhesuhteet ole yhtä läheiset kuin Aasiassa. Suomalaisille hierarkia ei ole tärkeä, toisin kuin aasialaisille, vaan tasa-arvo ja demokratia korostuu suomalaisten arvoissa. (Nishimura, Nevgi & Tella 2008: 788–789, 794) Suomessa ollaan kuitenkin yhtä sitoutuneita hoitamaan lupaamansa asiat kuin monessa Aasian maassa (Lewis 2005: 68, 141).

Ymmärtääkseen vieraan kulttuurin asioita ihmisen on käännettävä ne ensin oman kulttuurinsa sisäiselle kielelle. Suomi on historian aikana tottunut vastaanottamaan viestejä ja vaikutteita eri kulttuureista. Täten suomalainen kulttuuri on myös onnistunut muuntamaan kyseisiä vaikutteita suomalaiseksi. (Tarasti 1996: 198) Tähän lukeutuu esimerkiksi urheilulajeja, perinneruokia ja musiikkia, jotka nähdään nykyään osana suomalaista kulttuuria.

Yhtenäisen käsityksen suomalaisesta kansasta voi myös kyseenalaistaa. Minkov ja Hofstede (2013: 144, 150, 153–154) tutkivat Euroopan kansallisuuksien yhtenäisyyttä European Social Surveyn vuoden 2010 tulosten mukaisesti. Suomen he jakoivat 19 alueeseen ja tutkivat niiden arvoja ja kulttuuria. Tutkimusten mukaan näistä 19 alueesta viisitoista eli 79 prosenttia muodostivat yhtenäisen ja selkeästi määritettävissä olevan kansallisen ryhmän. Sen sijaan kaksi aluetta kallistui selkeästi kohti Ruotsia, yksi kohti Saksaa tai Sveitsiä ja yksi alue muistutti yhtä paljon norjalaista kansallista ryhmää kuin suomalaista. Eli arvoiltaan ja kulttuuriltaan Suomi ei ole kokonaan yhtenäinen, vaikka eroavaisuudet eivät kuitenkaan ole erityisen suuria.

3.2.3 Media kollektiivisen identiteetin rakentajana

Median ja erilaisten instituutioiden, kuten koulun, tehtävänä on läpi historian ollut luoda yhteisiä kokemuksia, yhteistä menneisyyttä ja tällä tavoin vahvistaa kollektiivista arvopohjaa. Pelkästään jo median käyttö tuo kansalaisten arkeen yhteisyyden tuntoa ja se auttaa järjestämään identiteetin ulottuvuuksia. (Kivikuru 2000: 22, 29, 44) Tämän järjestämisen voi myös nähdä vallankäyttönä, sillä media vaikuttaa identiteettien muovaantumiseen kertomalla tiettyjä asioita tietyllä tapaa ja antamalla toisten asioiden

unohtua. Media siis representoi ympäröivää maailmaa, kuten *meitä*, omalla tavallaan ja näyttää eri keinoin sekä toistaen, mitä kunnan kansalaisuus on ja mitä se ei ole (Kivikuru 2000: 28; Valtonen 2000: 61). Media vahvistaa myös kansallista identiteettiä tekemällä erottelua meidän ja muiden välillä esimerkiksi jakamalla uutiset kotimaan- ja ulkomaanosastoihin. Toisaalta media erottelee myös kansaa meihin ja heihin esimerkiksi eri aatesuuntausta tai ikäpolvea edustavien julkaisujen ja ohjelmien kautta (Kivikuru 2000: 43–44).

Kansallista identiteettiä tuottavat varsinkin tekstit, joissa suppean joukon valikoituja ominaisuuksia esitetään kuuluvan tietyn valtion kansalle. Näiden piirteiden korostaminen lisää yhteisöllisyyttä kansan joukossa ja erontekoa toisiin kansoihin. (Saukkonen 1999: 144–145) Esimerkiksi suomalaisia kuvataan tyypillisesti sisukkaana pohjoisen kansana. Tämä vahvistaa omaa kansallista identiteettiämme: *Meissä* on sisua. *Me* pysymme asumaan kylmässä pohjoisessa. *Toiset* kansat eivät täällä pohjoisessa selviä. Tällaiset tekstit luovat kollektiivista jatkuvuutta ja kulttuurin mentaalista järjestelmää (Kivikuru 2000: 22).

Kansallinen retoriikka on julkisessa keskustelussa vuosien varrella määritellyt ja uudelleenmääritellyt kansallisen ideologian käsitteitä. Esimerkiksi sisu nähtiin vanhoissa virsissä negatiivisena ominaisuutena, kun taas nykyään sen katsotaan olevan suomalaiselle ominainen, kansallista sitkeyttä kuvaava erityispiirre. (Kivikuru 2000: 30–31) Myös suomalaisuus on jatkuvan määrittelyn kohteena. Näkyvimmin tätä määrittelyä ja neuvottelua käydään mediassa, jossa erilaiset ideologiat kilpailevat siitä, mitä suomalaisuus on. Näin media konstruoi, rakentaa, sosiaalista maailmaa ja uusintaa moderneja identiteettejä. (Valtonen 2000: 55)

Medialla on identiteetteihin vaikuttavaa diskurssivaltaa, jota se käyttää valitessaan näkökulman ja tavan tarkastella asioita ja ilmiöitä. Diskurssi saa ihmiset näkemään aiheen tietyllä tavalla, mikä johtaa myös erontekoon *meidän* ja *heidän* välille. Tällä tavoin media vaikuttaa myös ideomaisemaan eli ympärillä vallitseviin ideologioihin. (Kivikuru 2000: 44)

Mediatutkijat ovat osoittaneet huolensa median tasapäistävään vaikutukseen kulttuuri-identiteettien suhteen. He näkevät kulttuurin ja kulttuuri-identiteetin aitoina, tavallisesta kansasta lähtöisin olevina ilmiöinä, joita media pyrkii muokkaamaan jakamalla aina yksipuolista tietoa. (Kivikuru 2000: 36) Ihanteellista olisi, jos media jakaisi kansalaisille monipuolista tietoa, mahdollistaisi yhteisöllisen kritiikin valtaa pitäviä kohtaan ja antaisi tilaa erilaisille yhteisöille saada äänensä kuuluville (Galtung 1999: 4).

Ihmisten liikkuvuuden lisääntyminen on vahvistanut median ja julkisuuden osuutta identiteettien rakentamisessa. Ihmisten sosiaaliset siteet voivat vaihdella monesti elämän aikana, jolloin kosketusta yhteisöllisyyteen haetaan yhä enemmän mediasta ja sosiaalisesta mediasta. (Kivikuru 2000: 39) Joukkoviestintä saa kansalaisten huomion samaan aikaan samaan paikkaan ja esittää heille, mikä on yhteisön kannalta tärkeää ja mistä pitää yhteisönä huolestua (Valtonen 2000: 73).

Televisio toimii kansallisen identiteetin vahvistajana esimerkiksi näyttäessään kansalaisissa tunteita herättäviä urheilutapahtumia, kuten Suomen maajoukkueen pelatessa jääkiekon MM-finaalissa. Esimerkiksi jääkiekon MM-kullan voittaminen vuonna 1995 vakiinnutti lajin osaksi suomalaisen kansallista identiteettiä. (Kivikuru 2000: 43)

3.3 Toiseus

Toiseus on kiehtova kohde representaatiolle (Hall 2013b: 224). Toisen määrittely asettaa myös kulttuuriset rajat *meidän* ja *heidän* välille (Cao 2011: 6). Toinen eroaa meistä ja me eroamme toisesta. Erilaisuuden esille tuonti on sekä tarpeellista että vaarallista (Hall 2013b: 224). Toiseus on tärkeä kansallisen identiteetin muodostumiselle, mutta se myös erottaa yhteisöjä ja voi aiheuttaa vihamielisyyttä (Bolshakova 2016: 448).

Lingvistisestä näkökulmasta katsoen eroavaisuus on merkityksen kannalta välttämätön, sillä merkitystä ei ole ilman eroavaisuutta. Esimerkiksi *mustan* merkitykselle on oleellista, että sillä on vastakohta: *valkoinen*. Musta on musta, koska on olemassa *ei-mustia*. Sama pätee kansallisuuksiin. *Suomalaisuus* on tiettyjen kollektiivisesti nähtyjen piirtei-

den lisäksi sitä, että voimme erottaa sen *toisista*. Suomalaisuus on erilaista kuin esimerkiksi kiinalaisuus tai venäläisyys eli se on ei-kiinalaista ja ei-venäläistä. Vastakohtien kautta määrittely ei kuitenkaan tuo esille erilaisuuden spektriä. Esimerkiksi mustan ja valkoisen välillä on harmaan sävyt ja suomalainen voi olla myös tummaihoisen eikä vain vaaleaihoisen. Toisaalta suomalainen, jolla on vaikka afrikkalaisia juuria, tuo erilaisuudellaan esille sen, ettei suomalaisen tarvitse aina näyttää sinisilmäiseltä pellavapäältä. Näin ollen erilaisuus merkitsee jotain tässäkin tapauksessa. (Hall 2013b: 224–225)

Erilaisuus on tärkeää myös, koska merkityksen voi nähdä syntyvän dialogissa *toisen* kanssa (Hall 2013b: 225). Esimerkiksi suomalaiset eivät voi itse täysin päättää, mitä suomalaisuus on, vaan merkitys vaihtelee dialogin osapuolten välillä: Minkälaisina suomalaiset näkevät *toiset* ja minkälaisina toiset näkevät suomalaiset?

Eroavaisuudella on hyvät ja huonot puolensa. Eroavaisuus on oleellista merkitykselle, minkä lisäksi se on hyvin tärkeää kielen ja kulttuurin syntymiselle sekä sosiaaliselle identiteetille. Toisaalta erilaisuus toimii myös kohteena vaarallisuuden tunteelle, vihamielisyydelle, negatiivisuudelle ja asettaa vastakkain ihmisiä ja asioita. Erilainen nähdään *toisena*. Erilainen kuuluu *heihin* eikä *meihin*. (Hall 2013b: 228)

Samalla tuodaan esille muun muassa vallan suhteet (Cao 2011: 6). 1800-luvun lopulta lähtien *toiseutta* käytettiin brittimediassa välineenä imperialismin aatteen vahvistamisessa. Brittiläisille tarjottiin kuvia ja tietoa Afrikan siirtomaiden alkukantaisuudesta ja kuinka emämaa vie siirtomaiden kehitystä eteenpäin tuoden samalla afrikkalaisia raaka-aineita Iso-Britannian kansalaisille. Siirtomaiden asukkaille taas tuotiin brittiläisiä tuotteita ja näytettiin, kuinka kehittyntä ja sivistynyttä elämää Iso-Britanniassa vietetään. (Hall 2013b: 229–230)

Eurooppa on vuosisatojen ajan heijastanut omaa arvojärjestelmäänsä muita kohtaan. *Toiset* ovat kuitenkin erilaisia myös keskenään, joten Euroopan ollessa niin sanotusti edistyksellinen, toiset ovat alkukantaisia, mutta eri tavoin. Esimerkiksi *jalo villi* asuu romantisoidusti vapaana kulttuurisessa haavemaailmassa, kun taas *raakalainen* asuttaa

alkeellista sekasortoa. (Tythacott 2003: 49) Seuraavaksi käyn läpi länsimaiden harjoittamaa toiseutta sekä yleisiä mutta pinnallisia ja yksipuolisia tapoja representoida toiseutta.

3.3.1 Länsi idän määrittelijänä

Länsi tai *länsimaat* on monitulkintainen käsite. Se ei viittaa ainoastaan Eurooppaan ja Pohjois-Amerikkaan, jotka Eurooppa-keskeisestä maantieteellisestä näkökulmasta katsoen sijoittuvat länteen. Tämä johtuu siitä, että mielikuva lännestä eli länsimaista yhdistyy edistyksellisyyteen, joka on peräisin jo 1400-luvun länsimaisen modernisuuden käsituksesta. Tämän mittapuun mukaan arvioidaan myös muun maailman edistyksellisyyttä. Edistyksellisyys on lännelle jopa tärkeämpi kriteeri kuin maantieteellinen sijainti. Näin ollen maantieteellisesti poiketen länsimaihin lasketaan lisäksi Australia ja usein myös Japani. (Cao 2011: 6; Boden 2016: 124–125)

Tämä lännen määrittely ominaisuuksien mukaan tuo esille vastakohtaparit, jossa länsi on sitä, mitä muu maailma ei ole: länsi on edistyksellinen ja muu maailma on taantumuksellinen, länsi on kehittynyt ja muu maailma kehittymätön, länsi on koulutettu ja muu maailma kouluttamaton. (Cao 2011: 6) Länsimailla onkin ollut tapana pitää ei-länsimaisia kulttuureita alkukantaisina ja verrata niiden jäsenten ajattelua lapsen tasoisena (Tarasti 1996: 111). Ajanlaskumme alusta lähtien 1900-luvulle saakka länsimaalaiset tarkastelivat vieraita kulttuureja, kuten eri itämaiset ja afrikkalaiset yhteisöt, omasta, ”ylempiarvoisesta” kulttuuristaan käsin sen sijaan, että he olisivat pyrkineet ymmärtämään vierasta kulttuuria sisältäpäin. (Sim 2001: 217–218)

Vielä 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa siis oletettiin, että länsimainen logiikka ja tiede ovat muuta maailmaa edellä. Näin ollen muuta, niin sanotusti alkukantaista maailmaa pyrittiin luokittelemaan länsimaisen maailmankatsomuksen mukaisesti. Myöhemmin ymmärrettiin, että vieraita kulttuureita ei tulisi verrata täysin omaan ja luokitella oman maailmankatsomuksen mukaisesti, vaan hyväksyä niiden erilaisuus. (Tythacott 2003: 2–3) Jokaisella kulttuurilla on oma oppinsa oikeasta ja väärästä, eikä niitä voi arvioida täysin objektiivisesti (Sim 2001: 218).

Lännen ja muun maailman välinen valtarakenne on edelleen olemassa, mutta globalisaatio on tehnyt tilaa länsimaiden lisäksi eri näkökulmille esittää asioita. *Toiseus* on nykyään laajalti tiedostettu ja tutkittu käsite, joka otetaan huomioon eri asioiden representaatioissa. (Tythacott 2003: 11) Nykyään ollaan tietoisia, että esimerkiksi Eurooppalaisten Aasiaa käsittelevissä kirjoituksissa näkyy Eurooppa-keskeisyys, joka tulee ilmi binaarisina vastakohtapareina ja pelkistettyinä representaatioina (Boden 2016: 122).

3.3.2 Lännen ja Kiinan eroavaisuudet

Länsimaisesta näkökulmasta Kiinassa on kollektivistinen eli yhteisön merkitystä korostava kulttuuri, joka yhdistetään usein itämaihin. Sen sijaan lännessä, esimerkiksi Yhdysvalloissa on individualistinen eli yksilökeskeinen kulttuuri. Kiinalaiset kuitenkin kritisoivat näkemystä kollektivistisesta kulttuurista, sillä länsimaat asettavat sen individualismille alisteiseksi. Kollektivismiin yhdistetään negatiivisia ilmiöitä, kuten ihmisoi-keusongelmat ja vanhoillisuus, kun taas individualismi edustaa näiden vastakohtaa. (Herdin 2012: 604, 606)

Individualistisissa yhteisöissä painotetaan yksilön henkilökohtaista vapautta ja itsenäisyyttä. Ihmiset keskittyvät lähinnä itseensä ja lähisukulaisiinsa. Kollektivistit taas pitävät yhtä ryhmänsä jäsenten kanssa ja ajattelevat individualisteja enemmän koko ryhmän etua, jonka he voivat asettaa omien tavoitteidensa edelle. Toisaalta useat tutkijat ovat todenneet, että kulttuureista voi löytyä sekä individualismin että kollektivismiin piirteitä. (Herdin 2012: 604–606) Esimerkiksi Suomessa vallitsee enimmäkseen individualistinen kulttuuri, mutta siinä on myös kollektivistisia piirteitä. Suomalaisista nuorista suurin osa pitää ystäviensä hyvinvointia itselleen tärkeänä asiana ja on sitä mieltä, että perheen tulee pitää yhtä, vaikka se vaatisi uhrauksia. Suomessa individualismi on horisontaalista eli ihminen nähdään itsenäisenä yksilönä, mutta yhteiskunta pyrkii vaikuttamaan, jos jotakuta kohdellaan epätasa-arvoisesti tai jollakin on epätasa-arvoiset lähtökohdat elämään. Vertikaalinen individualismi taas hyväksyisi epätasa-arvon. (Rantanen & Toikko 2014: 14, 19)

Länsimaat ovat olleet vuosisatoja kiinnostuneita Kiinasta, mutta kiinnostus kasvoi huomattavasti Kiinan avauduttua kansainvälisesti ja erityisesti talouskasvun myötä. Kiina on opetellut länsimaista tiedettä, tietämystä ja sitä, miten länsimainen järjestelmä toimii. Se on kuitenkin pitänyt kiinni perinteistään, mikä taas on tuottanut ongelmia länsimaille. Länsimaat näkevät, että Kiinan kehitys muuttaa Kiinaa enemmän länsimaaksi. Lännen näkökulmasta länsimainen järjestelmä tietämyksineen, tapoineen ja sääntöineen on muille tavoiteltava esikuva. Kiinalla on kuitenkin tahtoa vaalia ja vahvistaa omaa kulttuuriaan ja tapojaan hoitaa asioita. Kiinalaisten keskuudessa on yleinen ajatus siitä, että vain kiinalaiset voivat ymmärtää Kiinaa ja maan kulttuuria. Kiinalaisuus on heille hyvin tärkeää, ja vaikka maa on kansainvälisesti avoimempi nykyään, kiinalaiset eivät täysin luota länsimaihin. (Boden 2016: 124–125)

Kiinasta ja Euroopasta puhutaan tietyillä tavoin sekä idässä että lännessä omien tarkoitusten mukaisesti. Eurooppalaisissa kirjoituksissa Kiinaan heijastetaan se, mitä eurooppalaiset haluavat, tarvitsevat ja pelkäävät. Kiinan ja Euroopan ongelmat toistensa representoinnissa ovat stereotyyppien lisäksi vaikeudet ymmärtää toisiaan erilaisuudesta johtuen. Tämä ei myöskään korjaannu, ellei osapuolilta löydy tarpeeksi kiinnostusta pyrkiä ymmärtämään ja hyväksymään toisiaan. (Boden 2016: 126–127) Esimerkiksi individualistisen länsimaalaisen voi olla vaikea ymmärtää kollektivistista tapaa asettaa yleinen hyvä itsensä edelle, vaikka siitä olisi itselle harmia. Samoin kollektiivisen itämaalaisen voi olla hankala ymmärtää, että yksilön on välillä valittava oma hyvinvointinsa, vaikka se olisi perheenjäsenelle tai suvulle harmillista. Yin (2005: 159) peräänkuuluttaakin eri kulttuureita koskevissa teksteissä kontekstuaalista käännoästä kulttuurista toiselle, jotta esimerkiksi individualistinen länsimaa ymmärtäisi paremmin kollektivistisen itämaan kulttuuria sen sijaan, että länsimaa tuomitsisi erilaisuuden negatiivisena asiana.

3.3.3 Media toisen representoijana

Representoidessaan vieraita maita ja kulttuureita, eli toista, medially on merkittävä rooli siinä, miten ihmiset rakentavat käsityksensä ja ymmärryksensä niistä. Media ei vain selosta ulkomaan tapahtumia yleisölle, vaan se tulkitsee ne tietystä näkökulmasta käsin

ja esittää tulkintansa yleisölle. Näin media pyrkii saamaan yleisönsä tulkitsemaan tapahtumat haluamallaan tavalla ja kehittämään kuvan vieraasta maasta, toisesta, median käsitysten pohjalta. Media representoi vieraiden maiden tapahtumia ja ilmiöitä yleisölleen, esimerkiksi suomalaisille, tutusta näkökulmasta ja tutujen käsitteiden avulla. Tämä auttaa yleisöä ymmärtämään paremmin kyseiset tapahtumat ja ilmiöt, koska se voi yhdistää ne aiempaan tietoonsa. (Cao 2011: 6–7, 9–10)

Eurooppa keskittyy ulkomaan uutisoinnissaan arvoihin ja aiheisiin, jotka ovat sille tärkeitä, kuten ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia ja vapaus. Kiinalaiset ja eurooppalaiset arvot taas eroavat toisistaan. Esimerkiksi Kiinassa kunnioitetaan hierarkiaa, kun taas Suomessa osin Eurooppaa painotetaan tasa-arvoisuutta. Näin ollen media tarttuu herkästi eroavaisuuksiin ja representoi toista niiden kautta. (Boden 2016: 127–128) Tästä johtuen Euroopassa uutisoidaan esimerkiksi sananvapauden rajoittamisesta Kiinassa. Tämä tiettyihin aiheisiin keskittyminen voi kuitenkin helposti yksipuolistaa representaatiota.

Yksiulotteiset reportaasit sisältävät selkeää ja yksinkertaista vastakkainasettelua, kuten kylmän sodan aikaan yhdysvaltalaisen median jako: sankari eli kapitalismi vastaan pahantekijä eli kommunismi (Cao 2011: 13). Länsimaisessa uutisoinnissa on näkynyt kahvijakoa idän ja lännen välillä viime vuosinakin. Muun muassa New York Times kuvasi vuoden 2012 Lontoon olympialaisia turvallisiksi ja tehokkaiksi, kun taas Venäjällä vuonna 2014 järjestettyjä Sochin olympialaisia sanomalehti kuvaili vaarallisena ja saamattomana. Lehden näkemyksestä poiketen asiantuntijat olivat kuitenkin antaneet tunnustusta molempien kisojen turvallisuusjärjestelyistä. (Bolshakova 2016: 450–451) Se, että Venäjää ja Venäjän järjestämiä olympialaisia representoitiin Yhdysvaltojen mediasa länsimaisten arvojen vastakohtana, taas tukee teoriaa idän tärkeästä osasta länsimaisen identiteetin rakentamisessa (Bolshakova 2016: 462). Länsi on sitä, mitä itä ei ole.

Moniulotteinen uutisointi sisältää aiheen tarkastelua myös paikalliselta tasolta, mikä lisää jutun monipuolisuutta, eikä vain vahvista yhtä tiettyä totuuden rakennelmaa. Moniulotteisuus tuo esille aiheen monimutkaisuuden: ei ole vain hyvä vastaan paha. Kiinan kasvaminen globaaliksi talousmahdiksi ja osaksi kansainvälistä yhteiskunnallista ja kulttuurista järjestelmää on kehittänyt sen representaatioita monimuotoisemmaksi kuin

aiemmin. Esimerkiksi Kiinan taloutta on uutisoitu moniulotteisesti myös länsimaalaisessa mediassa. (Yan & Santos 2009: 311; Cao 2011: 13) Kirjeenvaihtajien uutisointi voi siis tarjota erinomaisen mahdollisuuden yhdistää suomalainen ja paikallinen, kiinalainen näkökulma.

Median teksteissä ja muissa tuotoksissa käytetään aina valtaa. Sen sijaan, että hyväksyisimme tekstit sellaisenaan totuudenmukaisena representaationa, meidän tulisi huomioda, että tekstillä on aina kirjoittajansa, joka kirjoittaa aiheesta tietyistä, valitusta näkökulmasta ja rajaa näin muut näkökulmat pois. Vallankäyttö näkyy varsinkin *toista* representoidessa. Silloin kirjoittajalla on valta siinä, minkälaisen kuvan hän antaa toisesta, eli vieraasta, toisen puolesta. Keskittykö hän esimerkiksi eroavaisuuksiin tai tuo esille yhteisiä piirteitä? Onko toista representoitu monipuolisesti vai yksinkertaisesti? (Varga-Dobai 2013: 145–146; Wahl-Jorgensen 2013: 311) Eroavaisuuksiin keskittyvät tekstit jättävät samankaltaisuudet vähemmälle huomiolle. Samankaltaisuudet voivat kuitenkin tarjota myös merkittävää tietoa. (Takayama 2008: 28)

Cao (2011: 14) kritisoi länsimaista mediaa siitä, ettei se ole kehittänyt tarpeeksi uutisointiaan muusta maailmasta, vaikka koko maailma on ollut muutoksessa. Sen sijaan länsimainen media on pitkälti pysynyt perinteisessä toiseuden diskurssissa, jossa länsi heijastaa muiden representaatioon omat pelkonsa, halunsa ja varmuutensa.

3.3.4 Stereotyyppinen kuvaus

Stereotyyppinen kuvaus on yksi representaation käytäntö. Stereotypiat pelkistävät ihmiset yksinkertaisiin, keskeisiin ominaispiirteisiin, joiden nähdään kiinnittyvän luontoon. (Hall 2013b: 216, 237, 247) Esimerkiksi vanha suomalaisen miehen stereotypia on ”Matti”: juro, hieman yksinkertainen mutta rehellinen ja ahkera (Topelius 1981/1875: 128–129). Stereotypiat ovat yleensä peräisin monipuolisen tiedon puutteesta. Median pintapuolinen ja tiettyjen tarkoituserien mukainen uutisointi voi taas vahvistaa stereotypioita. (Boden 2016: 121)

Asioiden tyypittely on ihmiselle tärkeää maailman ymmärtämisen kannalta. Esimerkiksi tunnistamme erilaiset tuolit tuoleiksi, mutta stereotypia taas riisuu ihmisen monipuolisista ja yksilöllisistä piirteistään ja asettaa hänet yksinkertaiseen ja kollektiiviseen muottiin. Se rajaa ja sulkee pois kaiken, mikä ei sovi stereotypiaan kiinnitettyihin piirteisiin. Stereotyyppien kautta ihmiset vahvistavat tunnettaan omasta ”normaaliudesta” ja erottavat ”normaalista” yhteisöstään *heidät* eli *toiset*. (Hall 2013b: 247–248)

Vähemmistöön kuuluvista ihmisistä kirjoitetaan usein iltapäivälehdistöissä stereotyyppiä vahvistavalla tavalla. Esimerkiksi, kun tummaihoisen pikajuoksija Linford Christie voitti olympiakultaa vuonna 1992, hänen voittonsa lisäksi brittiläinen iltapäivälehdistö keskittyi hänen haarojen väliinsä vahvistaen stereotypiaa tummaihoisten sukuelinten suuresta koosta. Rodullisten erojen representaatiossa stereotyyppit ovat muutenkin keskeisessä osassa. (Hall 2013b: 220, 247)

Uutisoinnin ero näkyy myös naisten ja miesten välillä (Hall 2013b: 220). Mediassa keskitytään usein esimerkiksi naispoliitikkojen pukeutumiseen ja ulkonäköön heidän työssänsä (Talvitie 2013). Naisten ja tyttöjen stereotyyppistä representaatiota on yritetty muuttaa muun muassa kirjallisuudessa antamalla naispuolisille päähenkilöille maskuliinisia luonteenpiirteitä. Tätä on kuitenkin myös kritisoitu siitä, että naispuolisen päähenkilön olisi tämän mukaan oltava luonteeltaan kuin mies ollakseen vahva henkilöahho. Näin ollen stereotyyppit olivat edelleen läsnä, mutta sukupuoli vain vaihtui. (Paul 2007: 120 & Varga-Dobai 2013: 142)

Stereotyyppiä on muutettu vallitsevien ideologioiden mukaisesti, esimerkiksi Yhdysvaltojen sisällissodan aikoihin vaihtamalla negatiivinen stereotypia, kuten afrikkalaistaustaisten raakalaisuus, positiivisempaan stereotypiaan, kuten afrikkalaistaustaisten kristillinen hyvyys (Hall 2013b: 238). Tässä näkyy myös taipumus representoida *toinen* polarisoidusti: he ovat joko roistoja tai sankareita.

Pohjoisamerikkalainen stereotypia kiinalaisnaisista tyypittää naiset seksiobjekteiksi, ”posliininukeiksi”, ja kiinalaismiehet nähdään seksistisinä ja julmina (Yin 2005: 151,

168). Stereotyyppistä kuvausta kuitenkin tapahtuu puolin ja toisin kiinalaisessa ja länsimaisessa mediassa (Boden 2016: 125).

Kulttuurin tarkastelu ulkoapäin voi johtaa kapeaan ja stereotyyppiseen näkemykseen maasta ja sen kansalaisista. Sen sijaan kulttuurin tarkastelu sisältäpäin eli kyseisen yhteisön sisältä mahdollistaa totuudenmukaisemman ja monipuolisemman oppimiskokemuksen. (Herdin 2012: 606) Esimerkiksi kirjeenvaihtajilla on mahdollisuus rikkoa sekä omat että lukijoiden stereotyyppiset käsitykset kohdemaastaan ja sen asukkaista todistamalla kyseisen maan todellisuutta paikan päällä ja kirjoittamalla siitä sen mukaisesti. On helpompi kuvitella ulkomaalaiset ja heidän maansa vain tietynlaisina, kun heitä ei ole koskaan tavannut tai maassa koskaan ollut.

3.3.5 Eksoottisuus

Eksoottisuus on keksitty käsite, johon liitetään fantasioita ja kuvitelmia (Tythacott 2003: 49). Tiedon vähyys lisää alueen ja kulttuurin eksoottisuutta, kun tietämys korvataan mielikuvilla. Myyttiset mielikuvat jäävät helposti elämään, koska ne ovat kokonaisvaltaisempaa todellisuutta kiehtovampia. (Ridanpää 2007: 910) Esimerkiksi suomalaisen on mielekkäämpää haaveilla eksoottisesta etelänmaasta, jossa lämmin aurinko paistaa hiekkarannalla, hento tuuli liikuttaa palmunoksaa ja ruskettuneet ihmiset iloitsevat, kuin kohdata maan todellisuus vaikka minimipalkalla ahertavista paikallisista, masaturismin aiheuttamista ympäristöongelmista ja sadekausista.

Maan tai kulttuurin voi tehdä tahallaan eksoottiseksi esimerkiksi poliittisista syistä. Näin kävi Espanjalle keskiajalla, kun protestanttiset Euroopan maat kilpailivat katolisen Espanjan kanssa ja muun muassa tietoisesti käänsivät espanjalaiset tekstit kuulostamaan eksoottiselta. (Fuchs 2009: 9) Tämä vieraannutti Espanjaa muusta Euroopasta.

Suomalaiset näkevät eksotiikkaa jopa omassa maassaan. Lappia romantisoidaan ja mystifoidaan erityisesti luontonsa puolesta, mutta myös saamelaiset nähdään Lapin eksoottisina ja alkukantaisina asukkaina. (Ridanpää 2016: 17) Lapin luonnon romantisoinnissa näkyvät pääasiassa maskuliiniset arvot, kuten vahvuus ja vakavuus. Tätä Lapin ekso-

tisointia tapahtuu sekä Suomessa että ulkomailla. Kirjallisuudessa Pohjois-Suomea on representoitu sosiaalisesti konstruoituna myyttinä, jossa on korostettu idealisoitua ja jopa taianomaista luontoa sekä eksoottisia saamelaisia. Eurooppalaiset löytöretkeilijät ovat vuosisatojen aikana representoineet Lappia eksoottisena myyttien maana. Pohjoisen vuosisatoja jatkunut romantisoitu kuvaus on motivoitunutta. (Ridanpää 2007: 909–911, 914, 920)

Euroopassa sekä tropiikkia että pohjoista eksotisoidaan ja romantisoidaan. Syyn voi löytää erilaisista luonnonoloista. (Ridanpää 2007: 914) Lämpimien maiden asukkaille kylmä ilmasto ja sille ominainen luonto on eksoottista ja erilaista, kun taas viileiden maiden asukkaille lämmin ilmasto ja trooppinen luonto on eksoottista.

Romantisointi ei sinänsä ole negatiivinen ilmiö, mutta kuvauksien ei tulisi jumiutua tiettyihin eksoottisuuden raameihin, vaan representoida kohdetta monipuolisesti. (Ridanpää 2007: 924) Alkukantaisuutta on myös romantisoitu. Esimerkiksi surrealistit yhdistivät primitiivisyyden puhtauteen, pyhyyteen sekä yliluonnollisuuteen. He pitivät länsimaista modernisuutta ihmiskuntaa tahrivana. Heidän näkemyksensä pyrki kääntämään ajatuksen modernisuudesta hyvänä ja alkukantaisuudesta huonona asiana. (Tythacott 2003: 12, 59)

3.3.6 Orientaalisuus

Länsimaisessa diskurssissa itä asetetaan lännen vastakohdaksi, *toiseksi* (Sim 2001: 330; Yan & Santos 2009: 296). Orientti on Euroopalle yksi selkeimmistä näkemyksistä toiseudelle. Orientalismi on keinotekoista. Se yhdistää ihmisen luovuuden avulla kuvitteellisuuden ja todellisuuden. Orientalismi perustuu idän ja lännen erottamiseen. Orientti (=itämaat) ja oksidentti (=länsimaat) ovat vastakohtaparit. Orientti terminä tulee latinan sanasta *oriens*, joka tarkoittaa auringon nousemista. Näin ollen orientaalisuuden merkitys olisi todellisuudessa puhujan sijainnista kiinni, mutta eurooppalaisena käsitteenä se viittaa Aasiaan ja nimenomaan eurooppalaisesta näkökulmasta. Eurooppa on tässä subjekti ja orientti objekti. (Said 1978: 9–10; Sim 2001: 329; Ridanpää 2007: 910)

Eurooppalainen identiteetti rakentuu vahvasti orienttia vastaan. Eurooppalaisuus on sitä, mitä orientti ei ole. (Sim 2001: 329) Orientaalisuuteen yhdistyy muun muassa eksoottiset perinteet sekä mielikuvat yliseksuaalisuudesta ja järjenvastaisuudesta (Yan & Santos 2009: 307; Brodsky 2015: 265). Orientalismi kertoo kuitenkin lopulta enemmän *meistä* kuin *heistä*. Länsimaalaiset ymmärtävät itämaalaisia paremmin länsimaiset tekstit orientaalisuudesta, koska orientin representaatiot tulevat länsimaisesta näkökulmasta ja kertovat siis enemmän länsimaista kuin itämaista. (Said 1978: 20, 29–30) Said (1978: 19) tuo tässä esille humanistisen tiedon luomisen ja tulkinnan subjektiivisuuden. Jos esimerkiksi länsimaalainen tutkii orienttia, hän tekee sen kieltämättä länsimaalaisesta näkökulmasta eli hänen tulkintaansa vaikuttaa esimerkiksi eurooppalaisuus enemmän kuin oma yksilöllisyytensä.

Terminä orientalismia kantaa mukanaan viitteitä 1800-luvun ja 1900-luvun alun eurooppalaisesta kolonialismista. Ajatus orientaalisuudesta syntyi tiettyjen Euroopan ja Aasian maiden kaupankäynnin yhteydessä. 1800-luvun alusta lähtien 'orienttia' hallitsivat ja määrittivät Ranska ja Iso-Britannia ja se käsitti aluksi Intian ja Lähi-idän maat. Toisen maailmansodan jälkeen taas Pohjois-Amerikka alkoi hallita orienttia. (Said 1978: 10, 12) Vaikka Said käsittelee orientalismia lähinnä entisten siirtomaiden kautta, orientiksi voidaan lukea nykyään myös Kiina, ja orientalismia voidaan soveltaa myös Kiinaan. (Boden 2016: 126)

Orientalismia ei voi kuitenkaan sanoa vain valheellisten ja negatiivisten käsitysten järjestelmäksi, vaan se on kehittynyt vuosisatoja kestäneen idän ja lännen kanssakäymisen seurauksena. Käsite sisältää aina kuitenkin lännen ylemmän aseman, olivat suhteet lännen ja idän välillä minkälaiset tahansa. Vallasta kertoo esimerkiksi se, että länsi päättää, kuka tai mikä on orienttia. Orientalismi representoi orienttia itämaiden puolesta. (Said 1978: 12–16, 28)

Robert Fox (1992: 152) huomauttaa, että orientti ei ole vain passiivinen objekti länsimaiden orientalismissa, vaan esimerkiksi Intiassa asiaan on pyritty aktiivisesti vaikuttamaan. Intialaiset alkoivat harjoittaa rohkaisevaa orientalismia, jossa he muuttivat negatiiviset käsitykset kulttuuristaan positiivisiksi, käyttäen erilaisuuttaan Eurooppaan

nähdän vahvuutenaan. Tämä on osa itse-orientalismia, joka viittaa itämaiden menetelmiin muuttaa osaltaan käsitystä ja oppia orientista. Toisaalta taas myös itsetuotetussa orientalismissa näkyy eurooppalaisten käsitys orientalismista. (Yan & Santos 2009: 297–298)

Länsi ja orientalismi on onnistunut vaikuttamaan myös itämaiden näkemyksiin omista kulttuureistaan ja ilmiöistään. Esimerkiksi kiinalaisille kiinanmuuri oli turva mongoleja vastaan, mutta länsimaalaiset taas tulkitsivat sen orientaalisesti ihmeeksi. Nykyään se on Kiinalle kansallissymboli ja ylpeyden aihe. (Yan & Santos 2009: 298) Aasialaiset voivat itsekin painottaa kulttuurinsa orientaalisuutta länsimaalaisille, jos he kokevat sen hyödylliseksi. Esimerkiksi turkkilaiset taiteilijat tai kiinalaiset markkinoijat tuovat esille kulttuurinsa erilaisuutta ja eksotiikkaa pyrkiessään houkuttelemaan länsimaalaisia ostajia ja turisteja. (Yan & Santos 2009: 295–296; Hansen 2012: 44)

3.4 Binaariset vastakohtaparit eroavaisuuksien osoittajina

Kulttuuriantropologi Lévi-Strauss uskoi myyttisten tarinoiden havainnollistavan sitä, miten kunkin kulttuurin jäsenet hahmottavat maailmaa. Tutkiessaan myyttien rakenteita Lévi-Strauss havaitsi myyteissä olevan aina erilaisia vastakohtapareja, kuten ihminen ja jumala, yksin ja liittoutunut tai elämä ja kuolema. Hän uskoi, että nämä myyteistä löytyvät vastakohtaparit kertovat kulttuurin kannalta tärkeistä eronteista, ja myytit auttavat pitämään niitä voimassa. (Lévi-Strauss 1963: 221–224; Kunelius 2009: 166)

Lévi-Straussin teoriaan binaarisista vastakohtapareista ovat vaikuttaneet Jakobsonin binaariset vastakohtaparit foneemeissa, de Saussuren töistä tehty huomio merkityssysteemien sattumanvaraisesta luonteesta sekä Maussin ajatukset vastavuoroisuudesta ja viestinnästä (Badcock 1975: 51). Siinä, missä Jakobson toteaa kielissä käytettävien foneemien olevan rajattavissa yksinkertaisiin ja loogisiin toimintoihin artikulaation puitteissa, Lévi-Strauss olettaa, että kulttuurin muodostavat kollektiiviset koodit voidaan rajata rationaalsiin mutta tiedostamattomiin mentaalsiin toimintoihin. Tämä nojaa ajatukseen, että kaikilla ihmisillä on rakenteellisesti samankaltainen mieli, jota kulttuurin

yhteiset näkökulmat taas heijastavat. (Badcock 1975: 51) Esimerkiksi eri puolilta maailmaa kerätyissä myyteissä on paljon samankaltaisuuksia (Levi-Strauss 1963: 208).

Myytit koostuvat tarinoista. Niissä on merkityksiä, jotka avautuvat kertomuksen tapahtumissa ja niiden yksityiskohdissa. Myytin merkitsevät perusyksiköt ovat lauseet ja virkkeet, joista myytti koostuu. (Lévi-Strauss 1963: 211; Badcock 1975: 52–53) Toisin kuin esimerkiksi runoissa, myyteissä pelkät yksittäiset sanat eivät ole ratkaisevan tärkeitä, minkä vuoksi myyttejä voidaan muun muassa kääntää toiselle kielelle kadottamatta tarinan merkityksiä (Badcock 1975: 53).

Myytit kertovat tarinoita ja media kertoo tarinoita (Cao 2011: 9). Myyttien tavoin myös journalistisissa artikkeleissa on rakenne ja molemmat kertovat tapahtumista. Tutkijat ovat pitäneet mytologiaa yhteisön tarkoituksena selventää tarinan muodossa maailmaa, tunteita ja asioita, joita he eivät muuten ole ymmärtäneet (Lévi-Strauss 1955: 428–429). Artikkelit toimivat suurilta osin samoin. Ihmiset kirjoittavat ja lukevat artikkeleita, jotta maailman tapahtumat ja ilmiöt selkiytyisivät heille. Artikkelit sisältävät myös merkityksiä ja tapahtumat kerrotaan tietynlaisesta diskurssista käsin. Myyttien diskurssissa näkyy päättelyn periaate, mutta se ei toimi maalaisjärjen tavoin loogisesti, vaan satunnaisesti ja oikukkaasti (Badcock 1975: 61). Sen sijaan artikkeleissa toimivan diskurssin on oltava looginen ja selkeä.

Myytti kertoo tapahtumista, joiden väitetään tapahtuneen kauan aikaa sitten. Kuitenkin myytin tarkoituksenmukaisuus on siinä, että se selittää paitsi mennyttä myös nykyhetkeä ja tulevaisuutta. Poliitikko on korvannut myytin nyky-yhteiskunnassa. Poliittinen historia on menneisyyttä, mutta samankaltaisuuksien kannalta sitä on tärkeä tarkastella myös nykyhetkessä. (Lévi-Strauss 1955: 430) Esimerkiksi on tärkeä välttää asioita, jotka ovat aiemmin johtaneet sotaan.

Myytin takana on aina jonkinlainen vaikutin tai tarkoitus. Myytin suostuttelevuus piilee sen näennäisessä luonnollisuudessa. Myytti muuttaa kulttuurisen, rakennetun ja vaikutetun puheen luonnolliseksi. Näin ollen se piilottaa puheen motivaation viattomalta vaikuttavaan tarinaan. Myytti muuttaa myös puheen epäpoliittiseksi tekemällä siitä yleis-

maailmallisen ja painottamalla objektiivisuutta esimerkiksi luonnollisuuden kautta. Näin ollen myytti ei peitä vaikutustaan vaan puhdistaa sen. (Lindchi 2013: 154–155) Samankaltaista puhdistusta tapahtuu uutisartikkeleissa. Uutisten luotettavuus perustuu näennäiseen objektiivisuuteen. Yleisö ajattelee uutisen kertovan objektiivista totuutta tapahtumista, vaikka tekstin takana on aina jokin vaikutin.

Lévi-Strauss huomasi, että kun myytin jakaa osiin, siitä löytää toistuvia teemoja. Esimerkiksi Oidipusin myyttiä tarkastellessa esiin nousee muun muassa perhesiteiden yliarvostus, mutta myös niiden väheksyntä. Kolmas toistuva teema on hirviöiden surmaaminen. Neljäs teema taas tulee henkilöiden nimien merkityksistä. Tätä teemaa Lévi-Strauss kutsui vaikeuksiksi kävellä ja käyttäytyä tasapainoisesti. Kun myyttejä tarkastellaan yleismaailmallisestikin eri puolilta maailmaa, kuten Kreikasta ja Pohjois-Amerikasta, huomataan, että niissä käsitellään sekä kasvua/syntymää (=elämää) että kuolemaa. Näissä Lévi-Straussin tutkimuksissa esimerkiksi viljely symbolisoi elämää ja metsästys kuolemaa; kuitujousi symboloi elämää ja eläinperäinen jousi kuolemaa. (Lévi-Strauss 1955: 433–434, 437–438)

INITIAL PAIR	FIRST TRIAD	SECOND TRIAD
Life	Agriculture	Herbivorous animals
		Carrion-eating animals (raven; coyote)
	Hunt	Prey animals
Death	War	

Kuvio 1. Lévi-Straussin vastakohtaerottelu pohjoisamerikkalaisesta mytologiasta (Lévi-Strauss 1955: 440)

Lévi-Straussin mukaan mytologiassa on vastakohtateemat, jotka esiintyvät tarinassa eri tavoin. Kuviossa 1 alkuperäiset vastakohtat ovat elämä ja kuolema, eikä niiden välillä ole mitään välittäjää. Elämää ja kuolemaa vastaavilla termeillä taas voi olla välittäjä, ikään kuin vastakohtien harmaa alue. Esimerkiksi kuviossa kuoleman ensimmäinen vastine on sota, ja elämän vastineena on taas maanviljely. Näiden välittäjänä, tosin kuolemaa lähempänä on metsästys. Välittäjän asema harmaalla alueella on paremmin huomattavissa kuvan toisissa vastineissa, jotka ovat kasvinsyöjä (elämä, ei tapa), saalistaja (kuolema, tappaa) ja näiden välissä haaskansyöjä (ei tapa itse, mutta syö kuolleita). (Lévi-Strauss 1955: 440)

Lévi-Strauss erottaa esimerkiksi luonnon ja kulttuurin toisistaan binaarisesti vastakohtapariksi. Luonnon kategoria sulkee kulttuurin pois ja kulttuurin kategoria sulkee luonnon pois. Näin ollen ihmisenkin käyttäytyminen voidaan lukea vain toiseen kategoriaan. Lévi-Straussin näkemys ei kuitenkaan ole ongelmaton. Esimerkiksi inesti voi kuulua molempiin kategorioihin: luontoon ja kulttuuriin. Vastakohtapareissa on myös se ristiriitaisuus, että vaikka molemmat termit sulkevat toisensa pois, molempien merkitys on kuitenkin kiinni toisissaan. (Sim 2001: 201–202, 222, 304) Hyvyyttä ei voi määritellä

ilman pahuutta tai rauhallisuutta ilman eloisuutta. Binaaristen vastakohtaparien takana on ajatus siitä, että yksilön ytimessä on ainutlaatuinen ja muuttumaton perusolemus (Varga-Dobai 2013: 144). Jälkistrukturalistit, kuten Derrida, ovat kritisoineet Lévi-Straussin eksklusivista vastakohtaparien erottelua. Heidän mukaansa identiteetit eivät ole muuttumattomia ja mustavalkoisia, vaan liikkuvia. (Sim 2001: 201–202) Lévi-Strauss (1955: 440) on kuitenkin itse myyttejä tutkiessaan todennut, että vastakohtaparien välillä on harmaata aluetta, välittäjiä, jotka kuuluvat ominaisuuksiltaan enemmän toiseen kategoriaan kuin toiseen, jotkin lähes yhtä paljon molempiin.

Binaarisissa vastakohtissa näkyy vallan suhde. Toinen käsite nähdään parempana kuin toinen. Arvostus voi kuitenkin myös vaihdella kulttuureittain. Vastakohtaparit voitaisiin kirjoittaa aina **suomalainen**/ulkomaalainen, **valkoinen**/musta, **miehet**/naiset ja **järki**/tunne, jolloin tuodaan esille vallan mittasuhteet diskurssissa. (Sim 2001: 222; Hall 2013b: 225)

Kahta eri kulttuuria käsitteleville teoksille on ominaista käyttää binaarisia vastakohtapareja erilaisuuden esiin tuomiseksi. Vastakohtien välittäjänä voi toimia näiden eri kulttuurien yhdistelmä, jossa on lievemässä määrin ominaispiirteitä molemmista kulttuureista. (Yin 2005: 157, 168) Länsimaisten teosten vastakkainasettelua ja toiseuden representaatiota on myös tutkittu. Esimerkiksi yhdysvaltalaisella kirjallisuus- ja elokuva-alalla kiinalaisuus kuvataan *toisena*. Tätä tekevät myös kiinalaisamerikkalaiset kirjailijat ja elokuvatekijät. Kiinalainen kulttuuri esitetään paitsi eksoottisena myös negatiivisesti erilaisena kuin pohjoisamerikkalainen kulttuuri. Esimerkiksi Yhdysvaltoihin yhdistetään teoksissa vapaus ja humanismi, kun taas kiinalainen kulttuuri nähdään vapautta rajoittavana ja ihmistä loukkaavana. Näissäkin tapauksissa negatiivisten käsitteiden, kuten seksismi ja järjettömyys, yhdistäminen toiseen ja vielä orienttiin vahvistaa länsimaan omaa positiivista käsitystä itsestään tasa-arvoisena ja järkevänä. (Yin 2005: 157, 170) Eli kahden eri kulttuurin eroavaisuuksia tuodaan esille binaarisilla vastakohtapareilla: **vapaus**/rajoittuneisuus, **humaanius**/epäinhimillisyys, **tasa-arvo**/seksismi, **järkevyys**/järjettömyys. Tässä näkyy se, kuinka länsimaiden identiteetti määritellään *toisten* kautta, vastakohtana toisille. Binaaristen vastakohtaparien kautta: länsi on järkevä, toiset järjenvastaisia; länsi on edistysellinen, toiset alkukantaisia. (Foster 1985: 196, 202)

Enemmistöstä eroavat ihmiset altistetaan useammin binaarisille representaatiomuodoille. Heidät representoidaan erittäin vastakohtaisesti, kuten hyvä/huono, puoleensavetävä/ruma tai menestyksekkäs/epäonnistunut. (Hall 2013b: 219) Esimerkiksi maahanmuuttajia representoidaan mediassa usein joko ongelmaisina tai menestyksekkäinä.

Binaarisia vastakohtapareja voidaan käyttää tehostuskeinona puheessa tai tekstissä oman (poliittisen) vaikuttimensa hyväksi (Takayama 2008: 23, 26). Esimerkiksi suomalainen toimittaja voi tehdä jutun maasta, jonka koulutusjärjestelmä on kehittynyt Suomen ohi, ja vastakohtaparien avulla tuoda esille oman näkemyksensä Suomen ongelmista. Hall (2013b: 232) kertoo binaaristen vastakohtaparien olleen näkyvillä esimerkiksi orjuuden kannattajien propagandassa 1800-luvun Yhdysvalloissa. Afrikkalaisen orjatyövoiman käyttämistä kohtaan alkoi näkyä vastustusta, jolloin orjuuden kannattajat alkoivat perustella orjuutta muun muassa rotujen eroilla ja eriarvoisuudella. Käytettiin vahvaa erottelua: **valkoiset**/mustat, **sivistyneisyys**/raakalaisuus, **älykkyys**/vähäilyisyys, **kulttuuri**/luonto, ruumiilliset eroavaisuudet ja niin edelleen.

Binaaristen vastakohtaparien avulla harmittomankin oloisesta tekstistä löydetään piilotettu idea (Cao 2011: 9). Uutisartikkeleissakin on enemmän tai vähemmän piilotettu agenda. Varsinkin vierasta maata ja kulttuuria käsitteleville artikkeleille on ominaista tuoda esille eroavaisuuksia tutun ja vieraan väliltä, koska niihin kiinnittää helpoiten huomiota ja ne ovat informatiivisia. Lisäksi toimittaja voi ajatella tekevänsä vieraita käytäntöjä sekä ajatustapoja tutummaksi myös *meille*, jotta ymmärtäisimme paremmin *heitä*. Toisaalta eronteon takana voi olla pyrkimys vaikuttaa poliittisesti. Esimerkiksi yhdysvaltalainen media voi vaikuttaa yleisönsä asenteisiin kuvaamalla Kiinaa negatiivisesti ja Kiina voi tehdä samoin. Tiedon levitessä nopeasti yli maanrajojen tällainen representaatio voi myös vaikuttaa maiden väleihin.

Seuraavaksi sovellan käsittelemääni teoriaa tutkimuksen analyysissä. Tutkin, miten Kiinaa representoidaan suomalaisten kirjeenvaihtajien verkkoartikkeleissa diskurssien ja binaaristen vastakohtaparien kautta. Tuon analyysissä esille myös kansallisen identiteetin näkökulman tuloksiin.

4 KIINAN REPRESENTAATIO JA KANSALLISEN IDENTITEETIN RAKENTUMINEN KIRJEENVAIHTAJIEN ARTIKKELEISSA

Tässä luvussa käyn läpi, miten Kiinaa representoidaan suomalaisten kirjeenvaihtajien verkkoartikkeleissa ja mitä se kertoo suomalaisuudesta. Aloitan tutkimalla Kiinan kuvausta kielenkäyttötapojen perusteella eli minkälaisia Kiinaa kuvaavia diskursseja Ylen ja Helsingin Sanomien Aasian-kirjeenvaihtajien Kiinaa koskevissa artikkeleissa esiintyy. Suoritan tämän diskurssianalyysin avulla. Aloitan siis analyysin lukemalla artikkelit ja kiinnittäen samalla huomiota kielenkäyttötapoihin, joilla kirjeenvaihtajat käsittelevät Kiinaa. Nimeän nämä kielenkäyttötavat eli diskurssit sen mukaisesti, minkälaisen kuvan ne Kiinasta muodostavat. Tämän jälkeen käyn löytämiäni diskursseja yksittäin läpi.

Analyysin toisessa osassa selvitän binaaristen vastakohtaparien avulla, mitä Suomen ja Kiinan välisiä vastakohtia teksteistä löytyy. Etsin artikkeleista asioita ja ominaisuuksia, joita kirjeenvaihtajat yhdistävät Kiinaan ja suoraan tai epäsuorasti Suomeen. Tietämys toisesta siihen liitettyine ominaisuuksineen rakentaa eronteon kautta omaa identiteettiä, kuten kansallista identiteettiä (Rudaityté 2014: 2). Eronteko *meidän* ja *heidän* välillä on siis oleellinen osa kansallista identiteettiä, ja kohdatessaan erilaisuutta esimerkiksi matkustamalla ulkomaille ihmisen tietoisuus omasta kansallisesta identiteetistä lisääntyy. Näin ollen odotan eronteon näkyvän myös Aasian-kirjeenvaihtajien teksteissä. Tuon analyysissä esille vielä kansallisen identiteetin näkökulman tuloksiin. Yhdistän tämän diskurssien ja vastakohtaparien analyysiosioihin.

Keskityn analyysissäni kirjoitettuun tekstiin, eli sisällytän siihen otsikot, ingressit ja leipätekstit ja jätän tutkimuksen ulkopuolelle kuvat, kuvatekstit ja videot. Analysoin yhteensä 30 artikkelia, joista 15 on Ylen verkkosivuilta ja 15 Helsingin Sanomien (lyhenteenä HS) verkkosivuilta. Artikkelien kirjoittajat ovat Ylen Aasian-kirjeenvaihtaja Jenny Matikainen ja HS:n Aasian-kirjeenvaihtaja Katriina Pajari. Aineisto on ajalta 25.11.2017–28.3.2018.

Käyn ensin läpi, mitä Kiinaa kuvaavia diskursseja artikkelit sisältävät ja miten näitä kielenkäyttötapoja voidaan tulkita suomalaisen kansallisen identiteetin näkökulmasta.

Tämän jälkeen sovellan Lévi-Straussin teoriaa binaarista vastakohtapareista ja tuon esille, mitä vastakohtaparien kaltaisia eroavaisuuksia Suomen ja Kiinan väliltä on artikkeleista löydettävissä. Tuon myös vastakohtaparien tulosten tulkintaan mukaan kansallisen identiteetin näkökulman.

4.1 Kiinaa kuvaavat diskurssit

Aloitan analyysin tarkastelemalla, mitä Kiinaa kuvaavia diskursseja eli merkityksiä sisältäviä kielenkäyttötapoja aineistosta löytyy ja miten ne muodostuvat. Analysoimalla tekstien diskursseja tutkin, minkälaisia representaatioita kielenkäyttötavat Kiinasta tuottavat. Nimeän diskurssit sen kielenkäyttötavan mukaisesti, minkä perusteella ulkomaankirjeenvaihtajat kuvaavat Kiinaa missäkin artikkelissa. Käyn diskurssit läpi yleisimmin esiintyvistä yksittäisiin diskursseihin. Lopuksi tarkastelen diskursseja kansallisen identiteetin näkökulmasta tutkimuksessa läpi käydyn teorian perusteella.

Löysin 30 verkkoartikkelista kahdeksan erilaista diskurssia, jotka olen koonnut seuraavalla sivulla olevaan taulukkoon 1. Taulukkoon olen myös merkinnyt koodein ne artikkelit, joissa diskursseja on käytetty.

Taulukko 1. Kiinaa kuvaavat diskurssit kirjeenvaihtajien verkkoartikkeleissa

<i>Diskurssi</i>	<i>Lkm</i>	<i>Ylen aineisto</i>	<i>HS:n aineisto</i>
Toiseus	6	YLE8, YLE9	HS5, HS6, HS7, HS11
Suurvalta	6	YLE11, YLE13	HS1, HS9, HS10, HS14
Demokratian vastaisuus	5	YLE2, YLE3, YLE5, YLE6	HS8
Ongelmaisuus	5	YLE10	HS3, HS12, HS13, HS15
Kontrolli	4	YLE1, YLE4, YLE12, YLE15	
Kollektivistisuus	2	YLE7	HS4
Modernisuus	1	YLE14	
Salaperäisyys	1		HS2

Yleisimmät aineistosta löytyneet diskurssit ovat toiseus sekä suurvalta, kuten taulukosta näemme. Ne esiintyvät kuudessa verkkoartikkelissa. Viidessä artikkelissa taas Kiinaa kuvattiin demokratianvastaisena, ja niin ikään viidessä artikkelissa Kiinaa representoitiin ongelmajaisena. Kontrollidiskurssi esiintyi neljässä ja kollektivistisuus kahdessa eri artikkelissa. Yhdessä verkkoartikkelissa Kiinaa kuvattiin ensisijaisesti modernina ja yhdessä taas salaperäisenä. Aloitan käsittelemällä toiseuden diskursssia.

4.1.1 Toiseus

Toiseus on toinen yleisimmistä Kiinaa kuvaavista diskursseista aineistossa. Se löytyi yhteensä kuudesta artikkelista: kahdesta Ylen artikkelista ja neljästä HS:n artikkelista. Näissä jutuissa Kiinaa tai kiinalaisia kuvattiin nimenomaan erilaisena kuin Suomea tai suomalaisia. Toiseus tuli selkeästi esille tekstistä erilaisuuden painottamisena.

Esimerkiksi Ylen Kiinan-kirjeenvaihtaja Jenny Matikaisen artikkelissa *Kiinalaisnaiset napsivat saliselfieitä mutteivät koske painoihin – Hikoillessani pekingiläisellä kuntosalilla olen katseet keräävä kummajainen* (29.1.2018) käydään läpi suomalaisen ja kiinalaisen kuntosalikulttuurien eroavaisuuksia, mikä näkyy jo otsikossa. Kiinalaisnaisille kuntosali on paikka, jossa otetaan kuvia, ja kuntoileva nainen on *kummajainen*. Artikkelissa kirjeenvaihtaja kertoo kuntosalikokemuksistaan Kiinassa ja kuinka hän on *painoja nostavana suomalaisnaisena erikoisuus*, kuten esimerkissä (1) käy ilmi.

- (1) *Lankuttaessani vieressä hiki otsasta valuen tunnen huvittuneet katseet selässäni. "Mikä tuota vaivaa! Miksi se on niin punainen?" Selfieihin keskittyvien ajanviettäjämilleniaalien joukossa painoja nostava suomalaisnainen on erikoisuus.* (YLE8)

Yllä olevasta esimerkissä näkyy, kuinka Kiinassa kuntosaleilla ei olla totuttu näkemään *hiki otsasta valuen lankuttavaa ja painoja nostavaa suomalaisnaista*, vaan hän on kiinalaisille *erikoisuus*, toinen. Tai näin ainakin kirjeenvaihtaja asian kokee tuntiessaan kiinalaisten *huvittuneet katseet* ja ihmettelyn. Kun Suomessa kuntosalille mennään kuntoilemaan naama punaisena, niin Kiinassa naiset menevät sinne viettämään aikaa ja ottamaan selfieitä. Tässä näkyy tekemisen erilaisuus. Kirjeenvaihtaja tuo tässä myös esille oman tekemisensä normaalina ja järjellisenä, kun taas kiinalaisnaisten eli *ajanviettäjämilleniaalien* toiminta on järjetöntä, vaikka nämä *toiset* näkevätkin asian toisinpäin.

Toiseusdiskurssi näkyy myös Ylen toisessa artikkelissa *Matikainen: Kiinasta ei koskaan tiedä* (25.1.2018). Kyseessä on blogiteksti, jossa kirjeenvaihtaja pohtii Kiinan menoa ja elämää Kiinassa suomalaisena. Toimittaja tuo esille eroavaisuuksia ja asioita, jotka hän kokee itselleen hankalina, koska on Suomessa tottunut toisenlaiseen ympäristöön ja käytäntöihin. Lopulta hän kuitenkin toteaa, että vaikeus lähtee hänestä itsestään: hän on outo, eivätkä kiinalaiset. Suomi on erilainen maa kuin muut ja Kiina on maailmanlaajuisesti normaalimpi. Tässä näkyy selkeästi Suomen käsittäminen ainutlaatuisena, muista eroavana, ja Kiina on *toinen*. Kirjeenvaihtaja kuitenkin ymmärtää olevansa myös kiinalaisille toinen, kuten esimerkistä (2) näemme.

- (2) *Olen alkanut kirota suomeksi ääneen, kun ihmiset kävelevät sinne tänne eteeni, ovat äänekkäitä tai eivät ymmärrä. Kirottuani vartin, alan yleensä nauraa itselleni, rauhoitun, huokaisen ja tajuan, että outoja eivät ole he vaan minä.* (YLE9)

Esimerkistä huomaa, kuinka kirjeenvaihtaja tulee tietoiseksi kansallisesta identiteetistään kohdatessaan ulkomailla asioita, joihin hän ei ole kotimaassaan tottunut. Hän reagoi vieraaseen ympäristöön ja ilmaisee suomalaisuuttaan *kiroilemalla suomeksi ääneen* vieraassa maassa, jossa hän tietää, etteivät ihmiset *ymmärrä*, koska heillä on eri kieli. Toisin kuin suomalaiset, kiinalaiset *kävelevät sinne tänne*, tulevat *eteen* ja *ovat äänekkäitä*. Toiseus on havaittavissa puolin ja toisin. Kiinalaisten tavat tuntuvat kirjeenvaihta-

jasta kummallisilta, koska he käyttäytyvät eri tavalla kuin suomalaiset, eli kirjeenvaihtaja heijastaa Suomessa oppimiaan malleja kiinalaisiin. Kuitenkin paikallisesta, kiinalaisesta näkökulmasta katsottuna kirjeenvaihtaja on se, joka käyttäytyy oudosti, eivätkä paikalliset.

Helsingin Sanomien Aasian-kirjeenvaihtajan kolumnissa *Päiväkodissa meille esiteltiin 4-vuotiaan harrastuksia, jotka helpottavat yliopistoon pääsyä – Ei ihme, että lapset väsyvät Kiinassa* (10.3.2018) Katriina Pajari pohtii ja kauhistelee kiinalaislasten kokemia paineita päiväkotikäisestä asti. Kirjeenvaihtaja tuo kirjoituksessaan esille eroavaisuuksia suomalaislasten ja kiinalaislasten kasvatuksessa ja vaatimustasossa. Suomen ja Kiinan instituutiot eroavat toisistaan vaatimusten kautta. Vaatimuksista kertoo myös esimerkki (3).

- (3) Lasten elämä on usein ladattu *valtavilla suorituspainella*. Vanhemmat *piiskaavat* lapsiaan opiskelemaan enemmän, opettajat *nostavat riman korkealle*. (HS6)
- (4) *Meillä* toiveena olisi harrastus, jossa lapselle tulisi hiki ja naurusta *punaiset posket*, mutta *ei stressiä*. Toistaiseksi *etsimme yhä*. (HS6)

Esimerkissä (3) kirjeenvaihtaja kuvailee kiinalaisten lasten elämää. Heillä on *valtavat suorituspainet*, kun taas Suomessa pyritään antaa lasten viettää huoletonta leikki-ikää. Hän sanoo vanhempien *piiskaavan lapsiaan opiskelemaan* esimerkiksi kannustamisen sijaan. Ankarat ja vaativat vanhemmat ovat myös eräs stereotyyppinen kuvaus kiinalaisista, erityisesti kiinalaisäideistä (Yin 2005: 165). Suomessa taas vanhempia kehoitetaan olevan nimenomaan kannustavia lapsiaan kohtaan, eikä heitä saa painostaa liikaa. Kirjeenvaihtaja sanoo myös opettajien *nostavan riman korkealle* sen sijaan, että he tukisivat oppilaitaan oppimaan. Esimerkissä (4) toimittaja viittaa omaan suomalaiseen perheeseensä, *me*, että he haluaisivat lapselleen harrastuksen, jossa hänelle *tulisi naurusta punaiset posket*, eli lapsella olisi kiinalaislapsille tutun *stressin* sijaan hauskaa. Toisin kuin Suomessa, lapsille huolettomat ja hauskat harrastukset ovat Kiinassa harvinaisia, koska perhe *etsii yhä* sopivaa harrastusta. Kolumnista tulee ilmi, että kirjeenvaihtaja vierastaa kiinalaislasten vaativaa ja tavoitteellista elämää ja pitää parempana suomalaislasten paineettomampaa kasvuympäristöä. Kirjeenvaihtaja keskittyy kolumnissa havait-

semiinsa eroavaisuuksiin, mutta ei käsittele eroavaisuuksien syitä. Esimerkiksi kiinalaiseen kulttuuriin kuuluu vanhempien vastuu edistää lapsille asetettuja toiveita. Vanhempien nähdään epäonnistuneen, jos he eivät onnistu tässä velvollisuudessa. (Yin 2005: 163)

Tuon esille vielä HS:n toisen kolumnin *Suomesta olisi helppo kirjoittaa kauhistelujuttuja kiinalaisille lukijoille: ikäihmiset asuvat vanhainkodeissa, kun perheet eivät huoli heitä luokseen* (31.1.2018). Tässä kirjoituksessa kirjeenvaihtaja pohtii ulkomaanjournalismin rakentamaa maakuvaa ja erityisesti sitä, mitä kiinalaisena Suomikirjeenvaihtajana Suomesta kirjoittaisi. Hän muistuttaa, että siinä missä Kiina on suomalaisille toinen ja aiheuttaa hämmennystä käytännöllään, niin on Suomikin kiinalaisille toinen. Maiden arvot ja tavat eroavat toisistaan, joten jokin suomalaiselle tavallinen tai hyväkin asia voi esiintyä kiinalaisesta näkökulmasta katsottuna epätavallisena ja huonona asiana. Kiinalaisille voitaisiin siis kirjoittaa kauhutarinoita myös meidän maastamme, kuten esimerkki (5) kertoo.

- (5) *Kiinassa on kunnia-asia, että perhe hoitaa omat jäsenensä. Valtaosa vanhuksista asuu aikuisten lastensa luona. Vanhainkoti on monen mielestä häpeällinen paikka, ja niiden taso on usein huono. Ei auttaisi, vaikka kuinka selittäisi suomalaista järjestelmää, kun perhekäsityksen ja olemisen peruskivi on aivan erilainen.* (HS11)

Kiinassa on kollektivistinen kulttuuri ja perhesiteet ovat läheisemmät kuin Suomessa. Siellä on yleisenä käytäntönä, että *perhe hoitaa omat jäsenensä*. Suomessakin ydinperhe nähdään tärkeänä, mutta perheenjäsenten hoitaminen on erilaista kuin Kiinassa, jossa se on myös *kunnia-asia*. Suomessa on epätavanomaista, että vanhemmat tai isovanhemmat asuisivat *aikuisten lastensa luona*, toisin kuin Kiinassa. Meillä on myös normaalia, että vanhuksset muuttavat vanhainkotiin tai asuvat itsekseen, mutta Kiinassa se on *häpeällistä*. Tämä ajatus on niin syvällä kiinalaisessa yhteiskunnassa, että olisi todella haasteellista saada heitä ymmärtämään *suomalaista järjestelmää, vaikka kuinka selittäisi*. Suomikaan ei siis ole välttämättä *toisten* silmissä parempi maa.

Näiden yllä olevien artikkelien lisäksi toiseusdiskurssi on näkyvillä myös HS:n Tapakoulu-juttusarjan osassa *Suomalainen vaikuttaa helposti töykeältä Britanniassa – syy on*

suomen kielessä, josta puuttuu kaikkein tärkein sana (10.3.2018), jonka kolmannessa osiossa *Kiinassa palaute pitää lukea rivien välistä, ohjeistaa Pekingin-kirjeenvaihtaja Katriina Pajari* kirjeenvaihtaja käsittelee Kiinaa. Jutussa kerrotaan, miten Kiinassa on kohteliasta käyttäytyä eli miten Kiinan tapakulttuuri eroaa Suomesta. Kiinassa esimerkiksi kasvojen menetys on paha paikka, joten kiinalaiset eivät puhu negatiivisista asioista suoraan, vaan kiertelevät. Suomessa taas arvostetaan rehellisyyttä ja on normaalia puhua suoraan, vaikka negatiivisistakin asioista.

Kuudes toiseutta ilmentävä artikkeli on HS:n niin ikään Tapakoulu-juttusarjan osa: *Tip-paaminen voi tuntua kalliilta ja kiusalliselta, mutta Yhdysvalloissa se on välttämättömyys – näin tippaat matkalla oikein* (7.3.2018). Tämän jutun toisessa osiossa *Kiinassa tippaus voi jopa hämmentää, kertoo Pekingin-kirjeenvaihtaja Katriina Pajari* kirjeenvaihtaja kertoo Kiinan tippikulttuurista, tai kuinka sitä ei ole. Vaikka juomarahan antaminen ei ole painostettua Suomessakaan, niin Kiinassa siitä jopa hämmennytään ja kieltäydytään. Kiinassa tipin vastaanottaminen voi olla jopa ravintolan ohjeistuksessa kielletty. Suomessa ollaan juomarahan jättämisen ja vastaanottamisen kannalta huomattavasti avoimempia. Tipin antaminen nähdään kohteliaana.

Edellä käsitellyissä artikkeleissa Kiinaa kuvattiin erilaisuuksien kautta *toisena*. Erilaisuus tuotiin esille käsittelemällä muun muassa tekemisen, käyttäytymisen, instituutioiden ja arvojen eroavaisuuksia Suomen ja Kiinan välillä. Kirjeenvaihtajille suomalaiset tavat, arvot ja asenteet ovat heidän käsityksensä normaalista, joten he kiinnittävät Kiinassa huomiota asioihin, jotka poikkeavat tästä normaalista. Tuodessaan esille näitä eroavaisuuksia kirjeenvaihtajat asettavat kulttuurisia rajoja meidän suomalaisten ja heidän kiinalaisten välille (Cao 2011: 6). Toiseuden diskurssi vahvistaa suomalaisten kansallista identiteettiä muun muassa tekemällä eroa toisiin: minkälaisia *me* olemme ja miten *he* eroavat meistä, mutta se voi myös vieraannuttaa suomalaisia Kiinasta, mikä taas on lukijoiden tulkinnoista kiinni. Yksi tapa yrittää välttää vieraannuttamista on syventyä eroavaisuuksien syihin ja taustoihin, jotta lukija ymmärtäisi, ettei toisen erilaisuus ole aina negatiivinen asia. Esimerkiksi kuntosalikulttuuria sekä lasten koulutusta käsittelevissä artikkeleissa eroavaisuuksien käsittely jäi kirjeenvaihtajien henkilökohtaisten ha-

vaintojen tasolle, eikä niiden syytä eritelty. Tämä lisää suomalaisen lukijan tietoa Kiinan erilaisuudesta, mutta se ei lisää ymmärrystä.

Kirjeenvaihtajat toivat myös esille tietoisuutensa omasta toiseudestaan, eli, että Suomi tai he suomalaisina ovat myös Kiinalle toinen. Siinä, missä suomalaiset voivat heijastaa Kiinaan omia pelkojaan tai toiveita, voisivat myös kiinalaiset tehdä samoin Suomelle. Eräs esimerkki tästä on kollektivistisen ja individualistisen kulttuurin eroavaisuudet perheen läheisyydessä. Kiinassa aikuiset lapset pitävät huolta vanhemmistaan ja usein myös asuvat yhdessä. Vanhempien huolenpidosta säädetään laissakin. Suomessa taas aikuiset lapset elävät vanhempiensa kanssa erillistä elämää, vaikka kokisivatkin olevansa melko läheisiä. Suomessa vanhuksen on yleistä muuttaa vanhainkotiin, mutta Kiinassa se nähdään häpeällisenä. Tässä näemme, että toiseus on molemminpuolista. Suomalainen kirjeenvaihtaja voi kirotta suomeksi kiinalaisten vieraita tapoja, mutta samalla kiinalaiset voivat ihmetellä, miksi tämä ulkomaalainen reagoi vihaisesti heidän normaaleihin tapoihinsa.

4.1.2 Suurvalta

Suurvalta on toinen yleisin artikkeleissa esiintyvä Kiinaa kuvaava diskurssi. Sitä käytettiin yhteensä kuudessa artikkelissa: kahdessa Ylen jutussa ja neljässä HS:n jutussa. Suurvaltadiskurssissa Kiinaa korostetaan suurvaltana. Näissä jutuissa painotettiin Kiinan diplomaattista valtaa, kansainvälisen kaupankäynnin ja suurtuotannon mittaluokkaa ja suurvalta-asemansa suomaan vallankäyttöä.

Esimerkiksi Ylen kirjeenvaihtajan artikkelissa *Eduskunnan puhemies Maria Lohelan mukaan Kiinassa voi puhua mistä vaan, kunhan ei osoittele ongelmia* (10.1.2018) Kiina esitetään suurvaltana, jonka kanssa Suomi toimii varovaisesti, jottei loukkaa sitä. Jutussa haastateltava eduskunnan puhemies Lohela kuitenkin tuo myös esille Kiinan ja Suomen hyvät välit, joiden eteen on tehty *pitkäjänteisesti ja kauan* töitä. Väleissä pysyminen tarkoittaa taas turvallisissa puheenaiheissa pysymistä, kuten esimerkissä (6) näkyy.

- (6) Hän kuitenkin toteaa keskustelujen pysyvän *ylätasolla eikä yksittäisiä asioita tai Kiinan toimintatapoja oteta puheeksi*. Kiinassa rajoitetaan muun muassa *sananvapautta* ja maassa *vallitsee yksipuoluejärjestelmä*. Lohelan mukaan *ongelmia ei pidä käydä osoittelemaan*. (YLE13)

Kirjeenvaihtaja halusi siis tietää, uskaltaako Suomi kritisoida Kiinaa sen ihmisoikeus- ja demokraattisista ongelmista, kuten *sananvapauden rajoittamisesta ja yksipuoluejärjestelmästä*. Lohelan mukaan *keskustelut pysyvät ylätasolla, eikä Kiinan toimintatapoja oteta puheeksi*, joten *ongelmia ei ole osoiteltu*. Tämä kertoo Suomen varovaisesta lähestymistavasta Kiinaa kohden. Jutussa näkyy, että Kiina on kansainvälisessä valtasemassa Suomen yläpuolella ja Suomi pyrkii pitämään siihen hyvät välit sekä diplomaattisen yhteistyön että kaupankäynnin vuoksi.

HS:n kirjeenvaihtajan artikkelissa *Kiina suhtautui Kim Jong-unin salavierailuun isällisellä ylemmydentunnolla – ja onnistui näyttämään, ettei Pohjois-Korean sooloilu miellyttä* (28.3.2018) representoidaan Kiinaa diplomaattisesti viisaana suurvaltana. Juttu kertoo Kim Jong-unin epävirallisesta vierailusta Kiinaan ja Kiinan ja Pohjois-Korean viilentyneistä väleistä. Jo otsikko kertoo, että Kiina on Pohjois-Koreaa ylemmässä asemassa ja *onnistui* asiallisesti ojentamaan Pohjois-Koreaa. Maailmanpoliittisesta asemasta kertoo myös esimerkki (7).

- (7) Epävirallisuutta korostamalla Kiina halusi *osoittaa asemansa Pohjois-Korealle ja samalla kertoa maailmalle, että se ei edelleenkään hyväksy naapurinsa ydinaseohjelmaa*. (HS1)

Esimerkissä Kiinan muistutetaan olevan Pohjois-Koreaa paremmassa asemassa ja *osoittaneen* sen naapurimaalleen. Samalla Kiina on lähettänyt selkeän viestin muille maille, ettei se *hyväksy* Pohjois-Korean toimia, eikä tottelemattomuutta, sillä Kiina on käskenyt aiemminkin Pohjois-Koreaa keskeyttämään ydinaseohjelmansa. Kiinaa kuvataan tässä käyttävän suurvalta-asemaansa ojentakseen tottelematonta naapurimaataan ja lähettääkseen viestin maailmalle.

Suurvaltadiskurssi näkyy myös HS:n kirjeenvaihtajan kolumnissa *”Lähestymme pistettä, jossa helvetti on irti” – Kiina varoittaa jälleen Yhdysvaltoja Taiwanin kanssa kaveeraamisesta* (3.3.2018), jossa käydään läpi Kiinan, Yhdysvaltojen ja Taiwanin kireitä

välejä. Kolumnissa Kiina kuvataan jo otsikosta lähtien aggressiivisena ja jämäkkänä suurvaltana, joka ei pelkää nousta Yhdysvaltoja vastaan. Tämä näkyy myös uhitteluna esimerkissä (8).

- (8) Kiinan valtiollinen media *varoitti* perjantaina Yhdysvaltoja: *Kiina on valmis sotimaan* Taiwanin takia. (HS9)
- (9) Jo Trumpin vuodentakainen puhelinkeskustelu Tsain kanssa *ajoi suurvallat kriisin partaalle*. (HS9)

Esimerkissä (8) kirjeenvaihtaja kertoo Kiinan *valtiollisen median*, eli media, joka julkaisee valtion hyväksymää materiaalia, *varoittaneen Yhdysvaltoja*, eli Kiina tuo esille tyytymättömyytensä Yhdysvaltojen harjoittamaan politiikkaan ja varoittaa mahdollisista seuraamuksista. Seuraus tässä olisi mahdollinen sota, johon *Kiina on valmis*. Uhkaaminen toista suurvaltaa sodalla on aggressiivinen viesti ja osoittaa itsevarmuutta omasta asemasta. Esimerkissä (9) taas Kiinaa kutsutaankin *suurvallaksi*. Pelkästään Yhdysvaltain ja Taiwanin presidenttien keskustelu *ajoi* Kiinan ja Yhdysvallat *kriisin partaalle*, eli Kiina on hyvin tarkka omasta asemastaan, eikä salli Yhdysvaltojen ja Taiwanin keskustelevan Kiinan selän takana.

HS:n artikkelissa *Kiinan lelupääkaupungissa tehdään suuri osa maailman hittileluista – Uusin suosikki on rypälelima, sormihyrrät löytyvät sen sijaan alennuslaarista* (4.2.2018) kirjeenvaihtaja kuvaa Kiinaa kansainvälisen kaupankäynnin ja tuotannon suurvaltana. Jutussa kirjeenvaihtaja kertoo Kiinan massiivisesta lelutuotannosta ja muista kulutustarvikkeiden tuotannosta. Artikkelissa painotetaan määriä ja kansainvälisiä markkinoita. Tämä näkyy myös esimerkissä (10).

- (10) -- EU:n tilastojen mukaan *86 prosenttia maailman leluista tulee Kiinasta*. Suuri osa *kaupanteosta* tapahtuu Yiwussa, sillä siellä *myydään* myös Guangdongin eli Kiinan ”*lelumaakunnan*” tavaroita. (HS10)

Esimerkissä tuodaan esille, kuinka Kiina hallitsee maailman leluarkkinoita, sillä jopa *86 prosenttia leluista tulee Kiinasta*. Kiinalla ei siis ole edes varteenotettavaa kilpailijaa, vaan kaupankäynnin osapuolina ovat Kiina ja muu maailma. Tuotanto on niin suurta, että Kiinalla on oma *lelumaakuntansa*.

Suurvaltadiskurssi näkyy myös Ylen artikkelissa *Suomi mainittu: Kiinan tv:ssä kurkistettiin lumiselle Kampin torille ja esiteltiin Ähtärin pandatalon kuvia* (18.1.2018). Jutussa tuodaan esille, miten ja missä mittakaavassa pienestä maastamme puhutaan Kiinan mediassa. Käy ilmi, että Suomen median *seotessa* pandoista Kiinan media on aiheesta tyynempi, uutisointi on pinnallista, eikä Suomea paljon esitellä. Sen sijaan Kiinassa tuodaan esille, että pandat ovat *keino tehdä diplomatiaa*.

Ylen lisäksi myös HS:n kirjeenvaihtaja kirjoitti jutun eduskunnan puhemiehen vierailusta Kiinaan ja Kiinan presidentin tapaamisesta. Artikkeliksi ”*Suomen ja Kiinan välit ovat lämpimämmät kuin muilla Pohjoismailla*”, sanoo puhemies Maria Lohela – Hänen mielestään *Kiinan tekemisissä kannattaa keskittyä hyvään* (10.1.) kertoo myös yleisemmin Suomen ja Kiinan väleistä. Tässäkin jutussa on lainattu puhemies Louhelan sanoja Suomen ja Kiinan lämpimistä väleistä, mutta jutussa on myös kritiikkiä: Suomi ei ole Kiinalle niin tärkeä kuin Suomen poliittinen johto haluaisi uskotella. Kirjeenvaihtaja tuo myös esille, että mediassa on spekuloitu sitä, että *pieni Suomi varoo viimeiseen asti suuttamasta suurta Kiinaa*, eli Suomi on nöyränä suurvallan edessä ja *myötäilee* tätä. Kiina esitetään jutussa suurvaltana, valta-asemaltaan Suomen yläpuolella.

Edellä käsitellyissä artikkeleissa Kiinaa kuvattiin suurvaltana. Näissä jutuissa painotettiin Kiinan diplomaattista valtaa, kansainvälisen kaupankäynnin ja suurtuotannon mitta- luokkaa ja suurvalta-asemansa suomaa vallankäyttöä. Artikkeleissa yhdistyi siis Kiinan kuvaaminen vallankäytön ja kansainvälisesti tärkeän aseman kautta. Tässä tulee myös esille se, kuinka Kiinan kehitys on muuttanut sen representaatiota länsimaissa (Boden 2016). Kiina nähdään vertaisena yhteistyökumppanina tai vastuksena tai tässä tapauksessa Suomelle jopa ylivertaisena yhteistyökumppanina ja vastuksena. Nimittäin suurvaltadiskurssissa näkyy Kivikurun (2000: 24) mainitsema Suomen alamaisuuden tunne eli tietynlainen nöyryys. Kiinan kuvaaminen etäisenä suurvaltana vahvistaa käsitystä pienestä Suomesta.

4.1.3 Demokratian vastaisuus

Viidessä kirjeenvaihtajien artikkelissa Kiinaa kuvattiin pääosin demokratian vastaisena. Näistä neljä on Ylen artikkeleita ja yksi Helsingin Sanomien artikkeli. Demokratian vastaisuus näkyi esimerkiksi Kiinan poliittisen järjestelmän kritisoimisena ja kuvailuna maan sisäisen vastustuksen vaientamisesta. Länsimaisessa mediassa, kuten Suomessa, on tyypillistä keskittyä uutisoinnissa länsimaisiin arvoihin, ja demokratia on näistä yksi.

Ylen Aasian-kirjeenvaihtajan blogijutussa *Matikainen: Kiina lakkauttaa demokratiaa kummallisessa näytelmässä – entä jos Suomessa olisi Sauli Ikuinen?* (20.3.2018) kirjeenvaihtaja kirjoittaa Kiinan kansankongressin päätöksestä poistaa presidenttikausien rajoitus ja vaientaa kritiikki sensuurilla. Tekstissä kritisoidaan, että Kiinassa *parodioidaan* demokratiaa ja kuten otsikossa sanotaan: *lakkauttaa demokratiaa*. Siellä yhden puolueen johto tekee maan päätökset ja muiden on mentävä mukana, kuten esimerkissä (11) tuodaan esille.

- (11) *Kaikki oli tapahtunut kahdessa viikossa. Kommunistinen puolue ilmoitti lakiehdotuksesta, netti kuohahti, sensuuri iski. Kuohut siivottiin maton alle ja kansankongressi eli Kiinan parlamentti sanoi ok.* (YLE2)

Kirjeenvaihtaja kertoo esimerkissä (11), kuinka nopeasti päätös presidenttikausien rajoituksen poistamisesta oli tehty. Yksi puolue *ilmoitti* asiasta eli neuvottelua asiasta ei laajemmalla tasolla käyty. Osa kansasta kiivastui, mutta vastustus vaiennettiin heti sensuurilla ja esitettiin, ettei vastustusta olisikaan. Parlamentti taas vain myötäilee kommunistista puoluetta, joten demokratialle tärkeää oppositiota ei ole parlamentissa, eikä vastustusta sallita kansalaisiltakaan. Kiinan politiikassa demokratian kyseenalaistaminen onkin yleistä, kuten esimerkissä (12) kuvataan.

- (12) Yksi kiinalaisten politiikantutkijoiden *lempiargumentti* nimittäin on, että *demokratia on epäonnistunut*. Siksi *maailma tarvitsee uuden mallin*, ja sellainen *Kiinalla on tarjota*. (YLE2)

Esimerkissä tuodaan esille, kuinka Kiinassa on yleistä ajatella, että *demokratia on epäonnistunut*, se ei toimi, sitä ei tulisi harjoittaa. Demokratian vaalimisen sijaan muunkin *maailman* tulisi seurata *uutta, Kiinan tarjoamaa mallia*. Demokratian vastaisuus on selkeää.

Kiinan valtion demokratian vastaisuutta kuvaillaan presidenttikausien rajoituksen poistamisen ja oppositiottoman yksipuoluejärjestelmän kautta myös Ylen kirjeenvaihtajan kolmessa muussa artikkelissa: *Analyysi: Xi sai Kiinasta elinikäisen otteen – Kiina kääntyy kohti menneisyyttään, mutta Xin suuret unelmat eivät tee hänestä vielä uutta Maoa* (11.3.2018), *Kiinan poliittisen teatterin kevätkausi käynnistyy – listasimme kansankongressin viisi tärppiä* (5.3.2018) sekä *Kymmenissä maissa on itsevaltainen johtaja – Miten Putin ja Xi ovat haalineet valtaa?* (1.3.2018). Näistä viimeisessä käydään läpi eri maiden johtajia, jotka hallitsevat itsevaltaisesti tai haalivat sellaista asemaa itselleen, kuten Kiinan presidentti Xi. Keskimmaisessa jutussa kirjeenvaihtaja käy yhdessä ulkopoliittisen instituutin vanhemman tutkijan kanssa läpi Kiinan kansankongressin istunnon lähtökohtia ja spekuloiivat tulevaa. He sanovat muun muassa kongressin *roolin olevan illuusio demokratiasta*, koska se lähinnä vain hyväksyy kommunistisen puolueen päätökset. Listan ensimmäinen analyysi taas kertoo kansankongressin hyväksyneen lähes täysin vastustuksetta lakimuutoksen, joka poistaa presidentin valtakausien rajoituksen. Demokratian vastaisuus tulee ilmi myös esimerkissä (13).

- (13) *Kiinalaisten osa Xin unelmassa on totella lakia, joka on yhtä kuin puolue. Lännen kannattaa unohtaa ajatukset Kiinan politiikan uudistumisesta.* (YLE3)

Kirjeenvaihtaja kuvailee esimerkkitextissä, että Kiinan poliittisessa johdossa pyritään siihen, että kansalla ei olisi valtaa, vaan heidän *osa on totella lakia* eli kommunistista puoluetta. Länsi taas on tunnetusti demokratian puolestapuhuja, ja Kiinan kehitys on nostattanut lännessä toiveita myös Kiinan lähestymisestä kohti länsimaista demokratiaa. Kirjeenvaihtajan mukaan tämän uudistuksen voi unohtaa.

HS:n kirjeenvaihtajan kirjoittamassa artikkelissakin Kiinan demokratian vastaisuutta kuvataan kansankongressin päätöksien kautta. Artikkelissa *Kiina uudistaa armeijaansa, jonka miesvahvuus on yhä kaksi miljoonaa sotilasta – sotilasbudjetti kasvaa ja ikuisen presidentin asemasta ”äänestetään”* (5.3.2018) kirjeenvaihtaja käy läpi kongressin eli *kumileimasimen* hyväksymiä päätöksiä. Kumileimasimella kirjeenvaihtaja viittaa siihen, että vaikka kansankongressilla on virallinen päätäntävalta, niin todellisuudessa se vain

hyväksyy kommunistisen puolueen johdon laatimat lakiehdotukset. Demokratian vastaisuutta ilmennetään myös esimerkissä (14).

- (14) Viikko sitten Kiinassa kerrottiin *yllättäen*, että Xi voisi ehdotuksen mukaan *jatkaa maan presidenttinä määräämättömän ajan*. Se herätti huolta maailmalla: lipuuko Kiina kohti *diktaturia*? Asiaa arvosteltiin Kiinan sisälläkin, mutta *mittava sensuurikoneisto vaiensi* sosiaalisen median nopeasti. (HS8)

Esimerkkitekstin mukaan Kiinassa siis tehtiin *yllättäen* ehdotus presidentin mahdollisuudesta jatkaa presidenttiyttä *määräämättömän ajan*. Tämä on vastoin länsimaisia käytäntöjä. Länsimaisessa demokratiassa pidetään tärkeänä, että nopeita muutoksia ei tehdä perustuslakiin kuin poikkeustilassa. Lisäksi valtaapitävien valtakausia on rajoitettava, jotta demokratia ei *livu kohti diktaturia*, kuten maailmalla pelätään Kiinassa tapahtuvan. Kirjeenvaihtaja tuo esille myös *mittavan sensuurikoneiston*, joka *vaiensi* kansalaisten vastustuksen internetissä. Demokraattisiin periaatteisiin ei kuulu kansan kritiikin hiljentäminen.

Kiinaa kuvattiin edellisissä artikkeleissa demokratian vastaisena, mikä näkyi esimerkiksi kirjeenvaihtajien kritiikkinä Kiinan poliittista järjestelmää kohden ja kuvailuna maan sisäisen vastustuksen vaientamisesta. Länsimaat, kuten Suomi, pitävät demokratiaa ja sananvapautta tärkeänä, mikä heijastuu myös länsimaiseen uutisointiin (Boden 2016: 127). Länsimaat uutisoivat kriittisesti asioista, jotka ovat demokratian vastaisia, kuten vallan keskittäminen ja poliittisen vastustuksen vaientaminen. Tässä diskurssissa tulee esille Bodenin (2016: 124) mainitsema lännen näkemys siitä, että länsimainen järjestelmä on muille tavoiteltava esikuva, joten Kiinan pitäytyminen omassa järjestelmässään nähdään ongelmallisena ja demokratian vastaisena. Suomalaiset kirjeenvaihtajat ovat tottuneet siihen, että poliittiseen järjestelmään kuuluu useita puolueita ja vallassa olevia saa ja tarpeen tullen pitää kritisoida. Sen sijaan Kiinassa toimii yksipuoluejärjestelmä, jossa artikkelien mukaan ainoan puolueen ylin johto tekee päätökset, muu puolue tukee päätöksiä, eivätkä kansalaisetkaan saa kritisoida päätöksiä tai toimintaa. Näin ollen suomalaiset kirjeenvaihtajat tuovat artikkeleissaan kriittisesti esille kiinalaisen poliittisen järjestelmän ongelmallisuutta, koska he näkevät, että se ei ole tasavertainen Suomen

parlamentaarisen demokratian kanssa. Länsimainen arvostus demokratiaa kohtaan heijastuu Kiinan representaatioon kuvaamalla maata demokratian vastaisena.

4.1.4 Ongelmaisuus

Yhteensä viisi kirjeenvaihtajien artikkeleista kuvaa Kiinaa ongelmaisena. Ongelmaisuusdiskurssia esiintyi yhdessä Ylen artikkelissa ja neljässä HS:n artikkelissa. Kiinaa kuvattiin ongelmaisena erityisesti saasteiden takia, mutta myös väestön ikääntymisen ja maaseudun köyhyyden kautta. Artikkeleista käy ilmi, kuinka saasteet ovat häirinneet Suomen puhtaaseen ilmaan tottuneita kirjeenvaihtajiakin.

Saasteongelmaa käsittelee esimerkiksi Ylen kirjeenvaihtajan artikkeli *Pekingin taivas kirkastui, ja siksi lähikylissä palellaan öisin – Kiinan johto taistelee saasteita vastaan hiilenpolttoikiellolla* (22.1.2018). Jutussa kerrotaan Kiinan saasteongelmien lisäksi siitä, kuinka niiden ehkäiseminen on tuonut uusia ongelmia. Kiinan valtiojohto on artikkelin mukaan onnistunut parantamaan ilmanlaatua kieltämällä hiilenpolton, mutta kiello tuli voimaan ennen kuin vaihtoehtoinen lämmitys oli taattu kaikille. Näin ollen kylmien asukkaat joutuvat palelemaan myös sisätiloissa. Ongelmia aiheuttaa myös vaihtoehtoisen lämmityksen hinta Kiinan pienituloisille, kuten esimerkissä (15) kerrotaan.

(15) Kaikki *ei* kuitenkaan *mennyt täysin putkeen*. Kaasua *ei ole ollut tarjolla* tarpeeksi, ja sen hinta on *pilvissä*. (YLE10)

Kirjeenvaihtaja kertoo esimerkkitextissä, kuinka ilmanlaadun paranemisesta huolimatta hiilenpolttoikielto aiheutti myös ongelmia tavallisille kiinalaisille. Vaihtoehtoinen lämmitysmenetelmä ei toimi kunnolla, koska *kaasua ei ole tarpeeksi tarjolla*, joten lämmitystä ei aina ole. Toiseksi kaasun hinnan kerrotaan olevan *pilvissä* eli kaikilla ei ole siihen varaa. Jos ei ole varaa maksaa kovaa hintaa lämmityksestä, niin sitä ei ole, ja jos onkin varaa maksaa kaasusta, niin sitä ei ole tarpeeksi. Tämä kertoo huonosta valmistelusta: yhden ongelman korjaaminen on johtanut uuteen ongelmaan.

HS:n kirjeenvaihtajan kolumnissa *Saaste tekee auringonlaskusta kauniin, mutta muuta hyvää siinä ei olekaan – Pekingin saastemössön keskellä on joskus vaikea uskoa pa-*

rempaan tulevaisuuteen (27.3.2018) käsitellään myös Kiinan saasteongelmaa. Teksti kertoo, kuinka hiilenpolttorajoitukset saivat Pekingin ilmanlaadun hetkellisesti paranemaan ja taivas näytti usein samanlaiselta kuin Suomessa, kunnes teollisuustuotanto sai luvan jatkaa rajoituksitta. Nyt Pekingissä on taas *saastemössöä* ja korkea hiukkastaso, kuten esimerkissä (16) tuodaan esille.

- (16) Rajoitukset päättyivät kaksi viikkoa sitten. *Saastemössö* laskeutui kaupunkiin *melkein saman tien*. Teollisuustuotanto on *jyskyttänyt ennätystahtia* – ja päästötkin ovat olleet *ennätysellisiä*. (HS3)

Kirjeenvaihtaja kuvailee esimerkissä, kuinka päästörajoitusten päättymisen johti saasteen paluuseen lähes *saman tien*. Teollisuuden *jyskyttäminen* on nostanut *päästöt ennätysellisen* suuriksi, eli väliaikainen parannus ilmanlaatuun kompensoitui nyt entistä suuremmalla saastemäärällä. Näin ollen Kiinan pyrkimykset saada ilmansaasteet kuriin eivät ole vielä onnistuneet. Kestävää ratkaisua ongelmaan ei ole vielä löydetty.

Niin ikään saasteongelmaa kuvaillaan HS:n kirjeenvaihtajan artikkelissa *Isä peittelee työt sähköpeiton alle ja antaa lämmikkeeksi kuumaa vettä, koska muutakaan ei ole – Pekingin taivas on nyt sininen, mutta sen hintaa maksetaan jääkylmissä kylissä* (30.12.2018). Juttu käsittelee Ylen artikkelin tavoin hiilenpolttokiellon aiheuttamia lämmitysongelmia *jääkylmissä kylissä*. Kaasun riittämättömyys ja korkea hinta mainitaan myös tässä artikkelissa.

HS:n artikkelissa *Koulumatkalla jäänyt poika havahdutti Kiinassa – ”Jääpojalle” kerättiin satojatushansia euroja, mutta rahojen jakaminen suututti osan lahjoittajista* (22.1.2018) taas puhutaan Kiinan köyhyysongelmasta. Kirjeenvaihtaja kertoo kansainvälistäkin julkisuutta saaneesta ”jääpojasta”, joka joutui kävelemään viisi kilometriä kouluun pakkasessa ilman pipoa ja hanskoja. Juttu kuitenkin käsittelee Kiinan maaseudun köyhyyttä ja lasten heitteillejättöongelmia yleisemmälläkin tasolla, *yhteiskunnallisena ongelmana*, kuten kirjeenvaihtaja toteaa. Ongelmien laajuutta tuodaan esille esimerkissä (17).

- (17) Kiinan *virallisten* lukujen mukaan maaseudulla asuu *yli 43 miljoonaa ihmistä*, jotka elävät *alle 2 300 yuanilla eli 293 eurolla vuodessa*. Se on Kiinan virallinen *köyhyysraja*. (HS12)

Esimerkissä (17) kerrotaan, että *virallisesti* Kiinan maaseudulla asuu *yli 43 miljoonaa ihmistä* maan *köyhyysrajan* alapuolella. Eli luku saattaa jopa olla suurempi, kuin mitä viralliset luvut antavat ymmärtää. Määrä on kuitenkin todella suuri, ja Kiinan presidentti on artikkelin mukaan sanonut yhdeksi tavoitteekseen köyhyyden poistamisen, mutta se on jäänyt lähinnä puheeksi. 293 euron vuositulot taas kuulostavat suomalaislukijalle elämisen kannalta mahdottoman pieniltä. Lukijalle jätetään vain *köyhyysrajan* avulla tulkittavaksi, miten sen voisi kääntää ja verrata vuosituloihin suomalaisessa yhteiskunnassa. Tässä siis korostetaan ongelmaa eli köyhien suurta lukumäärää ja hyvin pientä vuosituloa jättämällä suhteutus epäselväksi. Esimerkiksi, jos kirjeenvaihtaja olisi kirjoittanut, että Kiinan 1,4 miljardista asukkaasta 43 miljoonaa elää maaseudulla köyhyysrajan alapuolella, niin köyhien suuri määrä ei kuulostaisi yhtä mittavalta asukaslukuun nähden. Tässä näkyy, kuinka ohjaus tietynlaiseen tulkintaan rajaa toisenlaiset tulkintamahdollisuudet pois (Lindchi 2013: 133).

HS:n artikkeli *85-vuotias kiinalaismies etsii itselleen adoptioperhettä loppuelämän ajaksi – ”Osaan kokata, tiskata ja voin käydä kaupassa”* (15.1.2018) kertoo suomalaisillekin tutusta ongelmasta: väestön ikääntymisestä. Tässä artikkelissa kirjeenvaihtaja lähestyy aihetta haastattelemalla 85-vuotiasta kiinalaismiestä, tai *pappaa*, joka etsii itselleen adoptioperhettä, koska hänen omat poikansa ovat jättäneet hänet omilleen. Juttu käsittelee Kiinan ikääntymisongelmaa myös yleisemmältä tasolta. Ongelmaa korostetaan muun muassa kertomalla, että Kiina *vanhenee nopeammin kuin mikään muu maa maailmassa*, ja tämä nopea ikääntyminen *aiheuttaa paineita koko yhteiskuntaan*. Kiinan valtio on tästä syystä ryhtynyt uudistuksiin ja tekee suunnitelmia ongelmallisen tilanteen parantamiseksi.

Ongelmaisuusdiskurssissa Kiinaa kuvattiin ongelmallisena saasteiden, väestön ikääntymisen ja maaseudun köyhyyden kautta. Köyhyyden ja ilmansaasteiden kaltaisten ongelmien korostaminen etäännyttää Kiinaa kehittyneen yhteiskunnan mielikuvasta, erityisesti pohjoismaisen hyvinvointivaltion lukijoiden näkökulmasta. Kiinan ikääntymis-

ongelmasta kirjoittaessaan kirjeenvaihtaja taas tuo esille myös Suomen väestön ikään-
tymisen, mutta tekstistä käy ilmi, että Suomen tilanne on tällä hetkellä parempi ja eläke-
järjestelmä toimivampi kuin Kiinassa. Ongelmaisuuksia korostetaan eroavaisuuden lisäk-
si teksteissä niin, että suomalaiselle lukijalle hyvin suurelta tai pieneltä näyttävät luvut
jätetään suhteuttamatta tai suhteutetaan tulkinnanvaraisesti. Tällöin kuitenkin kään-
nös vieraasta kontekstista tuttuun jää keskeneräiseksi.

4.1.5 Kontrolli

Kiinaa kuvattiin selvästi kontrolloivana neljässä Ylen artikkelissa. Kontrolli viittaa val-
vontaan ja hallitsemiseen. Kontrollidiskurssissa painotettiin Kiinan valtion valvontaa,
vallankäyttöä, sensuuria ja pyrkimystä vaikuttaa muiden käyttäytymiseen. Valvontaa
tapahtuu enemmän tai vähemmän jokaisessa valtiossa, mutta kirjeenvaihtajan artikke-
leissa korostetaan, kuinka suuressa mittakaavassa Kiinan valtio tätä harrastaa.

Ylen kirjeenvaihtajan artikkelissa *Entä jos jokainen tekosi tallentuisi kameralle ja sinut
pisteyttäisiin kansalaisena? Kiinassa se on pian totta* (28.3.2018) kerrotaan Kiinan
massiivisesta kameravalvonnasta ja sen kehittämisestä sekä tunnistusteknologian yleis-
tymisestä ja kehittämisestä. Valvontaa ja tunnistusteknologiaa kehitetään paitsi turvalli-
suussyistä myös kansalaisten käyttäytymiseen vaikuttamiseksi. Kirjeenvaihtaja pitää
tätä kehitystä suomalaisena mielettömänä, kuten esimerkistä (18) näemme.

- (18) Kuulostaako *tieteisromaanilta*? Ehkä, mutta kaikki muuttuu vielä hitusen
hurjemmaksi. Kiina ei halua ainoastaan *valvoa kansalaistensa liikkeitä*
vaan myös *ohjata heidän käytöstään*. (YLE1)

Esimerkkitekstistä on huomattavissa, kuinka valvontateknologian kehittäminen ja käyt-
tösuunnitelmat kuulostavat kirjeenvaihtajasta epätodelliselta, *tieteisromaanilta*, ja olet-
taa muiden suomalaisten vierastavan asiaa samalla tavalla. Kirjeenvaihtaja näkee val-
vonnan hurjana, mutta *hurjempaa* on Kiinan valtion pyrkimys valvonnan lisäksi *ohjata*
kansalaistensa *käytöstä*. Tämä tapahtuisi niin, että jokaisella kansalaisella olisi oma pis-
tesaldonsa, johon vaikuttaisi henkilön käytös ja menestys elämässä. Pisteytystä speku-
loidaan esimerkissä (19).

- (19) Pienempiin osiin rikottuna: *missä liikut, kenen kanssa, mitä ostat, mitä selaat netissä, mitä kirjoitat someen.* (YLE1)

Yllä olevassa esimerkissä on *valistunut arvailu*, mitä pisteytys tulisi pitämään sisällään, koska siitä ei ole tarkemmin uutisoitu. Tekstin mukaan valvonta olisi todella kattavaa. Yksilön liikkeet, seura, kulutustottumukset ja kirjoitukset olisivat koko ajan tiedossa. Kirjeenvaihtaja kirjoittaa valvonnan laajuudesta toisessa persoonassa niin, että suomalainen lukija voisi kuvitella, millaista se olisi. Sen lisäksi, että mikään ei olisi yksityistä, kaikki myös arvioitaisiin.

Ylen toinen kontrollidiskurssia käyttävä artikkeli *Liian rankka rap* (11.3.2018). Jutussa kirjeenvaihtaja kertoo rap-musiikin tulleen laajemmin tunnetuksi Kiinassa vasta kesällä 2017, mutta erään suositun rap-artistin seksismiä ja huumeita sisältävät sanoitukset olivat liikaa Kiinan viranomaisille. Esimerkissä (20) kerrotaan huhuista, että viranomaiset ovat muun muassa kieltäneet rap-musiikin esittämisen televisiossa.

- (20) *Huhujen* mukaan hiphop olisi nyt *kielletty* Kiinan televisiosta kokonaan. Alkuvuonna julkisuuteen vuoti *hallituksen tuore ohjeistus*. Sen mukaan *pannassa* ovat myös *tatuoinnit* ja *kaikki alakulttuuri*. (YLE4)

Esimerkistä (20) käy ilmi hallituksen kontrollipyrkimysten laajuus. Tekstin mukaan hallitus pyrki kontrolloimaan jopa kansalaisten kulttuuri-identiteettiä ja vartaloa. Suomessa molempien koskemattomuus on suojattu laissa, joten suomalaiselle tämänkaltaisen kontrolli on vierasta. Hiphopin kieltäminen televisiossa taas on uusi käytännön esimerkki median sensuurista Kiinassa. Nämä kiellot kuvaavat Kiinan hallituksen valtaa ja kontrollia ihmisten arkielämässä: kaikki, mistä hallitus ei pidä, voidaan kieltää.

Edellisten artikkelin lisäksi Kiinan kontrollia kuvattiin myös kahdessa pandojen Suomeen saapumista käsittelevässä jutussa: *Toimittajalta: Miten käy vapaan tiedonvälityksen, kun pandat tulevat?* (25.11.2018) sekä *Suomi odottaa Kiinan pehmeää pakettia – Vuokrapandat pakattiin lentolaatikkoon ylistävien sanojen ja talouskasvutoiveiden saattelemana* (17.1.2018). Ensimmäisessä artikkelissa kirjeenvaihtaja kritisoi MTV:tä ja

Ähtärin eläinpuistoa tiedonvälityksen rajoittamisesta ja yksipuolisesta, epäkriittisestä uutisoinnista, ja näin alistumisesta Kiinan valtion kontrolliin. Hän muistuttaa pandojen olevan tapa, jolla Kiina harjoittaa *pehmeää valtaa*, ja uutisoimalla pelkästään pandojen suloisuudesta MTV ja eläintarha *pelaavat suoraan Kiinan maakuvaa pehmittävien propagandajoukkojen pussiin*. Jälkimmäinen artikkeli taas kertoo, kuinka pandat lähetettiin Suomeen iloisten seremonioiden saattelena, mutta pandojen lainan taustalla on myös vallankäyttöä. Kirjeenvaihtaja muistuttaa, että pandojen lainaaminen on Kiinalle paitsi taloudellisesti kannattavaa myös mahdollisuus käyttää sitä rangaistuksena. Jos Kiina on Suomen toimintaan tyytymätön, se voi kutsua pandat takaisin. Pandojen avulla Kiina tekee selväksi, onko se tyytyväinen vai tyytymätön toisen valtion toimintaan ja näin se pyrkii vaikuttamaan.

Kontrollidiskurssissa painotettiin Kiinan valtion valvontaa, vallankäyttöä, sensuuria ja pyrkimystä vaikuttaa muiden käyttäytymiseen. Artikkeleissa näkyi eurooppalaiset arvot ihmisoikeuksista ja vapaudesta, ja Kiinaan heijastettiin pelko näiden menetyksestä. Kirjeenvaihtaja vertasi Kiinassa tapahtuvaa ja suunniteltavaa valvontaa tietoisromaniin, koska sen laajuinen yksityisyyden menetys vaikuttaa suomalaisesta näkökulmasta epätodelliselta. Suomalainen ei haluaisi luopua yksityisyydensuojastaan ja vapaudestaan.

Artikkeleissa tuotiin esille myös Kiinan harjoittama median sensuuri. Sensuuri on Kiinan hallitukselle tapa hallita ja valvoa lähinnä omaa väestöään ja maan sisällä leviävää informaatiota, mutta Kiina voi pyrkiä kontrolloimaan myös ulkomaita sensuurin avulla, kuten Ylen kirjeenvaihtajan pandoja koskevassa artikkelissa ilmaistiin. Sensuuri on yleinen aihe Kiinaa käsiteltäessä eurooppalaisessa mediassa ja riskinä on, että sensuurin pintapuolinen käsittely vahvistaa vääristynyttä stereotypiaa tiedolta ja tapahtumilta pimenossa olevista kiinalaisista (Boden 2016: 128). Kriittinen näkökulma Kiinan kontrolliin on kuitenkin ulkomaankirjeenvaihtajille myös yksi tärkeimmistä tehtävistä, sillä paikallisessa mediassa asioita käsitellään viranomaisten hyväksymästä näkökulmasta käsin. Esimerkiksi uutisoidessaan tunnistusteknologian kehittämisestä kirjeenvaihtajat voivat kuvata Kiinaa kontrolloivana ulkomaalaiselle yleisölleen, mutta kun kiinalainen media uutisoi samasta aiheesta, Kiinaa kuvataan turvallisena.

4.1.6 Kollektivistisuus

Kaksi artikkelia kuvasi Kiinaa kollektivistisena yhteiskuntana. Toinen näistä on Ylen ja toinen HS:n artikkeli. Kollektivistisuusdiskurssissa korostui yhteisön ja läheisten merkitys kiinalaisille.

Ylen kirjeenvaihtajan blogitekstissä *Matikainen: Suomessa pyöränkellon soittamisesta saa yleensä mulkaisun, Pekingissä siitä voi saada kehuja* (17.2.2018) käydään läpi kirjeenvaihtajan kokemuksia Kiinan liikenteestä ja pyöräilykulttuurista. Toimittaja kuvaa liikennettä täysin kaoottiseksi, mutta joustavaksi, sillä Kiinassa ymmärretään paremmin yhteiselon sääntöjä. Tätä ajatusta ilmentää myös esimerkki (21).

- (21) -- mietin, että myös suomalaisilla voisi olla Pekingin liikenteeltä jotain opittavaa. Ainakin rinnakkaiselosta, ymmärryksestä ja pirikelloista. (YLE7)

Esimerkkitekstissä kirjeenvaihtaja tuo esille, että kiinalaiset hallitsevat suomalaisia paremmin *rinnakkaiselon* ja *ymmärtämisen*. Suomalainen individualismi näkyy liikenteessä niin, että itseä ja omia oikeuksia ajatellaan ensin, oli väärässä tai ei, eikä asioissa jousteta. Sen sijaan kiinalainen kollektivismi näkyy liikenteessä siinä, että ihmiset joustavat, antavat tietä, eivätkä raivostu virheistä, koska ovat tietoisia sujuvan rinnakkaiselon pelisäännöistä.

Toinen Kiinan kollektivistisuutta ilmentävä artikkeli on HS:n Tapakoulu-juttusarjan osa: *Kirous sille, joka unohtaa hyvän ystävänsä syntymäpäivän! – ”Lahjan arvo määrittää myös ystävyuden arvoa”, pekingiläiskaverukset kertovat* (19.3.2018). Jutussa käydään läpi Kiinan tapakulttuuria lahjojen ja rahan suhteen. Kiinassa lahjojen antaminen läheisille koetaan tärkeänä, ja läheinen taas voi tarkoittaa vaikka vasta pari kuukautta tuntemaa kaveria. Jos rikkoo kyseisiä kirjoittamattomia sääntöjä, eli ei muista ostaa lahjaa tai ei osta samanarvoista lahjaa kaverille kuin on itse aiemmin saanut, niin *saa osakseen hiljaista paheksuntaa muiden suunnalta*. Kollektivistisuuteen kuuluu tämänkaltaisen muiden huomioiminen, vaikka se olisi itseltä pois, ja muiden paheksunta nähdään nöyryyttävänä.

Kollektivistisuusdiskurssi näkyi artikkeleissa yhteisön ja läheisten merkityksen korostamisena kiinalaisessa yhteiskunnassa. Näissä kyseisissä artikkeleissa ei näkynyt Herdinin (2012: 606) mainitsemaa länsimaista tapaa asettaa kollektivistisuus alisteiseksi individualismille ja yhdistää siihen negatiivisia ilmiöitä. Sen sijaan kollektivistisuutta käsiteltiin lähinnä positiivisten eroavuuksien kautta. Toisten huomioiminen ja ymmärrys tuodaan esille positiivisina asioina kollektivistisessä kulttuurissa. Kirjeenvaihtajien artikkeleissa tulee myös ilmi, kuinka kiinalaiset eivät mielellään ilmaise suoraan vihamielisyyttä tai erimielisyyttä, vaan hyväksyvät toisten virheet tai paheksuvat niitä hiljaa. Tämä pitää yllä harmoniaa, joka on kiinalaisille tärkeää (Herdin 2012: 609). Yhteisön tulee elää sopuossuinnussa, jotta arki sujuisi.

4.1.7 Modernisuus

Kiinaa kuvattiin pääasiassa modernina yhdessä Ylen artikkelissa. Modernisuusdiskurssissa painotettiin nopeaa kehitystä ja edistyksellisyyttä lähinnä teknologisessa mielessä. Ylen artikkelissa *Kaupunkilaisuutta kiinalaisilla erityispiirteillä: Kiinan suurkaupungeissa voi larpata tulevaisuutta kunnes etsii postiaan kadulta* (27.11.2018) kirjeenvaihtaja kertoo, kuinka edistyksellistä elämä Kiinan suurkaupungeissa on. Edistyksellisyyden erot ovat kuitenkin huomattavia kaupunkien välillä. Lisäksi kirjeenvaihtaja sanoo Kiinan kiihertineen moderniksi, jolloin perusasioiden kanssa voi olla hankaluuksia. Modernisuus on kuitenkin suuresti läsnä artikkelissa, kuten esimerkiksi (22) huomataan.

- (22) Tänne muuttaessaan useimmat *oppivat* ajan myötä Pekingin ja sen *uskomattoman käteviltä tuntuvat arjen niksit. Mobiilimaksun, taksisovelluksen, kaupunkipyörät, ja sosiaalisesta mediasta jättimäiseksi kokoelämän sovellukseksi kasvaneen Wechatin tarjoaman palvelumeren.* (YLE14)

Yllä olevassa esimerkissä kirjeenvaihtaja luettelee moderneja, *uskomattoman käteviä* asioita, jotka Kiinaan muuttavat *oppivat ajan myötä*, koska he eivät ole niihin vähemmän edistyksellisissä kotimaissaan tottuneet. Listassa painottuu digitaalisuus: *mobiilimaksu* ja erilaiset *sovellukset*. Kortilla ei voi Kiinan suurkaupungeissa joka paikassa enää maksaakaan, joten on tärkeää pysyä kehityksen mukana. Kirjeenvaihtaja kertoo

myös, että Webchat-sovellusta käyttäessä Suomikin *alkaa tuntua museolta*, eli Kiina on digitaalisessa kehityksessä Suomenkin edellä.

Modernisuuskurssissa painotettiin nopeaa kehitystä ja edistyksellisuyttä lähinnä teknologian kautta. Artikkelista on havaittavissa, kuinka Kiinaa ei enää representoida eksoottisena perinteiden ja alkukantaisuuden kautta, vaan Kiinan kehitys on tuonut sitä lähemmäs länsimaita monipuolistanut uutisointia maasta (Boden 2016: 124). Modernisuudesta huolimatta kirjeenvaihtaja tuo kuitenkin esille, että Kiina on kehittynyt jopa liian nopeasti, koska perusasioiden toimivuus on unohtunut uudistuksiin keskittymisen takia. Näin ollen hän näkee Suomen hitaamman kehityksen parempana, mikä taas ilmentää eurooppalaista tapaa heijastaa Kiinaan toiveet ja pelot: Kiinan suurkaupungit ovat modernisuudeltaan vaikuttavampia kuin Suomi, mutta nopean kehityksen huolimattomuutta kannattaa varoa.

4.1.8 Salaperäisyys

Kiinaa kuvattiin salaperäisenä yhdessä Helsingin Sanomien artikkelissa. Salaperäisyyskurssissa painotetaan Kiinan valtion peittelyä ja vaikenemista sekä muiden huhuja ja spekulatioita. Salaperäisyys lisää mystisyyttä, se tekee kiehtovaksi. Kaikki tämä näkyi siis kirjeenvaihtajan artikkelissa *HS-analyysi: Pekingissä kävi vieras, jota kohdeltiin kuin kuningasta – Poistuiko Kim Jong-un todella Pohjois-Koreasta?* (27.3.2018). Jutussa spekuloidaan Kim Jong-unin mahdollista vierailua Kiinaan. Analyysissä mainitaan useaan otteeseen *huhut* ja että asiasta ei tiedetä varmaksi, kuten esimerkissä (23) kerrotaan.

- (23) *Kukaan ei varmasti tiedä*, kävikö Pekingissä juuri Kim Jong-un. Suoria silminnäkihavaintoja ei tähän mennessä ole. On myös spekuloitu, oliko matkalainen sittenkin Kimin sisko Kim Yo-jong tai molemmat sisarukset.

Kirjeenvaihtaja kertoo esimerkkitekstissä, että *kukaan ei varmasti tiedä*, mutta silti asiasta on paljon puhetta ja spekulatioita. Ihmiset ovat hyvin kiinnostuneita asiasta, mutta tieto pysyy salaisena. *Silminnäkihavaintoja* on kysely, mutta niitäkään ei ole. Mielienkiinto näkyy myös siinä, että kirjeenvaihtaja on käynyt artikkelissa läpi kaikki normaalista poikkeavat havainnot, kuten Pohjois-Korean suunnalta saapunut *vanhanaikai-*

nen juna, *autosaattue*, *sotilasseremonia* ja *suljetut tiet*. Kaikki nämä merkit, mutta ei vahvistettua tietoa miltään taholta.

Artikkelissa Kiinaa kuvattiin siis salaperäisenä. Salaperäisyyttä tuotiin esille virallisten tahojen peittelyn ja vaikenemisen kautta sekä muiden spekulatioiden ja huhujen avulla. Mysteerit ovat kiehtovia. Ne toimivat eksotiikan tavoin niin, että tiedon rajallisuutta täydennetään mielikuvilla (Ridanpää 2007: 910). Tämä näkyy myös artikkelissa. *Vanhanaikainen juna* viittaa alkukantaisuuteen ja se yhdistetään artikkelissa perinteisiin. *Sotilasseremonia* taas edustaa perinteitä ja virallisia muodollisuuksia. Eksoottiset perinteet ja alkukantaisuus ovat ominaisuuksia, jotka länsimaat ovat yhdistäneet itämaihin eli oriettiin (Yan & Santos 2009: 307; Cao 2011: 6). *Suljetut tiet* taas viittaavat kontrolliin ja peittelyyn: teille ei pääse, eikä syytä kerrota. Suljetun oven tavoin suljetun tien takana on jotain, mitä ei nähdä, eikä kuulla. Kiinan tapahtumia kuvaillaan näin salaperäisinä.

4.1.9 Suomalaisen kansallisen identiteetin rakentuminen diskursseissa

Seuraavaksi tuon esille kansallisen identiteetin näkökulmaa diskursseissa ja käyn läpi, miten suomalaista kansallista identiteettiä on rakennettu kirjeenvaihtajien artikkeleissa. Median yhtenä tehtävänä on läpi historian ollut luoda yhteisiä kokemuksia, yhteistä menneisyyttä ja tällä tavoin vahvistaa kollektiivista arvopohjaa. Pelkästään jo median käyttö tuo kansalaisten arkeen yhteisyyden tuntoa ja se auttaa järjestämään identiteetin ulottuvuuksia. (Kivikuru 2000: 22, 29, 44) Tämän järjestämisen voi myös nähdä vallankäyttönä, sillä media vaikuttaa identiteettien muovaantumiseen kertomalla tiettyjä asioita tietyllä tapaa ja antamalla toisten asioiden unohtua. Media representoi ympäröivää maailmaa, kuten meitä, omalla tavallaan ja näyttää eri keinoin sekä toistaen, mitä kunnon kansalaisuus on ja mitä se ei ole (Kivikuru 2000: 28; Valtonen 2000: 61).

Toiseusdiskursseissa asetettiin rajoja Kiinan ja Suomen eli meidän ja heidän välille. Näissä verkkoartikkeleissa rakennettiin kansallista identiteettiä toista vasten. Ollessaan ulkomailla suomalainen tulee entistä tietoisemmaksi omasta kansallisesta identiteetistään ja kiinnittää huomiota ensisijaisesti asioihin, jotka eroavat omasta kulttuuristaan ja periaatteistaan. Näin ollen erityisesti omakohtaisia kokemuksia ulkomailla käsittelevissä

teksteissä ilmentyy henkilön yksilöllinen arvomalli, hänen yhteisönsä kollektiivinen arvomalli ja se, miten nämä yhdistyvät paikallisen, hänelle entuudestaan vieraan kulttuurin arvomalleihin. (Tarasti 1996: 190, 223; Ollila 1998: 128) Tämä näkyi esimerkiksi Ylen kirjeenvaihtajan Matikaisen artikkeleissa kuntosalikokemuksistaan sekä yleisesti elämästään suomalaisena Kiinassa. Näissä teksteissä kirjeenvaihtaja kävi läpi omia kokemuksiaan Kiinassa ja Suomessa elämisen eroista. Näiden erojen kautta kirjeenvaihtaja rakensi kuvaa sekä Kiinasta että suomalaisesta kansallisesta identiteetistä. Kirjeenvaihtaja yhdisti suomalaisuuden erityispiirteisiin rauhallisuuden, luotettavuuden, järjellisuuden, suoraviivaisuuden ja tasa-arvon. Suomalaisten rauhallisuutta ja luotettavuutta korostettiin jo 1800-luvulla Topeliuksen (1981/1875: 126, 128–129) Maamme-kirjassa.

HS:n kirjeenvaihtajan Pajarin artikkeleissa tuotiin myös esille omakohtaisia kokemuksia Kiinassa. Kiinalaisten hyviä tapoja käsitelleessä artikkelissa sekä kiinalaislasten tavoitteellista kasvatusta käsittelevässä kolumnissa kirjeenvaihtaja toi esille kiinalaisten ja suomalaisten eroavaisuuksia käytöstapojen ja kasvatuksen suhteen. Kuten Lewis (2005: 67–68) kertoi, suomalaiset arvostavat totuuden kertomista, vaikka se olisikin epämiellyttävää. Tämä tuli ilmi myös artikkelissa. Sen sijaan kiinalaiset puhuvat epäsuoraan, jos asia on epämiellyttävä, ja erimielisyyksiä vältellään. Kirjeenvaihtaja rakensi myös kuvaa lasten ankarasta ja vaativasta kasvatuksesta Kiinassa ja vertasi sitä suomalaiseen, rennompaan kasvuilmapiiriin. Artikkelit rakensivat kuvaa vapaasta ja tasa-arvoisesta Suomesta. Piirteet, jotka yhdistettiin suomalaisiin myös Topeliuksen (1981/1875: 126) ja Nishimuran ym. (2008: 794) teksteissä. Piirteet tulivat ilmi sekä suorilla toteamuksilla että korostamalla Kiinan erilaisuutta näissä asioissa, kuten kertomalla eroavaisuuksiin totutteleminen vaikeudesta tai hämmentymisestä erilaisuutta kohdatessa.

Suurvaltadiskurssissa Kiinaa korostettiin suurvaltana ja jos artikkeleissa puhuttiin Suomesta, kuten pandalainaa ja eduskunnan puhemiehen vierailua käsittelevissä artikkeleissa, niin Suomi esitettiin pienenä maana, ikään kuin altavastaajana Kiinalle. Suomen valtionjohdon kerrottiin tehneen kovasti töitä Suomen ja Kiinan välisten diplomaattisuhteiden eteen. Artikkeleissa tuotiin myös esille kritiikkiä, ettei Suomen poliittinen johto uskalla kritisoida Kiinaa. Suurvaltadiskurssissa näkyy näin ollen Kivikurun (2000: 24) mainitsema Suomen alamaisuuden tunne eli tietynlainen nöyryys. Kiinan kuvaaminen

etäisenä suurvaltana vahvistaa käsitystä pienestä, perifeerisestä Suomesta. Näissä Suomen pienuutta ja Kiinan suuruutta korostavissa artikkeleissa tuotiin kuitenkin esille myös Suomen arvomaailmaa ihmisoikeuksien kunnioittamisen kautta.

Demokratian vastaisuus -diskurssiin heijastetaan suomalaista arvomaailmaa demokratian kautta. Toisin kuin kiinalaisille, suomalaisille hierarkia ei ole tärkeä, vaan suomalaisten arvoissa korostuvat tasa-arvo ja demokratia (Nishimura ym. 2008: 794). Demokratian arvostus näkyi kritiikkinä Kiinan poliittista järjestelmää kohden ja kuvailuna maan sisäisen vastustuksen vaijantamisesta. Tässä näkyy myös länsimainen sananvapauden kunnioitus. Länsimaat uutisoivat kriittisesti asioista, jotka ovat demokratian vastaisia, kuten vallan keskittäminen ja poliittisen vastustuksen vaijantaminen. (Boden 2016: 127) Suomalaiset kirjeenvaihtajat ovat tottuneet siihen, että poliittiseen järjestelmään kuuluu useita puolueita ja vallassa olevia saa ja tarpeen tullen pitää kritisoida. Sen sijaan Kiinassa toimii yksipuoluejärjestelmä, jossa artikkelien mukaan ainoan puolueen ylin johto tekee päätökset, muu puolue tukee päätöksiä, eivätkä kansalaisetkaan saa kritisoida päätöksiä tai toimintaa. Näin ollen suomalaiset kirjeenvaihtajat tuovat artikkeleissaan kriittisesti esille kiinalaisen poliittisen järjestelmän ongelmallisuutta, koska he näkevät, että se ei ole tasavertainen Suomen parlamentaarisen demokratian kanssa. Artikkelit, jotka kuvasivat Kiinaa demokratian vastaisina, yhdistivät suomalaisuuteen demokratian, tasa-arvon ja sananvapauden arvostamisen.

Ongelmaisuusdiskurssissa Kiinaa kuvattiin ongelmaisena saasteiden, väestön ikääntymisen ja maaseudun köyhyyden kautta. Kiinan köyhyyden ja ilmansaasteiden korostaminen ja vertaaminen esimerkiksi Suomen hyvään ilmanlaatuun ilmentää suomalaista arvostusta puhdasta luontoa ja tasa-arvoa kohtaan. Kiinan ikääntymisongelmasta kirjoittaessaan kirjeenvaihtaja taas tuo esille myös Suomen väestön ikääntymisen, mutta tekstistä käy ilmi, että Suomen tilanne on tällä hetkellä parempi ja eläkejärjestelmä toimivampi kuin Kiinassa. Ongelmaisuusdiskurssia ilmentäviin artikkeleihin heijastuivat Suomen hyvinvointivaltion ominaisuudet sosiaaliturvasta ja elintason korkeudesta sekä arvostus puhdasta ympäristöä kohtaan. Tässä näkyy Suomen horisontaalinen individualismi, jossa ihminen nähdään itsenäisenä yksilönä, mutta yhteiskunta pyrkii vaikutta-

maan, jos jotakuta kohdellaan epätasa-arvoisesti tai jollakin on epätasa-arvoiset lähtökohdat elämään (Rantanen & Toikko 2014: 19).

Kontrollidiskurssissa painotettiin Kiinan valtion valvontaa, vallankäyttöä, sensuuria ja pyrkimystä vaikuttaa muiden käyttäytymiseen. Artikkeleissa näkyi eurooppalaiset arvot ihmisoikeuksista ja vapaudesta. Kirjeenvaihtaja vertasi Kiinassa tapahtuvaa ja suunniteltavaa valvontaa tietoisromaniin, koska sen laajuinen yksityisyyden menetys vaikuttaa suomalaisesta näkökulmasta epätodelliselta. Suomalaiselle yksityisyys ja vapaus nähdään tässä tärkeinä. Artikkeleissa tuotiin esille myös Kiinan harjoittama median sensuuri. Sensuurin kritisoiminen ilmentää sananvapauden kunnioitusta. Näissä artikkeleissa suomalaisuuteen yhdistettiin sananvapauden, yksilön vapauden ja yksityisyyden kunnioitus.

Kollektivistisuusdiskurssissa korostui yhteisön ja läheisten merkitys kiinalaisille. Kiinan kulttuurin kollektivistisia piirteitä ei kritisoitu, vaan pyöräilykulttuuria käsittelevässä Ylen kirjeenvaihtajan artikkelissa näitä piirteitä jopa keuhuttiin. Kirjeenvaihtaja sanoi kiinalaisten hallitsevan suomalaisia paremmin rinnakkaiselon ja ymmärtämisen. Suomalaisen individualismin taas kuvaillaan näkyvän liikenteessä niin, että itseä ja omia oikeuksia ajatellaan ensin, oli väärässä tai ei, eikä asioissa jousteta. HS:n kirjeenvaihtajan kirjoitus Kiinan tapakulttuurista sisälsi suomalaisittain joitain samankaltaisuuksiakin. Esimerkiksi rahalla ei kehuskella ja jokainen maksaa osansa esimerkiksi ravintolalaskusta. Tämä ilmentää vaatimattomuutta ja itsenäisyyttä. Länsimaat taas yhdistävät itsenäisyyden individualistisuuteen kollektivistisuuden sijaan (Herdin 2012: 606). Artikkelissa suomalaisuuteen yhdistettiin myös suoraviivaisuus, joka esiintyi aiemminkin Ylen kirjeenvaihtajan artikkelissa toiseusdiskurssissa.

Modernisuusdiskurssissa painotettiin Kiinan nopeaa kehitystä ja edistyksellisyyttä lähinnä teknologisessa mielessä. Tässä Kiinan kuvailtiin olevan digitaalisessa kehityksessä Suomenkin edellä, ja Suomea verrattiin jopa museoon eli Suomea kuvataan vanhanaikaisena. Kirjeenvaihtaja kuitenkin näkee Suomen hitaamman kehityksen parempana, sillä Suomessa ei hätiköidä, vaan kehitys tapahtuu tasaisen varmasti. Kirjeenvaihtaja kertoo Kiinan kehityksen tapahtuneen liian nopeasti ja hätiköidysti, jolloin perusasiat

eivät toimi kunnolla. Artikkelissa tuodaan esille suomalainen rauhallisuus ja luotettavuus, jotka esiintyivät myös toiseusdiskurssissa.

Salaperäisyysdiskurssissa painotettiin Kiinan valtion peittelyä ja vaikenemista sekä muiden huhuja ja spekulatioita. Kyseisessä artikkelissa ei mainittu mitään Suomeen liittyviä asioita, vaan keskityttiin spekulatioihin ja niitä tukeviin todisteisiin Pohjois-Korean johtajan mahdollisesta vierailusta Kiinaan. Kansallisen identiteetin näkökulmasta toisen representoiminen salaperäisenä tekee toisesta etäisen ja tuntemattoman. Näin ollen suomalainen yhteisö nähdään taas tuttuna ja läheisenä.

4.2 Binaariset vastakohtaparit Suomen ja Kiinan välillä

Analyysini toisessa osassa otan selvää, mitä Suomen ja Kiinan välisiä eroavaisuuksia teksteistä löytyy. Saadakseni tämän selville sovellan Lévi-Straussin binaarista erottelua. Lévi-Strauss käytti erottelua binaarisiin vastakohtapareihin tutkiessaan myyttejä, sillä hän uskoi näiden vastakohtaparien kertovan kulttuurin kannalta tärkeistä eronteista. Myytit taas pitävät näitä tärkeitä erontekoja voimassa. (Lévi-Strauss 1963: 221–224; Kunelius 2009: 166) Tällaista vastakohtaerottelua on myöhemmin käytetty tutkiessa esimerkiksi länsimaista identiteettiä orienttia vasten. Analysoin tässä myyttien sijaan kirjeenvaihtajien verkkoartikkeleita ja länsimaisen identiteetin sijaan keskityn suomalaiseseen kansalliseen identiteettiin. Myös media vahvistaa kansallista identiteettiä tekemällä erontekoa meidän ja toisten välillä. On myös huomattu, että ihminen tulee entistä tietoisemmaksi omasta kansallisesta identiteetistään, kun hän matkustaa ulkomaille. Näin ollen koen kirjeenvaihtajien artikkelit otollisina tämänkaltaiseen analyysiin.

Erittelemällä vastakohtapareja ja eroja saan selville, miten kirjeenvaihtajan kansallinen identiteetti näkyy tekstissä enemmän tai vähemmän selkeänä *me* ja *he* –erotteluna. Diskurssianalyysissä tutkin, miten Kiinaa on kielellisesti kuvattu koko artikkelissa. Binaarisissa vastakohtapareissa olen hakenut artikkelista useita ominaisuuksia, joita Kiinaan on yhdistetty ja joita Suomeen on yhdistetty tai kontekstissa viitattu. Esimerkiksi jos kirjeenvaihtaja kuvailee suomalaisille lukijoille, että hänen on vaikea hengittää Kiinan

saasteessa, niin kontekstista voi selkeästi lukea, että saastetta painotetaan, koska Suomessa taas on hyvä ilmanlaatu.

Erontekoa löytyi jokaisesta artikkelista, vaikka joistakin sitä löytyi enemmän ja toisista sitä oli havaittavissa vain vähän. Suuren kokonaismäärän vuoksi rajaan yksittäiset esiintymät analyysiluvun ulkopuolelle. Toistuvasti esiintyvät vastakohtaparit asettavat selkeämmät rajat meidän Suomen ja heidän Kiinan välille, sillä niitä on pidetty yllä useammassa artikkelissa. Tuon siis aluksi esille yleisimmät binaariset vastakohtaparit, jotka artikkeleista löytyi. Tämän jälkeen käyn pareja tarkemmin läpi ja näytän myös vastakohtaparien vallan suhteet lihavoimalla suomalaisittain parempana pidetyn ominaisuuden Hallin (2013b) esittämällä tavalla. Lopuksi vielä tuon vastakohtaparien avulla esille, kuinka kirjeenvaihtajat rakentavat suomalaista kansallista identiteettiä teksteissä.

Taulukko 2. Yleisimmät binaariset vastakohtaparit Suomen ja Kiinan välillä kirjeenvaihtajien verkkoartikkeleissa

<i>me eli Suomi</i>	<i>he eli Kiina</i>	<i>lkm</i>
sananvapaus	sensuuri	10
pieni maa	suurvalta	5
demokratia	yksipuoluejärjestelmä	5
puhdas ilma	saasteet	5
avoin	peittelevä	5
järjellinen	järjetön	4
yksilön vapaus	valvonta	3

Taulukkoon 2 olen koonnut yleisimmät artikkeleista löytyvät vastakohtaparit. Kirjeenvaihtajat ovat tehneet selvää erontekoa meidän eli Suomen ja heidän eli Kiinan välillä. Suomi nähdään sananvapautta vaalivana pienenä, demokraattisena maana, jossa on puhdas ilma. Suomi on avoin, järjellinen ja meillä on vapautta. Kiina taas nähdään sensuuria harjoittavana suurvaltana, jossa on yksipuoluejärjestelmä ja saasteongelmia. Kiina on peittelevä, järjetön ja harjoittaa valvontaa.

4.2.1 Kiinan sensuuri, yksipuoluejärjestelmä, järjettömyys ja valvonta

Vastakohtapareista yleisin oli **sananvapaus**/sensuuri. Sensuuri yhdistettiin Kiinaan kymmenessä artikkelissa sekä sananvapauden että lehdistönvapauden vastaisena. Suomessa taas sananvapautta ja lehdistönvapautta suojataan lailla, joten ne nähdään Suomessa tärkeinä.

Demokratia/yksipuoluejärjestelmä tuotiin esille viidessä artikkelissa. Kiinan yksipuoluejärjestelmä sisältää myös Kiinaan yhdistetyt poliittisen vallan keskittämisen ja demokratian vastaisuuden. Yksipuoluejärjestelmä on Kiinan valtiollinen järjestelmä, jossa toimii vain kommunistinen puolue. Muita puolueita ei ole, joten kunnan oppositioitaakaan ei ole. Päätökset tehdään kommunistisessa puolueessa ja tarkemmin sanottuna vielä puolueen johdossa. Kansan vastalauseet taas sensuroidaan. Sen sijaan Suomessa painotetaan demokratiaa ja meillä toimii monipuoluejärjestelmä. Näin ollen Suomessa on myös oppositio, joka kyseenalaistaa hallituspuolueiden tekemät päätökset, eikä kansalaistenkaan kritiikkiä sensuroida. Länsimaissa demokratia nähdään ihanteellisena valtiollisena järjestelmänä, joten tästä poikkeavien järjestelmien painottaminen uutisissa järkeenkäyvä.

Vastakohtapari **järjellinen**/järjetön esiintyi selkeästi neljässä artikkelissa. Näissä jutuisa elämää Kiinassa kuvattiin epätodellisena ja joitain asioita suorastaan järjettöminä. Suomalaisen taas on *helppo naurahtaa* näille *oudoille* asioille, ellei jokin kuulosta meistä jopa *hurjalta*.

Yksilön vapaus/valvonta -vastakohtapari tuli esille kolmessa artikkelissa. Valvontaa Kiinassa painotettiin valvontakameroilla, vartijoilla, poliisin valvonnalla. Kiinan vartijat taas muistuttivat kirjeenvaihtajaa Helsingin *ihmispatsaista*, eli hän vertasi Kiinan kaduilla näkyvää valvontaa ja kontrollia Suomen kaduilla näkyvään viihteeseen. Kirjeenvaihtaja viittasi myös, ettei Suomessa tarvitse pelätä poliisin saapumista kotiovelle, jos on kritisoinut hallituksen päätöksiä internetissä.

Edellä mainituissa vastakohtapareissa näkyy Herdinin (2012: 606) mainitsema individualististen länsimaiden tapa yhdistää kollektivistisiin itämaihin, kuten tässä Kiinaan, negatiivisia ilmiöitä, ja esittää länsimaat näiden vastakohtana. Kollektivistisiin maihin yhdistetään ihmisoikeusongelmat, kuten yllä mainitut sensuuri ja valvonta, kun taas individualistisissa maissa pidetään huolta yksilön vapaudesta ja sananvapaudesta. Vastakohtaparit sananvapaus/sensuuri sekä yksilön vapaus/valvonta tulivat esille myös kirjeenvaihtajien artikkeleissa. Lisäksi vastakohtapareissa tuli ilmi orientaalisuuteen liitetty järjenvastaisuus (Brotsky: 2015: 265). Järjellinen/järjetön-vastakohtapari esiintyi aineiston neljässä artikkelissa, joissa kirjeenvaihtaja hämmästeli Kiinan järjettömiä tapah-
tuvia ja ilmiöitä.

Vastakohtapareissa nähdään myös Bodenin (2016: 127–128) mainitsemat eurooppalaisille tärkeät arvot, jotka esiintyvät usein Euroopan maiden ulkomaanuutisissa: ihmisoikeudet, demokratia ja vapaus. Kiinalaiset arvot jokseenkin eroavat tässä eurooppalaisista arvoista, joten kirjeenvaihtajan on helppo huomata eroavaisuudet ja tarttua niihin. Esimerkiksi demokratia/yksipuoluejärjestelmä-vastakohtapari esiintyi viidessä artikkelissa.

4.2.2 Kiinan suurvalta, saasteet ja peittely

Vastakohtapari pieni maa/**suurvalta** tuli ilmi viidessä artikkelissa. Suuressa osin näissä tapauksissa pieni Suomi nähtiin ikään kuin altavastaajana suurta Kiinaa vastaan tai myöten. Tästä syystä tämä vastakohtapari on ainoa, jossa valtasuhde on Kiinan puolella. Kirjeenvaihtajat tunnustivat artikkeleissa Kiinan kansainvälisen politiikan ja kaupankäynnin valta-aseman ja tiedostivat, miten pienen Suomen asema vertautuu siihen. Näin he pitävät yllä valtarakennetta, jossa Suomi on altavastaaja ja suurvalta Kiinalla on ylempi valta-asema.

Viidessä artikkelissa esiintyi myös **puhdas ilma**/saasteet -vastakohtapari. Näissä artikkeleissa Kiinaan yhdistettiin saasteinen ilma ja jopa vaarallisen korkea hiukkastaso. Kun ilmanlaatu parani hetkellisesti, kirjeenvaihtaja vertasi paikallista taivasta Suomen siniin taivaaseen. Me olemme Suomessa tottuneet puhtaaseen ilmaan ja siniseen taivaaseen.

seen. Kiinassa taivasta ei kaikkialla yleensä näe saasteiden takia. Saasteet taas ovat seurausta runsaasta teollisuudesta sekä kylien saastuttavasta lämmitysjärjestelmästä, jota ollaan vasta uudistamassa vähemmän saastuttavaan menetelmään.

Vastakohtapari **avoim**/peittelevä esiintyi niin ikään viidessä artikkelissa. Kiinan valtion peittely ilmeni muun muassa vaikenemisena, vaientamisena ja oikean tiedon peittämisenä epäselvillä tiedotteilla. Valtionsalaisuuksia on jokaisella maalla, mutta näissä artikkeleissa Kiinaa syytettiin tarpeellisen tiedon peittelystä ja päätöksien perusteluitta jättämisestä. Suomessa taas viranomaisten toiminnan julkisuudesta, sananvapaudesta ja lehdistönvapaudesta on säädetty lailla.

Lähes kaikkien enemmän kuin kerran esiintyvien vastakohtaparien vallan suhde on Suomen puolella, eli Suomen ja Kiinan eroavaisuuksia käsiteltäessä positiivinen ominaisuus yhdistettiin yleensä Suomeen ja negatiivinen Kiinaan, kuten **sananvapa**us/sensuuri. Analyysissa esiintyneen pieni maa/**suurvalta** -vastakohtaparin lisäksi kahdessa artikkelissa tuli kuitenkin esille vastakohtapari maksaja/**maksunsaaja**, jossa vallan suhde on Kiinan puolella. Kiina myy ja Suomi ostaa. Toisin päin kaupantekoa ei kuvailtu tapahtuvan kirjeenvaihtajien artikkeleissa.

Artikkeleissa näkyy siis eroavaisuuksien kautta selkeää *me* ja *he* -asettelua, joka ilmenee suurimmaksi osaksi Kiinaan yhdistettyinä negatiivisina ominaisuuksina ja Suomeen liitettyinä positiivisina ominaisuuksina. Vallan suhteet kuitenkin muuttuvat kulttuureittain eli vaikka Suomen näkökulmasta demokratia/yksipuoluejärjestelmä-vastakohtaparin demokratia on parempana pidetty piirre, niin Kiinan näkökulmasta yksipuoluejärjestelmä voi olla toimivampi. Kansallisen identiteetin näkökulmasta selkeä eronteko meidän ja heidän välillä vahvistaa omaa kansallista identiteettiä, kuten myös positiivisten ominaisuuksien liittäminen omaan identiteettiin. Kirjeenvaihtajien kansallinen identiteetti heijastuu siis artikkelien sisältöön eronteon perusteella.

4.2.3 Suomalaisen kansallisen identiteetin rakentuminen vastakohtissa

Tarkastelen tässä lähemmin sitä, miten kirjeenvaihtajat rakentavat suomalaista kansallista identiteettiä artikkelien vastakohtaparien kautta. Kansallinen identiteetti erottaa kansallisvaltioiden kansalaisten arvoja ja uskomuksia muista kansoista. Se perustuu keskinäiseen ymmärrykseen poliittisesta, kulttuurisesta ja alueellisesta rajasta. Siihen, että tietyllä alueella elävät ihmiset tunnustavat olevansa erilaisia kuin muilla alueilla asuvat. (Billig 1995: 61; Valtonen 2000: 57) Näin ollen Suomen ja suomalaisten uskotaan olevan erilaisia kuin Kiinan ja kiinalaisten. Käyn seuraavaksi läpi, mitä vastakohtaparit kertovat suomalaisuudesta.

Sananvapaus/sensuuri oli vastakohtapareista yleisin esiintyvä kymmenessä artikkelissa. Näin ollen sananvapaus yhdistettiin toistuvasti suomalaisiin arvoihin. Länsimaat, kuten Suomi, pitävätkin sananvapautta tärkeänä ja kritisoivat usein Kiinaa sen rajoittamisesta (Boden 2016: 127). Tässä tulee myös esille, kuinka suomalaiset arvostavat totuuden kertomista, vaikka totuus olisikin epämiellyttävä (Lewis 2005: 67–68). Kritiikkiä saa antaa, kunhan on rehellinen.

Viidessä artikkelissa esiintynyt vastakohtapari demokratia/yksipuoluejärjestelmä tuo ilmi demokratian arvostusta Suomessa. Kiinassa kunnioitetaan hierarkiaa, mutta suomalaisissa arvoissa korostuvat demokratia ja tasa-arvo, jotka ovat myös eurooppalaisia arvoja (Nishimuran ym. 2008: 794; Boden 2016: 127). Tässä vastakohtaparissa kirjeenvaihtajat tekevät eroa demokraattisen Suomen ja yksipuoluejärjestelmää kannattavan Kiinan välillä.

Vastakohtapari järjellinen/järjetön esiintyi neljässä artikkelissa. Tämä vastakohtapari on länsimaille tyypillinen tapa nähdä itsensä järjellisenä ja itämaan järjenvastaisena (Foster 1985: 196, 202; Brodsky: 2015: 265). Tässä vahvistetaan omaa normaliutta, suomalaisen yhteisön järjellisyttä. Suomalaiset tavat ovat meille järkeviä ja kiinalaiset tavat järjettömiä.

Yksilön vapaus/valvonta -vastakohtapari tuli esille kolmessa artikkelissa. Kirjeenvaihtajat toivat esille, kuinka suomalaiset arvostavat individualistiseen tapaan yksilön vapautta ja saavat kokea sitä paljon enemmän kuin kiinalaiset. Suomalaisten rakkaudesta vapautteen kertoi jo Topelius (1981/1875: 126) Maamme-kirjassaan.

Vastakohtapari pieni maa/suurvalta esiintyi viidessä artikkelissa. Näistä useassa pieni Suomi nähtiin ikään kuin altavastaajana suurta Kiinaa vastaan. Tässä tuodaan ilmi perifeerisyys ja, kuinka Suomi kokee tietynlaista alamaisuuden tunnetta ja hakee oikeutusta olemassaololleen (Kivikuru 2000: 24). Jos haastateltava sanoi Suomen ja Kiinan välisen olevan lämpimät, niin kirjeenvaihtaja toi esille myös toisen näkökulman, jossa kerrottiin, ettei Suomi ole niin läheinen Kiinan kanssa kuin halutaan uskoa. Tämän lisäksi Suomea kritisoitiin Kiinan myötäilystä ja rohkeuden puutteesta kritisoida Kiinan valtion toimia. Näissä artikkeleissa suomalaisuuteen yhdistettiin pienen maan nöyryys.

Puhdas ilma/saasteet -vastakohtapari esiintyi viidessä artikkelissa. Kirjeenvaihtajat yhdistivät Suomeen puhtaan ilman ja siitä seurautuvan sinisen taivaan. Korostamalla Kiinan saasteongelmaa ja muistamalla Suomen hyvää ilmanlaatua kirjeenvaihtajat vahvistavat suomalaisten lukijoiden arvostusta maansa puhdasta ympäristöstä kohtaan.

Vastakohtapari avoin/peittelevä esiintyi myös viidessä artikkelissa. Näissä jutuissa kirjeenvaihtajat korostivat Kiinassa tapahtuvaa vaikenemista, vaijentamista ja tapahtumien peittelyä, joita vasten Suomi vaikuttaa rehelliseltä ja avoimelta. Kiinan viranomaisten harjoittama peittely esiintyy suomalaisille vieraana, sillä Suomessa taas viranomaisten toiminnan julkisuudesta, sananvapaudesta ja lehdistönvapaudesta on säädetty lailla. Tämä vastakohtapari ilmentää tätä Suomen valtion avoimuutta ja suomalaisten arvostamaa rehellisyyttä.

4.3 Yhteenveto

Aloitin analyysini tutkimalla, miten Kiinaa representoidaan eli mitä Kiinaa kuvaavia diskursseja Ylen ja Helsingin Sanomien Aasian-kirjeenvaihtajien Kiinaa koskevissa

verkkoartikkeleissa on. Toiseus ja suurvalta olivat yleisimmät aineistosta löytyneet diskurssit. Toiseusdiskurssissa kirjeenvaihtajat kuvasivat Kiinaa eroavaisuuksien kautta, eli miten Kiinan yhteiskunta, arki, kansalaiset ynnä muut eroavat Suomesta. Suurvaltadiskurssissa Kiinaa kuvattiin maailmanpoliittisesti ja kansainvälisen kaupankäynnin osalta merkittävänä valtiona.

Diskursseista demokratian vastaisuus ja ongelmaisuus esiintyivät molemmat viidessä artikkelissa. Demokratian vastaisuus -diskurssissa Kiinaa kuvattiin valtiona, jossa ei ole todellista demokratiaa ja joka ei edes halua olla demokraattinen valtio. Ongelmaisuusdiskurssissa taas Kiinaa kuvattiin ongelmaisena. Ongelmat johtuivat muun muassa saasteista, lämmitysongelmista, ikääntymisestä ja maaseudun köyhyydestä.

Kontrollidiskurssi esiintyi neljässä artikkelissa. Näissä artikkeleissa kirjeenvaihtajat kuvasivat Kiinaa valvovana ja hallitsevana valtiona. Kollektivistisuusdiskurssi taas löytyi kahdesta eri artikkelista, joissa kiinalaisia representoitiin yhteisöllisinä ja tuotiin esille läheisten ja yhteisön merkitys. Näiden lisäksi artikkeleissa esiintyi kertaalleen myös modernisuus- ja salaperäisyysdiskurssi. Modernisuusdiskurssissa Kiinaa kuvattiin lähinnä teknologisesti edistyneenä ja jonka rinnalla Suomikin vaikuttaa vanhanaikaiselta. Salaperäisyysdiskurssissa Kiinaa kuvattiin salaperäisenä eli peittelevänä ja vaitonaisena normaalista poikkeavista, tärkeistä asioista.

Analyysini toisessa osassa tutkin binaarisen erottelun avulla, mitä Suomen ja Kiinan välisiä eroavaisuuksia kirjeenvaihtajien teksteistä löytyy. Yleisimmät vastakohtaparit olivat **sananvapaus**/sensuuri, pieni maa/**suurvalta**, **demokratia**/yksipuoluejärjestelmä, **puhdas ilma**/saasteet, **avoin**/peittelevä, **järjellinen**/järjetön sekä **yksilön vapaus**/valvonta. Vastakohtapareissa vallan suhde on näissä suurvaltaa lukuun ottamatta Suomen puolella. Tehdessään eroa Suomen ja Kiinan välillä kirjeenvaihtajat siis yhdistivät suurimmaksi osaksi positiiviset ominaisuudet ja piirteet Suomeen ja negatiiviset Kiinaan.

Kirjeenvaihtajien verkkoartikkeleissa Kiinaa kuvattiin monessa kohtaa erilaisena kuin Suomi. Suomen ja Kiinan eroavaisuuksiin keskittyvä toiseusdiskurssi oli toinen yleis-

simmin käytetyistä diskursseista artikkeleissa. Yhtä paljon käytetty suurvaltadiskurssi eroaa myös pienestä Suomesta, kuten binaarisessa erottelussakin kävi ilmi. Kiinan kuvaaminen demokratian vastaisena taas erottaa sen demokraattisesta Suomesta. Ongelmaisuusdiskurssi kuvasi Kiinaa lähes poikkeuksetta ongelmaisena asioista, joista Suomella ei ole ongelmaa, kuten saasteet. Väestön ikääntyminen taas on ongelma myös Suomessa, mutta tässäkin kohtaa kirjeenvaihtaja toi esille muun muassa, kuinka eläkejärjestelmä on Suomessa paremmalla mallilla. Kontrollidiskurssi kuvasi Kiinaa valvovana ja hallitsevana valtiona, mikä on suomalaisille vierasta. Kollektivistisuusdiskurssi painotti Kiinan kollektivistisuutta, kun taas Suomi on suurelta osin individualistinen. Modernisuusdiskurssi kuvasi Kiinan suurkaupunkiarjen olevan teknologisesti Suomea edellä. Salaperäisyysdiskurssi taas mystifioi Kiinaa suomalaisille. Diskursseissa tuli myös ilmi, että suomalaiset kirjeenvaihtajat yhdistävät suomalaisen kansallisen identiteetin erityispiirteisiin rauhallisuuden, suoraviivaisuuden, luotettavuuden, tasa-arvon, vapauden, alamaisuuden, sananvapauden ja demokratian kunnioituksen ja horisontaalisen individualismin.

Kiinan kuvaaminen erilaisena kuin Suomi korostui myös binaarisessa erottelussa. Artikkeleista löytyi suuri määrä vastakohtapareja Suomen ja Kiinan eroavaisuuksista. Suuren määrän ja relevanssin vuoksi toin analyysissa esille yleisimmin esiintyvät vastakohtaparit. Näiden vastakohtaparien vallan suhde kallistui lähes poikkeuksetta Suomen puolelle, joten sen lisäksi, että kirjeenvaihtajat kuvasivat Kiinaa erilaisena kuin Suomi, eroavaisuus oli usein myös suomalaisesta näkökulmasta katsoen negatiivinen. Binaarisessa erottelussa Suomeen ja suomalaiseen kansalliseen identiteettiin yhdistettiin erityispiirteitä, kuten sananvapauden ja demokratian kunnioitus, alamaisuus ja rehellisyys.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, miten suomalaiset kirjeenvaihtajat representoivat Kiinaa verkkoartikkeleissaan ja mitä se kertoo suomalaisuudesta. Apunani käytin tutkimuskysymyksiä: 1) Minkälaisen diskurssien kautta Kiinaa kuvataan, 2) Mitä Suomen ja Kiinan välisiä vastakohtia teksteistä löytyy ja 3) Miten tuloksia voidaan tulkita kansallisen identiteetin näkökulmasta. Ensimmäinen kysymys etsi vastausta Kiinan representaatioihin kielenkäyttötapojen kautta teksteissä. Käytin tässä tutkimusmenetelmänä diskurssianalyysia. Artikkeleissa käytetyt kielenkäyttötavat muodostavat Kiinasta tietynlaisen, kokonaisvaltaisen kuvan, joten tutkimalla näitä kielenkäyttötapoja sain selville, miten Kiinaa kuvataan. Toiseksi tarkastelin, mitä maiden välisiä vastakohtia teksteistä on havaittavissa. Nämä eroavaisuudet ilmentävät sitä, mitä kulttuurisesti merkittäviä erontekoa kirjeenvaihtajat pitävät yllä, eli miten he näkevät Kiinan ja Suomen eroavan toisistaan. Tällä tavoin suomalaisen kirjeenvaihtajan kansallinen identiteetti heijastuu artikkeleihin. Löytääkseni eroavaisuudet sovelsin tutkimusmenetelmänä Lévi-Straussin binaarista erontekoa. Kolmanneksi tarkastelin vielä erikseen tuloksia suomalaisen kansallisen identiteetin näkökulmasta soveltaen tutkimuksen teoriaa. Näin sain tietää, mitä Kiinan representaatiot kertovat suomalaisuudesta.

Tutkimusaineisto koostui yhteensä kolmestakymmenestä Aasian-kirjeenvaihtajan Kiinaa käsittelevistä verkkoartikkeleista. Näistä 15 oli Ylen verkkosivuilta ja toiset 15 Helsingin Sanomien verkkosivuilta. Valitsin kyseisen aineiston, koska sekä Yle että Helsingin Sanomat tuottavat suosittua uutissisältöä internetissä ja molemmilla on Kiinassa omat ulkomaankirjeenvaihtajansa, jotka kirjottavat säännöllisesti Kiinaa käsitteleviä artikkeleita.

Diskurssitutkimukseni perustui sosiaalisen konstruktionismin teoriaan, jossa uskotaan kielenkäytön ja sen sisältävien merkitysten ja arvojen rakentavan ympäröivää maailmaa, ilmiöitä ja sitä, miten maailmaa hahmotetaan (Fischer 2003: 124; Pälli 2003: 11). Eli se, miten esimerkiksi tässä tapauksessa Kiinaa representoidaan vaikuttaa meidän käsityksiimme Kiinasta mutta myös maailmasta ja siitä, miten itse sovimme maailmaan. Kuten Hall (2013b: 224) sanoi, kollektiivisen identiteetin muodostumiselle ja ylläpidolle on

tärkeää määritellä, miten *me* eroamme *toisista*. Esimerkiksi länsimaille erottautuminen itämaista on ollut oleellista länsimaisen identiteetin rakentamisessa. Medialla taas on osansa kansallisen identiteetin vahvistamisessa. Eli se myös se, miten Kiinaa representoidaan, vaikuttaa myös siihen, minkälaisena me suomalaiset näemme itsemme ja valtiomme. Perehtyäkseni tähän erontekoon sovelsin tutkimuksessani Lévi-Straussin binaarista erottelua. Hän käytti erottelua binaarisiin vastakohtapareihin tutkiessaan myyttejä, sillä hän uskoi näiden vastakohtaparien kertovan kulttuurin kannalta tärkeistä eronteoisista.

Analyysini perusteella suomalaiset kirjeenvaihtajat representoivat Kiinaa kriittisesti ja erilaisena kuin Suomi. Erilaisuus korostui Kiinaa kuvaavissa diskursseissa, minkä lisäksi löysin artikkeleista runsaasti vastakohtapareja Suomen ja Kiinan väliltä. Kiinaa kuvattiin toisena, suurvaltana, demokratian vastaisena, ongelmaisena, kontrolloivana, kollektivistisena, modernina sekä salaperäisenä. Yleisimmät vastakohtaparit olivat: sananvapaus/sensuuri, pieni maa/suurvalta, demokratia/yksipuoluejärjestelmä, puhdas ilma/saasteet, avoin/peittelevä, järjellinen/järjetön ja yksilön vapaus/valvonta. Suomalaisuus taas rakentui teksteissä erontekona Kiinaan ja tuomalla esiin suomalaisia arvoja ja ominaisuuksia. Suomeen ja suomalaiseen kansalliseen identiteettiin yhdistettiin erityispiirteitä, kuten sananvapauden ja demokratian kunnioitus, alamaisuus, rehellisyys, rauhallisuus, suoraviivaisuus, luotettavuus, tasa-arvo, vapaus ja horisontaalinen individualismi. Näitä arvoja ja ominaisuuksia tuotiin esille myös suomalaisen kansallisen identiteetin sekä länsimaisen identiteetin teoriassa, joten kirjeenvaihtajat ylläpitivät artikkeleissaan suomalaisia ja länsimaisia arvoja ja ominaisuuksia.

Toiseusdiskurssissa Kiinaa kuvattiin suomalaisesta näkökulmasta katsoen toisena, eli suomalaisen ja kiinalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin eroja korostettiin. Tässä tuotiin esille, kuinka kirjeenvaihtajat asettivat kulttuurisia rajoja meidän suomalaisten ja heidän kiinalaisten välille (Cao 2011: 6). Näissä artikkeleissa ilmennettiin Tarastin (1996: 190) ja Ollilan (1998: 128) mukaisesti, kuinka ulkomaille, suomalaisen yhteisönsä ulkopuolelle matkustaneet kirjeenvaihtajat kiinnittivät huomiota niihin asioihin, jotka erosivat omasta kulttuuristaan ja kirjoittivat kokemuksistaan näiden eri kulttuurien arvomallien eroista ja siitä, kuinka nämä mallit toimivat yhdessä. Kirjeenvaihtajille suomalaiset ta-

vat, arvot ja asenteet ovat heidän käsityksensä normaalista, joten he kiinnittävät Kiinassa huomiota asioihin, jotka poikkeavat tästä normaalista. Toiseuden diskurssi vahvistaa suomalaisten kansallista identiteettiä muun muassa tekemällä eroa toisiin: minkälaisia me olemme ja miten he eroavat meistä, mutta se voi myös vieraannuttaa suomalaisia Kiinasta, mikä taas on lukijoiden tulkinnoista kiinni. Vieraannuttamista voi yrittää ehkäistä syventymällä eroavaisuuksien syihin ja taustoihin, jotta lukija ymmärtäisi, ettei toisen erilaisuus ole aina negatiivinen asia. Esimerkiksi kuntosalikulttuuria sekä lasten koulutusta käsittelevissä artikkeleissa eroavaisuuksien käsittely jäi kirjeenvaihtajien henkilökohtaisten havaintojen tasolle, eikä eroavaisuuksien syitä eritelty. Tämä lisää suomalaisen lukijan tietoa Kiinan erilaisuudesta, mutta se ei juurikaan lisää ymmärrystä. Sen sijaan pintapuoleinen representointi voi vahvistaa stereotyyppioita, kuten vaatava ja ankara kiinalaisäiti tai hento, posliininukkemainen kiinalaisnainen. Stereotyyppien kautta ihmiset taas vahvistavat tunnettaan omasta ”normaaliudesta” ja erottavat ”normaalista” yhteisöstään heidät eli toiset (Hall 2013b: 248). Eli representoidessaan Kiinaa tai kiinalaisia stereotyyppisesti kirjeenvaihtajat vahvistavat tunnetta siitä, että suomalaiset tavat ovat normaaleja ja kiinalaiset tästä normaalista poikkeavia.

Toisaalta kirjeenvaihtajat toivat myös esille tietoisuutensa omasta toiseudestaan, eli, että Suomi tai he suomalaisina ovat myös Kiinalle toinen. Tässä näkyy, kuinka toiseus on nykyään laajalti tiedostettu ja tutkittu käsite, joka otetaan huomioon eri asioiden representaatioissa (Tythacott 2003: 11). Siinä, missä suomalaiset voivat heijastaa Kiinaan omia pelkojaan tai toiveita, voisivat myös kiinalaiset tehdä samoin Suomelle. Yhtenä esimerkkinä tästä toimii kollektivistisen ja individualistisen kulttuurin eroavaisuudet perheen läheisyydessä. Kiinassa aikuiset lapset pitävät huolta vanhemmistaan ja usein myös asuvat yhdessä. Vanhempien huolenpidosta säädetään laissakin. Suomessa taas aikuiset lapset elävät vanhempiensa kanssa erillistä elämää, vaikka kokisivatkin olevansa melko läheisiä. Suomessa vanhuksen on yleistä muuttaa vanhainkotiin, mutta Kiinassa se nähdään häpeällisenä. Tässä näemme, että toiseus on molemminpuolista. Oman toiseutensa tiedostaminen johtuu myös siitä, kuinka ihminen tulee entistä tietoisemmaksi omasta kansallisesta identiteetistään ollessaan ulkomailla (Tarasti 1996: 190). Ihminen tuntee olevansa erilainen kuin muut itselleen vieraassa ympäristössä. Tunne lähtee itsestä, mutta se voi vahvistua tai heikentyä muiden reaktioiden mukaan. Esimerkiksi

Ylen kirjeenvaihtaja tunsi olonsa hyvin ulkopuoliseksi kuntoillessaan kuntosalilla, sillä hän koki muiden naureskelevan ja ihmettelevän hänen erilaisuuttaan. Tässä kirjeenvaihtajan toiseus korostui, mutta samalla kiinalaisten käytäntöjen ja kiinalaisten odotukset naisena olemisen toiseudesta korostuivat kirjeenvaihtajalle.

Suurvaltadiskurssissa Kiinaa korostettiin suurvaltana. Näissä jutuissa painotettiin Kiinan diplomaattista valtaa, kansainvälisen kaupankäynnin ja suurtuotannon mittaluokkaa ja suurvalta-asemansa suomaan vallankäyttöä. Artikkeleissa yhdistyi siis Kiinan kuvaaminen vallankäytön ja kansainvälisesti tärkeän aseman kautta. Tässä tulee myös esille se, kuinka Kiinan kehitys on muuttanut sen representaatiota länsimaissa ja erityisesti Kiinan taloudellisia asioita uutisoidaan monipuolisesti (Yan & Santos 2009: 311; Cao 2011: 13; Boden 2016). Kiina nähdään vertaisena yhteistyökumppanina tai vastuksena tai tässä tapauksessa Suomelle jopa ylivertaisena yhteistyökumppanina ja vastuksena. Nimittäin suurvaltadiskurssissa näkyy Kivikurunkin (2000: 24) mainitsema Suomen alamaisuuden tunne eli tietynlainen nöyryys. Kiinan kuvaaminen etäisenä suurvaltana vahvistaa käsitystä pienestä Suomesta. Tämä tuli esille myös binaarisessa eronteossa, jossa vastakohtapari pieni maa/suurvalta esiintyi viidessä artikkelissa. Kirjeenvaihtajat tunnustavat Kiinan kansainvälisen politiikan ja kaupankäynnin valta-aseman ja tiedostavat, miten pienen Suomen asema vertautuu siihen. Näin ollen he pitävät yllä tätä valtarakennetta, jossa Suomi on altavastaaaja ja suurvalta Kiinalla on todellinen valta.

Kirjeenvaihtajien artikkeleissa näkyi länsimaiset arvot, kuten demokratian arvostus. He heijastivat näitä arvoja Kiinaan representoidessaan maata demokratian vastaisena, mikä näkyi esimerkiksi kirjeenvaihtajien kritiikkinä Kiinan poliittista järjestelmää kohden ja kuvailuna maan sisäisen vastustuksen vaientamisesta. Länsimaat, kuten Suomi, pitävät demokratiaa ja sananvapautta tärkeänä, mikä heijastuu myös länsimaiseen uutisointiin (Boden 2016: 127). Länsimaat uutisoivat kriittisesti asioista, jotka ovat demokratian vastaisia, kuten vallan keskittäminen ja poliittisen vastustuksen vaientaminen, mikä näkyi myös kirjeenvaihtajien artikkeleissa. Tässä diskurssissa tulee esille Bodenin (2016: 124) mainitsema lännen näkemys siitä, että länsimainen järjestelmä on muille tavoiteltava esikuva, joten Kiinan pitäytyminen omassa järjestelmässään nähdään ongelmallisena ja demokratian vastaisena. **Demokratia**/yksipuoluejärjestelmä-

vastakohtapari tuli esille myös binaarisessa erottelussa viidessä artikkelissa, jossa demokratia nähtiin tavoiteltavana asiana ja yksipuoluejärjestelmä ongelmallisena. Kiinan poliittinen järjestelmä nähtiin jopa regressiivisenä ja demokratiaa pilkkaavana (*parodioidaan* demokratiaa), mikä ilmentää sekä länsimaiden toiveita Kiinan muuttumisesta länsimaiden tapaiseksi että länsimaiden ”ylempiarvoista” tapaa representoida muuta maailmaa taantumuksellisempänä (Sim 2001: 217–218; Cao 2011: 6; Boden 2016: 124).

Ongelmaisuusdiskurssissa Kiinaa kuvattiin ongelmaisena saasteiden, väestön ikääntymisen ja maaseudun köyhyyden kautta. Köyhyyden ja ilmansaasteiden kaltaisten ongelmien korostaminen etäännyttää Kiinaa kehittyneen yhteiskunnan mielikuvasta, erityisesti pohjoismaisen hyvinvointivaltion lukijoiden näkökulmasta. Tämä ylläpitää ajatusta, että länsi on kehittynyt ja muu maailma kehittymätön (Cao 2011: 6). Kiinan ikääntymisongelmasta kirjoittaessaan kirjeenvaihtaja taas tuo esille myös Suomen väestön ikääntymisen, mutta tekstistä käy ilmi, että Suomen tilanne on tällä hetkellä parempi ja eläkejärjestelmä toimivampi kuin Kiinassa. Eli meillä on samoja ongelmia, mutta *me* olemme tässä ongelmanratkaisussa *heitä* edellä. Kiinan ongelmista saaste näyttäytyi myös binaarisissa vastakohtapareissa. Puhdas ilma/saasteet -vastakohtapari esiintyi viidessä artikkelissa. Näissä korostui, kuinka huono ilmanlaatu Kiinassa on ja kuinka vierasta se on Suomen puhtaaseen ilmaan ja siniseen taivaaseen tottuneille kirjeenvaihtajille. Kiinan ilmansaasteet ovat aihe, josta on uutisoitu niin paljon, että se on ikään kuin kiinnitetty osaksi Kiinaa, eli sen voi nähdä stereotyyppisenä ominaisuutena Kiinalle.

Kontrollidiskurssissa painotettiin Kiinan valtion valvontaa, vallankäyttöä, sensuuria ja pyrkimystä vaikuttaa muiden käyttäytymiseen. Artikkeleissa näkyi eurooppalaiset arvot ihmisoikeuksista ja vapaudesta, ja Kiinaan heijastettiin pelko näiden menetyksestä. Kirjeenvaihtaja vertasi Kiinassa tapahtuvaa ja suunniteltavaa valvontaa tieteisromaniin: se tuntui epätodelliselta eli kaukaiselta ajatukselta suomalaiselle. Kiinaa kontrolloivana kuvaavissa artikkeleissa tuotiin esille myös Kiinan harjoittama median sensuuri. Sensuuri on Kiinan hallitukselle tapa hallita ja valvoa lähinnä omaa väestöään ja maan sisällä leviävää informaatiota, mutta Kiina voi pyrkiä kontrolloimaan myös ulkomaita sensuurin avulla, kuten Ylen kirjeenvaihtajan pandoja koskevassa artikkelissa ilmaistiin. Kuten sanoin aiemmin saasteista, myös sensuuri on yleinen aihe Kiinaa käsiteltäessä

eurooppalaisessa mediassa ja se on kiinnitetty eurooppalaisen mielikuvaan Kiinasta. Riskinä tässä onkin, että sensuurin pintapuolinen käsittely vahvistaa vääristynyttä stereotyyppiä tiedolta ja tapahtumilta pimennossa olevista kiinalaisista (Boden 2016: 128). Kriittinen näkökulma Kiinan kontrolliin on kuitenkin ulkomaankirjeenvaihtajille myös yksi tärkeimmistä tehtävistä, sillä paikallisessa mediassa asioita käsitellään vain viranomaisten hyväksymästä näkökulmasta käsin (French 2014: 43; Boden 2016: 128). Esimerkiksi uutisoidessaan tunnistusteknologian kehittamisestä kirjeenvaihtajat voivat kuvata Kiinaa kontrolloivana ulkomaalaiselle yleisölleen, mutta kun kiinalainen media uutisoi samasta aiheesta, Kiinaa kuvataan turvallisena.

Sensuuri näkyi vahvasti myös binaarisissa vastakohtapareissa, sillä vastakohtapari sananvapaus/sensuuri esiintyi kymmenessä artikkelissa. Tämän lisäksi kolmessa artikkelissa esiintyi vastakohtapari yksilön vapaus/valvonta, joka liittyy myös Kiinan kuvaamiseen kontrolloivana. Sananvapaus sekä yksilön vapaus ovat länsimaisia arvoja, jotka yhdistetään myös individualismiin. Kollektivistisiin maihin, kuten Kiinaan yhdistetään taas usein negatiivisia ilmiöitä, kuten sensuurin kaltaiset ihmisoikeusongelmat. (Herdin 2012: 606; Boden 2016: 127) Kirjeenvaihtajat eivät kuitenkaan käsitelleet Kiinan kollektivistisuutta suoraan negatiivisena asiana, vaan he yhdistivät siihen positiivisia ominaisuuksia, kuten toisten huomioiminen ja ymmärrys. Kollektivistisuusdiskurssi näkyi artikkeleissa yhteisön ja läheisten merkityksen korostamisena kiinalaisessa yhteiskunnassa. Kirjeenvaihtajien artikkeleissa tulee myös ilmi, kuinka kiinalaiset eivät mielellään ilmaise suoraan vihamielisyyttä tai erimielisyyttä, vaan hyväksyvät toisten virheet tai paheksuvat niitä hiljaa. Tämä pitää yllä harmoniaa, joka on kiinalaisille tärkeä asia (Herdin 2012: 609).

Modernisuusdiskurssissa painotettiin nopeaa kehitystä ja edistyksellisyyttä lähinnä teknologian kautta. Tässä Kiinaa kuvattiin vastoin muun muassa Caon (2011: 6) mainitsemaa länsimaista tapaa representoida muuta maailmaa länsimaita alkukantaisempana. Artikkelista on havaittavissa, kuinka Kiinaa ei enää representoida eksoottisena perinteiden ja alkukantaisuuden kautta, vaan Kiinan kehitys on tuonut sitä lähemmäs länsimaita monipuolistanut uutisointia maasta (Boden 2016: 124). Modernisuudesta huolimatta kirjeenvaihtaja tuo kuitenkin esille, että Kiina on kehittynyt jopa liian nopeasti, koska

perusasioiden toimivuus on unohtunut uudistuksiin keskittymisen takia. Näin ollen hän näkee Suomen hitaamman kehityksen parempana, mikä taas ilmentää Caon (2011: 14) esittämää eurooppalaista tapaa heijastaa Kiinaan halut ja pelot: Kiinan suurkaupungit ovat modernisuudeltaan vaikuttavampia kuin Suomi, mutta liian nopean kehityksen huolimattomuutta kannattaa varoa.

Kiinaa kuvattiin myös salaperäisenä. Salaperäisyyttä tuotiin esille virallisten tahojen peittelyn ja vaikenemisen kautta sekä muiden spekulatioiden ja huhujen avulla. Tämän kaltaiset mysteerit kiehtovat ihmisiä. Ne toimivat eksotiikan tavoin niin, että tiedon rajallisuutta täydennetään mielikuvilla (Ridanpää 2007: 910). Kiinaa salaperäisenä kuvaavassa artikkelissa tuotiin esille myös kiinalaisia perinteitä sekä vanhanaikaisuutta. Eksootiset perinteet ja alkukantaisuus taas ovat ominaisuuksia, jotka länsimaat ovat yhdistäneet itämaihin eli oriettiin (Yan & Santos 2009: 307; Cao 2011: 6). Yksi salaperäisyyttä korostava osa oli peittely. Avoin/peittelevä-vastakohtapari tuli taas esille myös viidessä artikkelissa. Kiinan valtion peittely ilmeni muun muassa vaikenemisena, vaientamisena ja oikean tiedon peittämisenä epäselvillä tiedotteilla. Tässä voimme huomoida, kuinka näkyminen on sidoksissa valtaan ja tietoon. Perustamme tietoaamme siihen, mitä olemme nähneet ja näemme sitä, mitä meidän annetaan nähdä. (Lindchi 2013: 167) Tiedon peittely on siis Kiinan hallitukselle yksi tapa hallita paitsi kansaansa myös tiedon kulkua maan sisällä sekä maan ulkopuolelle. Se, mitä ei tiedä, ei vahingoita tai häiritse. Kuitenkin peittelyn paljastaminen länsimaisessa mediassa tuottaa myös merkityksiä ja on vallan käyttöä. Tämä näkyy esimerkiksi avoin/peittelevä-vastakohtaparissa, jossa Suomeen yhdistetään avoimuus ja Kiina nähdään peittelevänä eli kuin heillä olisi jotain salattavaa, mikä taas lisää epäluotettavuutta. Avoin yhteiskunta on luotettava ja peittelevä yhteiskunta on epäluotettava.

Vastakohtapareista järjellinen/järjetön esiintyi neljässä artikkelissa. Näissä jutuissa elämää Kiinassa kuvattiin epätodellisenä ja joitain asioita suorastaan järjettöminä. Järjetömyys on liitetty myös länsimaiseen käsitykseen orientaalisuudesta (Brodsky: 2015: 265). Tämänkaltaisten negatiivisten käsitteiden yhdistäminen toiseen ja vielä orienttiin vahvistaa länsimaan omaa positiivista käsitystä itsestään järkevänä (Yin 2005: 157, 170).

Johdannossa sanoin, että kirjeenvaihtajilla on erinomainen mahdollisuus tuoda esille kohdemaansa monimuotoisuus kotimaansa lukijakunnalle. Se näkyi osittain myös aineistossa. Artikkelit olivat pitkiä ja moni niistä sisälsi pintaa syvempää journalismia eli tapahtumia taustoitettiin. Tästä johtuen en löytänyt paljon fantasioita tai kuvitelmia ilmentävää eksoottisuutta kirjeenvaihtajien teksteistä. Stereotyyppistä kuvausta sen sijaan löytyi osittain. Esimerkiksi HS:n kirjeenvaihtajan kiinalaislasten vaativaa kasvatusta käsittelevässä artikkelissa tuotiin esille stereotypia ankarista kiinalaisvanhemmista. Samalla taustoitettiin toista stereotypiaa, eli kiinalaisten ylisuorittamista ja ahkeruutta. Myös Ylen kirjeenvaihtaja toi esille kiinalaista stereotypiaa, kun hän kertoi kuntosalikokemustensa kautta hennoista kiinalaisnaisista ja seksistisistä kiinalaismiehistä. Näiden lisäksi voidaan esimerkiksi sensuurin ja saasteiden toistuva yhdistäminen Kiinaan nähdä kyseisten stereotyyppien vahvistamisena. Kuten Boden (2016: 128) sanoi, eurooppalaiset eivät täysin ymmärrä Kiinan järjestelmää viestinnän suhteen, joten sensuurin pintapuolinen käsittely vahvistaa vääristynyttä stereotypiaa, että kiinalaiset eivät saisi tietoa asioista. Stereotyyppit saavat ihmisen vahvistamaan tunnettaan omasta ”normaaliudesta” ja erottavat ”normaalista” yhteisöstään heidät eli toiset (Hall 2013b: 248). Tätä vasten näen, että kirjeenvaihtajat toivat esille esimerkiksi kiinalaisvanhempien ankaruuden tai Kiinan sensuurin, jotta he vahvistaisivat tunnetta suomalaisvanhempien kasvatusmetodien normaaliudesta ja suomalaisen yhteiskunnan sananvapauden ihanteellisesta mallista.

Media vaikuttaa kansallisen identiteetin muovaantumiseen kertomalla asioita tietyllä tapaa ja tietyn arvopohjan mukaisesti. Se siis representoi ympäröivää maailmaa, kuten meitä ja toista, ja näyttää eri keinoin sekä toistaen, mitä kunnan kansalaisuus on ja mitä se ei ole. (Kivikuru 2000: 22, 28–29; Valtonen 2000: 61) Ulkomaita käsittelevät kerrokselliset tekstit, kuten ulkomaankirjeenvaihtajien artikkelit, joissa ihminen kohtaa vieraan kulttuurin ja ympäristön, tuottavat representaation kautta merkityksiä toisesta ja rakentavat samalla omaa kansallista identiteettiä (Rudaityté 2014: 1–2). Tähän kiinnitin huomiota myös tutkimuksessani. Kirjeenvaihtajien kielenkäyttötavat Kiinaa kuvatessa ja Suomen ja Kiinan väliset vastakohtaparit toivat ilmi tiettyjä suomalaisuuteen kuuluvia arvoja sekä ominaisuuksia. Tällä tavoin artikkelit rakensivat myös suomalaista kan-

sallista identiteettiä. Esimerkiksi sensuurin toistuva kritisoiminen artikkeleissa vahvistaa suomalaisten lukijoiden tunnetta siitä, että sananvapaus on meille yhteisönä tärkeä. Sananvapauden lisäksi esille tuotiin muun muassa demokratian kunnioitusta kritisoimalla Kiinan yksipuoluejärjestelmää sekä Suomen alamaisuuden tunnetta korostamalla Kiinan valtaa. Artikkeleissa oli huomattavissa teoriassakin esiin tullutta näkemystä, että itämailla on tärkeä rooli länsimaisen identiteetin rakentumisessa, sillä länsi heijastaa itään omaa arvomaailmaansa. Tätä tekivät myös kirjeenvaihtajat, mikä näkyi suomalaisuuteen yhdistettyjen arvojen esiin tuomisena ja niiden kautta esimerkiksi Kiinan tapojen kritisoimisena.

Kuten teoriassa tuli ilmi, myös suomalaisten kirjeenvaihtajien artikkeleissa Kiinan representaatioihin heijastuivat eurooppalaiset arvot, kuten demokratia ja ihmisoikeudet (esimerkiksi sananvapaus). Tässä yhdistyy myös ajatus siitä, että ihminen tulee entistä tietoisemmaksi kansallisesta identiteetistään ja oppimastaan arvomallista matkustaessaan ulkomaille vieraaseen ympäristöön. Tällöin hän kiinnittää ensisijaisesti huomiota asioihin, jotka eroavat oman yhteisönsä kulttuurista ja periaatteista. (Tarasti 1996: 190, 223; Ollila 1998: 128) Löysinkin näitä eroavaisuuksia runsaasti kirjeenvaihtajien artikkeleista.

Tutkimukseni painotti siis pitkälti Kiinan ja Suomen välisiä eroavaisuuksia, joita kirjeenvaihtajat toivat esille verkkoartikkeleissaan. Maailma on kuitenkin muuttunut kansainvälisemmäksi, maidenvälistä yhteistyötä tehdään entistä enemmän ja ihmisillä on tuttavuuksia ympäri maailmaa, joten yksinkertainen erottelu *meihin* ja *heihin* kansallisuuteen yhdistettävien ominaisuuksien perusteella ei ole enää selvä. Eroavaisuuksien lisäksi olisikin siis kiinnostavaa tarkastella, jos, niin miten ulkomaankirjeenvaihtajat tai ulkomaanuutistoimittajat lisäävät maidenvälistä yhteenkuuluvuudentunnetta artikkeleissaan.

LÄHTEET

- Alitolppa-Niitamo, Anne, Stina Fågel & Minna Säävälä (2013). *Olemme jo muuttaneet ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä*. Helsinki: Väestöliitto.
- Anderson, Benedict (1983). *Imagined communities. Reflections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.
- Anttila, Jorma (1993). Käsitteet suomalaisuudesta. Traditionaalisuus ja modernisuus. Teoksessa: Teppo Korhonen (toim.). *Mitä on suomalaisuus?* Helsinki: Suomen antropologinen seura. 108–134.
- Anttila, Jorma (2007). *Kansallinen identiteetti ja suomalaiseksi samastuminen*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Archetti, Cristina (2012). Which future for foreign correspondence? London foreign correspondents in the age of global media. *Journalism Studies* 13: 5–6, 847–856.
- Archetti, Cristina (2014). Journalism and the City. *Journalism Studies* 15:5, 586–595.
- Badcock, C. R. (1975). *Lévi-Strauss. Structuralism and sociological theory*. London: Hutchinson & Co.
- Berger, Peter & Thomas Luckmann (1994/1966). *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. (The social construction of reality, kääntänyt Vesa Raiskila)*. Helsinki: Gaudeamus.
- Billig, Michael (1995). *Banal nationalism*. Lontoo/Thousand Oaks, California/New Delhi: SAGE Publications.
- Boden, Jeanne (2016). Mass media. Playground of stereotyping. *The International Communication Gazette* 78: 1–2, 121–136.
- Bolshakova, Anastasia (2016). Russia as the other. Corpus investigation of Olympic host construction in The New York Times. *Journal of Language and Politics* 15: 4, 446–467.
- Bossone, Andrew (2014). The thankless work of a 'fixer'. *Columbia Journalism Review* 52: 7, 24–25.
- Brander, Janica (2012). *Kaksi kuvaa Kiinasta. Tutkimus Helsingin Sanomien lehtijuttujen ja Suomen Kiinan suurlähetystön verkkosivujen välittämästä Kiina-kuvasta*. Tiedotusopin pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Saatavilla:

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/84098/gradu06316.pdf?sequence=1>

- Brodsky, Joyce (2015). Reorientalism and globalisation. Transnational artists from India and representations of the 'other'. *Visual Studies* 30: 3, 264–279.
- Cao, Qing (2011). Narrative as Discourse. Toward an Analytical Model for the Study of Western Representation of the 'Other'. *China Media Research*. 7: 2, 6–16.
- Cheng, Daisy Xiaoxuan & Francis L. F. Lee (2014). Journalist source relations. The case of Taiwan correspondents in China. *Journalism Studies* 16: 6, 850–867.
- Dijk, Teun A. van (2011). Discourse studies and hermeneutics. *Discourse Studies* 13: 5, 609–621.
- Dunham, Jennifer, Bret Nelson & Elen Aghekyan (2015). *Freedom of the press 2015. Harsh laws and violence drive global decline* [online]. [Lainattu 29.2.2016]. Saatavilla:
https://freedomhouse.org/sites/default/files/FreedomofthePress_2015_FINAL.pdf
- Fairclough, Norman (2000). Discourse, social theory, and social research. The Discourse of welfare reform. *Journal of Sociolinguistics* 4: 2, 163–195.
- Fischer, Frank (2003). *Reframing public policy. Discursive politics and deliberative practices*. New York: Oxford University Press.
- Foster, Hal (1985). The "Primitive" Unconscious of Modern Art. *October* 34. 45–70.
- Fox, Robert (1992): East of Said. Teoksessa: Michael Sprinker (toim.). *Edward Said: A critical reader*. Oxford: Blackwell. 144–156.
- French, Howard W. (2014). Bloomberg's folly. *Columbia Journalism Review* 52: 7, 43–47.
- Fuchs, Barbara (2009): *Exotic Nation. Maurophilia and the Construction of Early Modern Spain*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Galtung, Johan (1999). State, capital, and the civil society. A problem of communication. Teoksessa: Richard G. Vincent, Kaarle Nordenstreng & Michael Traber (toim.). *Towards equity in global communication*. Cresskill New Jersey: Hampton Press. 3–21.
- Hall, Stuart (1999). *Identiteetti*. (Identity, kääntänyt Mikko Lehtonen ja Juha Herkman). Tampere: Vastapaino.

- Hall, Stuart (2013a). The work of representation. Teoksessa: Hall, Stuart, Jessica Evans & Sean Nixon (toim.). *Representation*, 2. painos. Thousand Oaks: The Open University, Sage Publications. 1–47.
- Hall, Stuart (2013b): The Spectacle of the 'Other' Teoksessa: Hall, Stuart, Jessica Evans & Sean Nixon (toim.). *Representation*, 2. painos. Thousand Oaks: The Open University, Sage Publications. 215–271.
- Halliday, Michael A. K. (1984). *Language as social semiotic. The social interpretation of language and meaning*. 3. painos. London: Arnold.
- Hamilton, John Maxwell (2009). In the foothills of change. Foreign coverage seems doomed, but it's only just begun. *Columbia Journalism Review* 47: 6, 50–54.
- Hamilton, John Maxwell & Eric Jenner (2004). Redefining Foreign Correspondence. *Journalism* 5: 3, 301–321.
- Hammer, Joshua (2014). Being There. *Nieman Reports* 68: 4, 20–29.
- Hansen, Suzy (2012). The Istanbul Art-Boom Bubble. *The New York Times Magazine*, 23.2.2012, 40–45.
- Hassinen, Heta (2015). *Muurin edessä. Journalistin vapaus suomalaisten Kiinan-kirjeenvaihtajien kokemana*. Tiedotusopin pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Saatavilla:
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/97108/GRADU-1432129011b.pdf?sequence=1>
- Herdin, Thomas (2012). Deconstructing typologies. Overcoming the limitations of the binary opposition paradigm. *The International Communication Gazette* 74: 7 603–618.
- Kansallinen mediatutkimus (2018). *KMT 2017 lukijamäärät ja kokonaistavoittavuus*. Helsinki.
- Kaphle, Anup (2015). The foreign desk in transition. A hybrid approach to reporting from there and here. *Columbia Journalism Review* 53: 6, 37–40.
- Kaunismaa, Pekka (1997). Keitä me olemme? Kollektiivisen identiteetin käsitteellisistä lähtökohdista. *Sosiologia* 34: 3, 220–230.
- Kettunen, Pauli (1987). Vuoden 1906 Suomi, vuoden 1917 Suomi, nyky-Suomi. Teoksessa: Risto Alapuro, Ilkka Liikanen, Kerstin Smeds & Henrik Stenius (toim.). *Kansa Liikkeessä*. Helsinki: Kirjayhtymä. 284–287.

- Kivikuru, Ullamaija (2000). Kanssalaisten yhteisyys ja "he". Teoksessa: Helena Tapper (toim.). *Me median maisemissa. Reflektioita identiteettiin ja mediaan*. Helsinki: Yliopistopaino. 11–50.
- Kunelius, Risto (2009). *Viestinnän vallassa. Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin*. 5. painos. Helsinki: WSOY pro Oy.
- Laki Yleisradio Oy:stä 22.12.1993/1380.
- Lévi-Strauss, Claude (1955). The structural study of myth. *The journal of American folklore* 68: 270, 428–444.
- Lévi-Strauss, Claude (1963). *Structural Anthropology*. (*Anthropologie structurale*, kääntänyt Claire Jakobson & Brooke Grundfest Schoepf). New York: Basic Books Inc.
- Lindchi, Henrietta (2013). The Poetics and the politics of exhibiting other cultures. Teoksessa: Hall, Stuart, Jessica Evans & Sean Nixon (toim.). *Representation*, 2. painos. Thousand Oaks: The Open University, Sage Publications. 120–191.
- Livingston, Steven & Gregory Asmolov (2010). Networks and the future of foreign affairs reporting. *Journalism Studies* 11: 5, 745–760.
- Maaailmanpankki (2016). *Gross domestic product 2015*. Saatavilla: <http://databank.worldbank.org/data/download/GDP.pdf>
- Marx, Karl (1852). The Eighteenth Brumaire of Louis Bonaparte. (Der 18te Brumaire des Louis Napoleon, kääntänyt Saul K. Padover). *Die Revolution* no. 1. New York.
- Minkov, Michael & Geert Hofstede (2013). Clustering of 316 European Regions on Measures of Values. Do Europe's Countries Have National Cultures. *Cross-Cultural Research* 48: 2, 144–176.
- Newman, Levy & Kleis Nielsen (2015). *Reuters institute digital news report 2015. Tracking the future of news*. Oxford: Oxford University Press. Saatavilla: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Reuters%20Institute%20Digital%20News%20Report%202015_Full%20Report.pdf
- Nishimura, Shoji, Anne Nevgi & Seppo Tella (2008). Communication Style and Cultural Features in High/Low Context Communication Cultures. A Case Study of Finland, Japan and India. Teoksessa: Arto Kallioniemi (toim.). *Uudistuva ja kehittyvä ainedidaktiikka. Ainedidaktinen symposiumi 8.2.2008 Helsingissä*. Helsinki: Helsingin yliopisto. 783-796.

- Paul, Lissa (2007). Feminist criticism. From sex-role stereotyping to subjectivity. Teoksessa: Peter Hunt (toim.). *International companion encyclopedia of children's literature*. London: Routledge. 186–200.
- Paul, Newly (2013). Foreign correspondence in the digital age. An analysis of India ink- The New York Times' India-specific blog. *Global Media Journal* 12: 23, 1–20.
- Pietikäinen, Sari & Anne Mäntynen (2009). *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Pälli, Pekka (2003). *Ihmisryhmä diskurssissa ja diskurssina*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Rantanen, Teemu & Timo Toikko (2014). Entrepreneurship, social welfare and cultural values. Young people's social attitudes in Finland. *Advances in Business-Related Scientific Research Journal* 5: 1, 13–23.
- Reynolds, James (2010). Correspondents. They come in different shapes and sizes. *Nieman Reports* 64: 3, 8–11.
- Ridanpää, Juha (2007). Laughing at northernness: postcolonialism and metafictional irony in the imaginative geography. *Social & Cultural Geography* 8: 6, 907–928.
- Ridanpää, Juha (2016). Singing acts from the deep North. Critical perspectives on northern exotics, contemporary ethnic music and language preservation in Sámi communities, *Journal for Cultural Research* 20:1, 17–30.
- Rudaityté, Regina (2014). Between the west and the east. Identity in Lithuanian travel writing. Teoksessa: Benjamin Colbert & Jan Borm (toim.). *Foreign Correspondence*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing. 1–18.
- Said, Edward W. (1978). *Orientalism*. London & Henley: Routledge & Kegan Paul.
- Sanoma (2018). Sanoma on kuluttajamedian ja oppimisen edelläkävijä. [Lainattu 2.4.2018]. Saatavilla: <https://sanoma.com/fi/tietoa-meista/liiketoiminta/>
- Saukkonen, Pasi (1999). *Suomi, Alankomaat ja kansallisvaltion identiteettipoliittikka. Tutkimus kansallisen identiteetin poliittisuudesta, empiirinen sovellutus suomalaisiin ja hollantilaisiin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Schiller, Bill (2010). Even in digital age, 'being there' still matters in foreign reporting. *Nieman Reports* 64: 3, 6–7.
- Schlesinger, Philip (1997). Wishful thinking. Cultural politics, media, and collective identities in Europe. Teoksessa: Annabelle Sreberny-Mohammadi, Dwayne Winseck, Jim McKenna & Oliver Boyd-Barret (toim.). *Media in global context. A reader*. London/New York/Sydney/Auckland: Arnold. 6–17.

- Sim, Stuart (2001). *The Routledge companion to postmodernism*. Lontoo & New York: Routledge.
- Song, Yunya & Chin-Chuan Lee (2015). The strategic ritual of irony. Post-tiananmen China as seen through the ‘personalized journalism’ of elite US correspondents. *Media, Culture & Society* 37: 8, 1176–1192.
- Takayama, Keita (2008). Beyond Orientalism in comparative education. Challenging the binary opposition between Japanese and American education. *Asia Pacific Journal of Education* 28: 1, 19–34.
- Talvitie, Eveliina (2013). *Keitäs tyttö kahvia. Naisia politiikan portailla*. Helsinki: WSOY.
- Tarasti, Eero (1996). *Johdatusta semiotikkaan. Esseitä taiteen ja kulttuurin merkkijärjestelmistä*. 3. painos. Helsinki: Oy Gaudeamus Ab, Priima-Offset Ky.
- Taussi, Sari (2015). Kiinan nettisensuuri riipii monia, mutta siitä ei uskalleta puhua. Yle 7.2.2015. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-7789114>
- Topelius, Zachris (1981/1875). *Maamme kirja. (Boken om vårt land, kääntänyt Paavo Cajander)* 58. painos. Porvoo: WSOY.
- Tythacott, Louise (2003). *Surrealism and the Exotic*. London: Taylor & Francis Group.
- Valtonen, Sanna (2000). Mikä suomalaisissa on vikana? Tapaustutkimus työttömyysaiheisten kirjoitusten kansallisesta ulottuvuudesta. Teoksessa: Tapper, Helena (toim.). *Me median maisemissa. Reflektioita identiteettiin ja mediaan*. Yliopistopaino: Helsinki. 51–79.
- Varga-Dobai, Kinga (2013). Gender Issues in Multicultural Children's Literature. Black and Third-World Feminist Critiques of Appropriation, Essentialism, and Us/Other Binary Oppositions. *Multicultural Perspectives* 15: 3, 141–147.
- Wahl-Jorgensen, Karin (2013). Subjectivity and story-telling in journalism. Examining expressions of affect, judgement and appreciation in Pulitzer Prize-winning stories. *Journalism Studies* 14: 3, 305–320.
- White, Robert (2004). Discourse analysis and social constructionism. *Nurse Researcher* 12: 2, 7–16.
- Wright, Kate (2011). Listening to suffering. What might ‘proper distance’ have to do with radio news? *Journalism* 13: 3, 284–302.

- Yan, Grace & Carla Almeida Santos (2009). "China, forever". Tourism discourse and self-orientalism. *Annals of Tourism Research* 36: 2, 295–315.
- Yin, Jing (2005) Constructing the Other. A Critical Reading of *The Joy Luck Club*. *The Howard Journal of Communications* 16: 3, 149–175.
- Yleisradio (2017). Ylen strategia. 24.10.2017. Saatavilla:
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/10/24/ylen-strategia>

AINEISTO

- YLE1 Jenny Matikainen: *Entä jos jokainen tekosi tallentuisi kameralle ja sinut pisteyttäisiin kansalaisena? Kiinassa se on pian totta* (28.3.2018) Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10135093>
- YLE2 Jenny Matikainen: *Matikainen: Kiina lakkauttaa demokratiaa kummallisessa näytelmässä – entä jos Suomessa olisi Sauli Ikuinen?* (20.3.2018) Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10120379>
- YLE3 Jenny Matikainen: *Analyysi: Xi sai Kiinasta elinikäisen otteen – Kiina kääntyy kohti menneisyyttään, mutta Xin suuret unelmat eivät tee hänestä vielä uutta Maa* (11.3.2018) Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10111504>
- YLE4 Jenny Matikainen: *Liian rankka rap* (11.3.2018) Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10099239>
- YLE5 Jenny Matikainen: *Kiinan poliittisen teatterin kevätkausi käynnistyy – listasimme kansankongressin viisi tärppiä* (5.3.2018) Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10099097>
- YLE6 Jenny Matikainen: *Kymmenissä maissa on itsevaltainen johtaja – Miten Putin ja Xi ovat haalineet valtaa?* (1.3.2018) Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10095317>
- YLE7 Jenny Matikainen: *Matikainen: Suomessa pyöränkellon soittamisesta saa yleensä mulkaisun, Pekingissä siitä voi saada kehuja* (17.2.2018) Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10079403>
- YLE8 Jenny Matikainen: *Kiinalaisnaiset napsivat saliselfieitä mutteivät koske painoihin – Hikoillessani pekingiläisellä kuntosalilla olen katseet keräävä kummajainen* (29.1.2018) Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10036038>
- YLE9 Jenny Matikainen: *Matikainen: Kiinasta ei koskaan tiedä* (25.1.2018) Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10038133>
- YLE10 Jenny Matikainen: *Pekingin taivas kirkastui, ja siksi lähikylissä palellaan öisin – Kiinan johto taistelee saasteita vastaan hiilenpolttokiellolla* (22.1.2018) Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10034427>
- YLE11 Jenny Matikainen: *Suomi mainittu: Kiinan tv:ssä kurkistettiin lumiselle Kampin torille ja esiteltiin Ähtärin pandatalon kuvia* (18.1.2018) Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10028993>

- YLE12 Jenny Matikainen: *Suomi odottaa Kiinan pehmeää pakettia – Vuokrapandat pakattiin lentolaatikkoon ylistävien sanojen ja talouskasvutoiveiden saattelemana* (17.1.2018) Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10027547>
- YLE13 Jenny Matikainen: *Eduskunnan puhemies Maria Lohelan mukaan Kiinassa voi puhua mistä vaan, kunhan ei osoittele ongelmia* (10.1.2018) Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-10015554>
- YLE14 Jenny Matikainen: *Kaupunkilaisuutta kiinalaisilla erityispiirteillä: Kiinan suurkaupungeissa voi larpata tulevaisuutta kunnes etsii postiaan kadulta* (27.11.2017) Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-9941893>
- YLE15 Jenny Matikainen: *Toimittajalta: Miten käy vapaan tiedonvälityksen, kun pandat tulevat?* (25.11.2017) Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-9947492>
- HS1 Katriina Pajari: *Kiina suhtautui Kim Jong-unin salavierailuun isällisellä ylemmydentunnolla – ja onnistui näyttämään, ettei Pohjois-Korean sooloilu miellytä* (28.3.2018) Saatavilla: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005621538.html>
- HS2 Katriina Pajari: *HS-analyysi: Pekingissä kävi vieras, jota kohdeltiin kuin kuningasta – Poistuiko Kim Jong-un todella Pohjois-Koreasta?* (27.3.2018) Saatavilla: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005619433.html>
- HS3 Katriina Pajari: *Saaste tekee auringonlaskusta kauniin, mutta muuta hyvää siinä ei olekaan – Pekingin saastemössön keskellä on joskus vaikea uskoa parempaan tulevaisuuteen* (27.3.2018) Saatavilla: <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000005618938.html>
- HS4 Katriina Pajari: *Kirous sille, joka unohtaa hyvän ystävänsä syntymäpäivän! – ”Lahjan arvo määrittää myös ystävyiden arvoa”, pekingiläiskaverukset kertovat* (19.3.2018) Saatavilla: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005609069.html>
- HS5 Katriina Pajari: *Kiinassa palaute pitää lukea rivien välistä, ohjeistaa Pekingin-kirjeenvaihtaja Katriina Pajari. Artikkelissa: Suomalainen vaikuttaa helposti työkeältä Britanniassa – syy on suomen kielessä, josta puuttuu kaikkein tärkein sana* (10.3.2018) Saatavilla: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005599053.html>
- HS6 Katriina Pajari: *Päiväkodissa meille esiteltiin 4-vuotiaan harrastuksia, jotka helpottavat yliopistoon pääsyä – Ei ihme, että lapset väsyvät Kiinassa* (10.3.2018) Saatavilla: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005598544.html>
- HS7 Katriina Pajari: *Kiinassa tippaus voi jopa hämmentää, kertoo Pekingin-kirjeenvaihtaja Katriina Pajari. Artikkelissa: Tippaaminen voi tuntua kalliilta ja kiusalliselta, mutta Yhdysvalloissa se on välttämättömyys – näin tippaat*

matkalla oikein (7.3.2018) Saatavilla: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005595241.html>

HS8 Katriina Pajari: *Kiina uudistaa armeijaansa, jonka miesvahvuus on yhä kaksi miljoonaa sotilasta – sotilasbudjetti kasvaa ja ikuisen presidentin asemasta ”äänestetään”* (5.3.2018) Saatavilla: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005591866.html>

HS9 Katriina Pajari: *”Lähestymme pistettä, jossa helvetti on irti” – Kiina varoittaa jälleen Yhdysvaltoja Taiwanin kanssa kaveeraamisesta* (3.3.2018) Saatavilla: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005589810.html>

HS10 Katriina Pajari: *Kiinan lelopääkaupungissa tehdään suuri osa maailman hittileluista – Uusin suosikki on rypälelima, sormihyrrät löytyvät sen sijaan alennuslaarista* (4.2.2018) Saatavilla: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005552212.html>

HS11 Katriina Pajari: *Suomesta olisi helppo kirjoittaa kauhistelujuttuja kiinalaisille lukijoille: ikäihmiset asuvat vanhainkodeissa, kun perheet eivät huoli heitä luokseen* (31.1.2018) Saatavilla: <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000005545578.html>

HS12 Katriina Pajari: *Koulumatkalla jäänyt poika havahdutti Kiinassa – ”Jääpojalle” kerättiin satojatuhansia euroja, mutta rahojen jakaminen suututti osan lahjoittajista* (22.1.2018) Saatavilla: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005534525.html>

HS13 Katriina Pajari: *85-vuotias kiinalaismies etsii itselleen adoptioperhettä loppuelämän ajaksi – ”Osaan kokata, tiskata ja voin käydä kaupassa”* (15.1.2018) Saatavilla: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005524661.html>

HS14 Katriina Pajari: *”Suomen ja Kiinan välit ovat lämpimämmät kuin muilla Pohjoismailla”, sanoo puhemies Maria Lohela – Hänen mielestään Kiinan tekemisissä kannattaa keskittyä hyvään* (10.1.2018) Saatavilla: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005519481.html>

HS15 Katriina Pajari: *Isä peittelee työt sähköpeiton alle ja antaa lämmikkeeksi kuumaa vettä, koska muutakaan ei ole – Pekingin taivas on nyt sininen, mutta sen hintaa maksetaan jääkylmissä kylissä* (30.12.2017) Saatavilla: <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000005507284.html>